

Τεύχος 5 | Μάρτιος 2022

ISSN 2732-7701

Άλληλον

Χτίζοντας το μέλλον

Καινοτομία

Αγαπητά Μέλη, Φίλες και Φίλοι της ΑΛΛΗΛΟΝ,

Με την «καινοτομία», συμπληρώνουμε **ένα τρίπτυχο θεμάτων** με τα προηγούμενα δύο τεύχη αφιερωμένα αντίστοιχα στην «Επιχειρηματικότητα» και στην «Βιομηχανία 4.0».

Το τρίπτυχο αυτό συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση δύο καθοριστικών για το μέλλον εξελίξεων:

- i) οι αλλαγές που συντελούνται στην παγκόσμια και στην ελληνική οικονομία, με πρωτόγνωρη ταχύτητα, κυρίως λόγω της εκρηκτικής προόδου των επιστημών και νέων τεχνολογιών, φέρνουν μαζί τους βαθύτατες γεωπολιτικές ανακατατάξεις και δυστυχώς, νομοτελειακά, τριβές και συγκρούσεις.
- ii) για την Ελλάδα ειδικά, **το διακύβευμα δεν είναι μόνο οικονομικό αλλά και ευρύτερα εθνικό και γεωπολιτικό**. Η Ελλάδα οφείλει να ανταποκριθεί θετικά στις αυξημένες απαιτήσεις των καιρών με την αποφασιστικότητα να βελτιώνει σε κάθε βήμα την θέση της. Συγχρόνως, ο ελληνισμός οφείλει να διατηρεί ζωντανή, μια ρεαλιστική εικόνα των πολύ μεγάλων δυνατοτήτων του οι οποίες με κατάλληλη προσαρμογή και ανάδειξη μπορούν να τον κατατάξουν και πάλι μεταξύ των πρωτοπόρων των επερχόμενων εξελίξεων.

Τα πολύ ενδιαφέροντα άρθρα του τεύχους τούτου, περιγράφουν βασικά την ίδια πραγματικότητα με τα προηγούμενα τεύχη. Συμπλέγματα αριστείας, κυρίως σε ορισμένα πανεπιστήμια παράγουν εξαιρετική έρευνα και επιστημονικές δημοσιεύσεις. Η Ελλάδα όμως υστερεί από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο σε πατέντες και κυρίως σε επιτυχημένες νεοφυείς εταιρείες υψηλής τεχνολογίας. Επιστήμονες προσφέρουν συχνά εξαιρετικές αναλύσεις και προτάσεις σχετικά με τις σοβαρές ελλείψεις της καινοτομίας στην Ελλάδα (Δικαιοσύνη, φορολογικό σύστημα, ρόλος των πανεπιστημίων κλπ.). Έχουμε επίσης την δυνατότητα απλά να αντιγράψουμε λύσεις που έχουν λειτουργήσει επιτυχώς σε άλλες χώρες της ΕΕ.

Υπάρχει όμως **έλλειψη αποτελεσματικής εθνικής στρατηγικής** και γενικά πολιτικής βούλησης για μέτρα των οποίων η χρησιμότητα δεν αμφισβητείται ανοικτά από κανέναν. Τα βαθύτερα αίτια του φαινομένου αυτού πρέπει να αναζητηθούν ανάμεσα στις βασικές αδυναμίες της ποιότητας της δημοκρατίας μας, όπως η διαφθορά, η διαπλοκή με οικονομικά συμφέροντα, η έλλειψη αξιοκρατίας, η υποβάθμιση των δημοκρατικών ελευθεριών κλπ. Η βελτίωση τέτοιων παραμέτρων απαιτεί μεγάλες αλλαγές, και συνήθως αρκετό χρόνο. Αλλά ο χρόνος επείγει!

Όσον αφορά τις **δυνατότητες του ελληνικού επιστημονικού δυναμικού εκτός Ελλάδας**, δανείζομαι, απλά, λόγια του καθηγητού Roger D. Kornberg, Stanford University, βραβείο Νόμπελ Χημείας 2006, ο οποίος σε ομιλία του στην Αθήνα σχετικά με το ελληνικό σύστημα έρευνας και τεχνολογίας, το 2014, αφού αναφέρθηκε σε Έλληνες καθηγητές που γνωρίζει ο ίδιος στις ΗΠΑ, έγραψε: «Of course if these great scientists had remained and done their work here, **Greece would be among the best, perhaps even the leading country in Europe**».

Άγγελος Παγκράτης

Ιδρυτής και Επίτιμος πρόεδρος της ΑΛΛΗΛΟΝ

Πρώην πρέσβης της ΕΕ στην Αργεντινή και στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Impressum

ΕΚΔΟΤΗΣ: ΑΛΛΗΛΟΝnet AMKE

Άγγελος Παγκράτης

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:

ALLILONnet

Εθνική Οδός Λευκίμης 6
49100 Κέρκυρα, Ελλάς

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ:

Χρήστος Μπεζιρτζόγλου

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ:

Αρίστη Τέγου,
Θεόδωρος Ματακιάδης,
Μανώλης Δαμίγος,
Σοφία Μαστροκούκου,
Σπύρος Δημόπουλος

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ:

Δημήτρης Ηλιόπουλος,
Κλεάνθης Γαβριηλίδης,
Όλγα Κοσμίδου

ΟΜΑΔΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

Αλέξανδρος Παγκράτης

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ:

[MicroKosmos](https://www.microkosmos.gr)

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ:

[MYARTIST](https://www.myartist.gr)

EMAIL ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

periodiko@allilonnet.gr

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ:

<https://allilonnet.com/>

LinkedIn:

<https://www.linkedin.com/company/allilon/>

Τα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του εκδότη και του περιοδικού.

ISSN: 2732-7701

2	Άγγελος Παγκράτης Μήνυμα εκδότη
4	Μαίρη Παπασχινοπούλου & Νεόφυτος Κουρτέσης Θαλάσσια Εταιρική Διπλωματία: Ένα πρωτοποριακό εργαλείο διαχείρισης με προστιθέμενη αξία για τη ναυτιλία
6	Γιάννης Καραμήτσιος Building the European economic diplomacy
10	Γρηγόρης Ζαρωτιάδης GR²: Το «πράσινο» (GR^{een}) ως στρατηγική επιλογή για την Ελληνική (GR^{eek}) παραγωγή
15	Θεόδωρος Ματακιάδης Μήνυμα προσκεκλημένου συντάκτη: Ελληνικό οικοσύστημα καινοτομίας Σπύρος Κίντζιος
16	Μία ιστορική ευκαιρία που δεν πρέπει να χαθεί: το ελληνικό Δημόσιο Πανεπιστήμιο ως καταλύτης της οικονομικής ανάπτυξης μέσω της τεχνολογικής καινοτομίας: η περίπτωση του Γεωπονικού Παν. Αθηνών
20	Δημήτρης Τσίγκος Νεοφυείς επιχειρήσεις: Περνώντας από την τύχη στην επιστήμη
24	Δημήτριος Ηλιόπουλος Η διπλωματία της καινοτομίας: Μία νέα αντίληψη για παλαιές πρακτικές
28	Δημήτρης Κουζέλης Η πατέντα του start upper
31	Φώτης Φιλιπτόπουλος Υβριδικές Βιομηχανίες: Ανακαλύπτοντας νέες διεξόδους ανάπτυξης μέσω της Σύγκλισης
34	Marina Hatsopoulos Building Bridges to Tech Innovation in Greece
37	Μάγκυ Αθανασιάδη & Κωνσταντίνος Διαμαντούρος Η καινοτομία προϋπόθεση για μία βιώσιμη οικονομία
41	Ιλιάδα-Ευαγγελία Κοθρά Η επιτυχία είναι ένα ολόκληρο ταξίδι
44	Πέτρος Φωτόπουλος Νέοι αγρότες, ιδέες για την επιτυχία ως επαγγελματικός προσανατολισμός
48	Θεόδωρος Ματακιάδης Μία καινοτόμα πρόταση για την ανάπτυξη του Αγροτικού τομέα μέσω των Συνεργασιών
52	Χρήστος Μπεζιρτζόγλου Καινοτομία: Ο καταλύτης για την ενεργοποίηση της Οικονομίας της Γνώσης
54	Μανώλης Δαμίγος Η καινοτομία δεν είναι μόνο τεχνολογική
59	Χρήστος Δήμας Τεχνητή Νοημοσύνη
61	Βασίλης Γραμματίκας Βήμα Φοιτητών & Ερευνητών: Ανθρώπινα δικαιώματα: Επιτεύγματα και σύγχρονες προσκλήσεις
66	Βασίλης Πανίδης Εμπειρίες Ζωής: Η ανθρωπότητα σε κρίσιμο σταυροδρόμι
70	Αλέξανδρος Παγκράτης Mentor's Corner
72	Χρήστος Μπεζιρτζόγλου Ex Libris: Γιάννης Καραμήτσιος — Time for a European Federation
75	Σοφία Καλλιαντέρη Ex Libris: Δημήτριος Ηλιόπουλος — Επετειακή βίβλος του ΕΛΙΣΜΕ
77	Χρήστος Μπεζιρτζόγλου Ex Libris: Θεόδωρος Καλλιανός — ΧΩΡΙΣ ΠΥΞΙΔΑ; 30+...Βήματα για την Ευρώπη
81	Χρήστος Μπεζιρτζόγλου Αντί επιλόγου: Μαθηματικές αναπαραστάσεις της καινοτομίας!

Θαλάσσια Εταιρική Διπλωματία

Ένα πρωτοποριακό εργαλείο διαχείρισης με προστιθέμενη αξία για τη ναυτιλία

Δρ Μαίρη Παπασχοινοπούλου MLE

• [LinkedIn](#)

Founding Partner of [MAR-DIPLO](#) p.c

Νεόφυτος Κουρτέσης MSc

• [LinkedIn](#)

Founding Partner of [MAR-DIPLO](#) p.c

Key ideas:

- 1) Η **εταιρική διπλωματία** βρίσκει εφαρμογή στη ναυτιλία με σκοπό την αντιμετώπιση ζητημάτων μιας εταιρείας με οικονομικά αποδοτικό τρόπο.
- 2) Ο ναυτιλιακός εταιρικός διπλωμάτης είναι ένας «**διπλωματικός διαμεσολαβητής**» που σχεδιάζει και υλοποιεί ευνοϊκές συνθήκες για τη διεξαγωγή επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.
- 3) Η **θαλάσσια εταιρική διπλωματία** είναι ένα σύγχρονο εργαλείο διαχείρισης «ήπιας ισχύος» με καινοτόμες εφαρμογές στη ναυτιλία.

Στο παγκόσμιο επιχειρηματικό οικοσύστημα η ναυτιλιακή βιομηχανία αντιμετωπίζει σταθερά τη διασύνδεση μεταξύ γεωπολιτικών γεγονότων, κινδύνων και ευκαιριών. Για να περιηγηθούν σε αυτό το πολύπλοκο επιχειρηματικό περιβάλλον οι ναυτιλιακές εταιρείες έχουν αναπτύξει μια παγκόσμια προοπτική και διορατικότητα, ισχυρούς νομικούς θεσμούς και μια λειτουργική σχέση με τις αρχές και τους ενδιαφερόμενους φορείς σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Οι κινητήριες δυνάμεις για την εγκαθίδρυση αυτής ακριβώς της σχέσης είναι η θαλάσσια δημόσια διπλωματία και η θαλάσσια οικονομική διπλωματία. Η θαλάσσια δημόσια οικονομική διπλωματία ασκείται από τα Κράτη και τους Διεθνείς Οργανισμούς αλλά και από κλαδικές οργανώσεις (όπως Επιμελητήρια ή Ενώσεις) που εκπροσωπούν το γενικό συμφέρον των συγκεκριμένων επιχειρηματικών κοινοτήτων τους. Αναμφίβολα, αυτοί οι δύο πυλώνες έχουν αξιοποιήσει με επιτυχία την "ήπια ισχύ" της

ναυτιλιακής βιομηχανίας ανά τους αιώνες.

Σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο επιχειρηματικό περιβάλλον, όπου ο ανταγωνισμός των Μεγάλων Δυνάμεων, η πώλωση και οι πρωτοφανείς διαταραχές εξελίσσονται ανεξέλεγκτα, οι ναυτιλιακές εταιρείες επιδιώκουν όλο και περισσότερο να συνεργαστούν αποκλειστικά με Κυβερνήσεις και ενδιαφερόμενους φορείς παγκοσμίως προκειμένου να προωθήσουν τα επιμέρους εμπορικά τους συμφέροντα. Δεν αποτελεί λοιπόν έκπληξη το γεγονός ότι η Εταιρική Διπλωματία - ένα γνωστό εργαλείο διαχείρισης μεταξύ των πολυεθνικών εταιρειών - βρίσκει εφαρμογή στη ναυτιλία με σκοπό την αντιμετώπιση των επερχόμενων ζητημάτων μιας εταιρείας με οικονομικά αποδοτικό τρόπο.

Η θαλάσσια εταιρική διπλωματία είναι ένα εργαλείο σχεδιασμένο για την οικοδόμηση και τη διαχείριση της εταιρικής επιρροής μέσω της εμπλοκής εξωτερικών ενδιαφερόμενων μερών.

Λειτουργεί στη βάση της "ήπιας ισχύος", των συμφερόντων και της οικοδόμησης σχέσεων.

Ειδικότερα, η θαλάσσια εταιρική διπλωματία:

- είναι η δυναμική ικανότητα συνεργασίας και όχι εξαναγκασμού
- αποτελεί ένα πρόσθετο εργαλείο στο παραδοσιακό σύνολο των νομικών, διαμεσολαβητικών και διαιτητικών εργαλείων της ναυτιλιακής βιομηχανίας
- αφορά στο πλέγμα σχέσεων μεταξύ μια ναυτιλιακής εταιρείας και κυβερνήσεων, διεθνών οργανισμών ή άλλων ενδιαφερομένων μερών

Η ναυτιλιακή εταιρική διπλωματία διακρίνεται μεν σαφώς από τη δημόσια ή την οικονομική διπλωματία, δημιουργεί δε συχνά συνεργατικά οφέλη με μία από τις δύο ή και με τις δύο.

Η θαλάσσια εταιρική διπλωματία μπορεί να περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα δράσεων και παραδοτέων, όπως

- οργάνωση μορφών και μεθόδων για τη δημιουργία σχέσεων και την επίλυση διαφορών με σύνεση και διακριτικότητα
- συνεργασία με δημόσιες αρχές και ρυθμιστικές αρχές που επηρεάζουν τις εμπορικές διαδικασίες
- αλληλεπίδραση και διαπραγμάτευση σε διεθνές και διαπολιτισμικό επίπεδο με πολιτικούς, διοικητικούς και κοινωνικούς φορείς με σκοπό την δημιουργία και την εκμετάλλευση επιχειρηματικών ευκαιριών
- διαχείριση συγκρούσεων με εξωτερικά ενδιαφερόμενα μέρη
- πρόβλεψη απειλών
- παροχή πληροφοριών ανταγωνιστικού χαρακτήρα
- διασφάλιση της εταιρικής εικόνας και φήμης

Ο ναυτιλιακός εταιρικός διπλωμάτης είναι λοιπόν ένας "διπλωματικός μεσίτης" που σχεδιάζει και υλοποιεί ευνοϊκές συνθήκες για τη διεξαγωγή επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Αυτό επιτυγχάνεται τόσο με την απαραίτητη τεχνογνωσία όσο και το εκτεταμένο δίκτυο διεθνών επαφών που αποκτήθηκαν μέσα από χρόνια εργασίας. Επιπλέον, ο διπλωματικός διαμεσολαβητής τηρεί αυστηρούς κώδικες δεοντολογίας καθώς και εθιμοτυπίας και δίνει μεγάλη προσοχή στη φήμη του πελάτη.

Πλοιοκτήτες, P&I Clubs, νηογνώμονες, ναυλωτές, έμποροι και υπεράκτιες επιχειρήσεις χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο τη ναυτιλιακή εταιρική διπλωματία με σκοπό την επίλυση διαφορών, το χειρισμό των απαιτήσεων καθώς και των προβλημάτων που προκύπτουν σε σχέση με τις καθημερινές δραστηριότητες της εταιρείας, την μείωση του ρυθμιστικού και πολιτικού κινδύνου, τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών σε νέες αγορές και τη δημιουργία παγκόσμιων στρατηγικών δικτύων και συμμαχιών.

Με λίγα λόγια, οι ναυτιλιακές εταιρείες, με σκοπό την αντιμετώπιση του δύσκολου επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ανοίγουν όλο και περισσότερο τα οργανωτικά τους όρια και αξιοποιούν εξωτερικές πηγές "ήπιας ισχύος". Η θαλάσσια εταιρική διπλωματία είναι ακριβώς ένα τέτοιο σύγχρονο εργαλείο διαχείρισης "ήπιας ισχύος" με καινοτόμες εφαρμογές στη ναυτιλία και σαφή σχέση ποιότητας-τιμής.

Building the European economic diplomacy

Γιάννης Καραμίσιος

Μέλος ΑΛΛΗΛΟΝ • [LinkedIn](#)

Πρόεδρος του σωματείου «Θεσσαλονίκη 21ος αιώνας» και υπάλληλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Key ideas:

- 1) The concept of **economic diplomacy** has gradually moved from the narrow scope of “business promotion” to a wider notion of promotion of all major national interests and values.
- 2) Europe should strive for a kind of **international economic federalism**, where people and nations would have the possibilities to develop and exchange their economic potential under common rules.
- 3) International economic policy and geopolitics are mutually influential: a **strong geopolitical position** helps with the expansion of the economic interests of a nation, while its economic policies can strengthen or weaken its geopolitical position.

W

hy we need an economic diplomacy

Economic diplomacy can be defined in several different ways, depending on its objectives. Those objectives usually include access to foreign markets for national businesses, attraction of foreign direct investments to a national territory, as well as influencing international economic and financial rules. Economic diplomacy also involves the use of economic “sticks and carrots”, namely economic rewards and sanctions, to enhance geopolitical interests or promote values like human rights or environmental protection. The concept of economic diplomacy has gradually moved from the narrow scope of “business promotion” to a wider notion of promotion of all major national interests and values.

When we speak about the European¹ economic diplomacy, we should bear in mind the European key-strategic objectives, namely to become a major and self-standing pillar of an open and globalised world

system. It would be in the interest of a great producer, exporter and importer, like Europe, to focus its international economic policy on the principle of free movement of trade and capital. It is worth reminding ourselves, the unique volume of European trade and investment in relation with the rest of the world. We should always bear in mind that Europe is the world's largest trading block and the world's largest trader of manufactured goods and services. It ranks first in both inbound and outbound international investments. It is the top trading partner for 80 countries (by comparison, the USA is the top trading partner for a little over 20 countries). Europe is the most open among developing countries: fuels excluded, it imports more from developing countries than the USA, Canada, Japan and China combined together².

On the other hand, we have to acknowledge that globalisation has seriously hurt some parts of European business. This is due to the ruthless competition by countries of with much cheaper labor, and lower environmental and safety standards. We wel-

come globalisation because it boosts global wealth, and especially the interests of poorer countries. However, we also have to make sure that it functions under higher and fairer standards.

The four strategic objectives of a European economic diplomacy

The authors propose that Europe should develop its own comprehensive policy of economic diplomacy, along the lines of four strategic objectives:

1. to maintain an open trade and investment system to ensure European interests and foreign direct investments;
2. to raise the level of international standards;
3. to use the appropriate economic leverage to enhance Europe's geostrategic interests;
4. to employ a specific economic policy on the European neighborhood.

To achieve this goal, Europe should annually allocate adequate budget for its investments and development aid to third countries, with focus on carbon-free and circular economy, advanced technologies, education and health.

A) Maintain an open trade and investment system to ensure European interests and foreign direct investments

The first strategic objective of the European economic diplomacy would be the removal of trade and investment barriers at global and regional levels. Globalisation is becoming an inevitable trend, so we should not be afraid of it. Instead, we should catch up and try to use it to our benefit. It is the right framework to export our high quality products, attract investments and ensure business opportunities for our companies around the world. Around 90% of global growth is going to take place outside the current European Union, and this is an opportunity Europe should not miss. In order to continue to grow and create jobs at home, Europe should actively engage with the economy abroad.

We should also note that protectionism works against everybody's interests. It makes a small world even smaller. It blocks countries and their people from myriads of new opportunities. Europe should therefore defend and promote at all levels the principles of open trade and investments. At the same time Europe should actively work with its partners on creating the World Trade Organisation (WTO) rules and standards, and it should renegotiate with regional blocks such as ASEAN or Mercosur as well as reach bilateral agreements with both big players, such as India, and smaller ones, such as Cape Verde. Europe should strive for a kind of **international economic federalism**, where people and nations would have the possibilities to develop and exchange their economic potential under common rules. This is the only framework that would allow Europe to support the extrovert European business and consequently ensure growth for European producers.

B) Strive to raise the level of international social, environmental and economic standards

It is perfectly understood that labor costs in poor countries are much lower than the European labor costs, thus making those countries' products much cheaper and more competitive. This is normal. However in many cases labor standards go well below any acceptable norms: use of child labor, forced labor, exhaustive working hours, abolition of the right to organise trade unions and to strike, ultra-low minimum wages, as well as abominable health and safety conditions. The exports of countries with such low standards gain an unfair advantage. This could force all other countries -including ourselves, the Europeans - to lower their standards thus causing a "race to the bottom".

The main task of Europe should be to ensure that such race is reversed to "race to the top." This is both in the interest of our firms and economy, as well as in the interest of humanity in general. This is

a fight to be fought at all levels: local, regional and global. Europe should strategically push for higher labor, health and environmental standards in all sectors, and when drafting the international rules with organisations, such as ILO and WTO. It should use all possible rewards and sanctions in this respect. It should pursue a rigorous anti-dumping and anti-subsidy approach at all levels.

This is going to be a crucial element of the transformative power of Europe that we would like to see it projecting to the rest of the world. If we do not succeed in this direction, we risk losing both morally and in terms of competitiveness.

C) Use of economic leverage to enhance Europe's geostrategic interests

International economic policy and geopolitics are mutually influential: a strong geopolitical position helps with the expansion of the economic interests of a nation, while its economic policies can strengthen or weaken its geopolitical position. Europe must design its economic diplomacy along the idea that it is, and must remain, a major geopolitical player.

Europe should be generous to its geopolitical allies and the countries that respect its interests and values. It would offer a clear incentive to all of them through investments, development aid and also favorable conditions for their exported goods and services. Those countries would clearly realise the benefits of co-operating with Europe and their shared interests.

It should be noted that the current European Union and its Member States are collectively the world's leading donor, as they provide over 50% of all global development aid. European Union development policy seeks to foster the sustainable development of developing countries, with the primary aim of eradicating poverty³. In 2016, that assistance reached the amount of €75.5 billion⁴. Europe should maintain that objective and the ambition to

remain the largest donor on the planet. That assistance would particularly focus on boosting carbon-free and circular economy, education, health and catching up with advanced technologies. It would set conditions for fair environmental, safety and labour standards, and also fair access of European business to the respective economies.

On the other hand, Europe should not hesitate to use sanctions against the countries that threaten its security or violate its core values and international law and peace. Sanctions are of course more effective if coordinated at international level. Europe should thus strive to ensure that they are imposed by the United Nations or any other competent international body. They are further more effective when they target people and companies which are most responsible for their country's misconduct. Sanctions are usually reciprocal and they also hurt the interests of the nation that imposes them. However, Europe should be ready to accept being the subject of reciprocal sanctions from the other side. It is a matter of gaining long-term respect and building the image of a respectable and principled global leader.

D) Establish economic diplomacy links in the European neighborhood

Europe should focus on the intensification of its trade and investment links with the other Mediterranean countries, the Middle East and the post-Soviet countries. It is in Europe's interest to have prosperous neighbors. Poor neighbors export to Europe criminality, desperation and extremism. Prosperous neighbors increase business opportunities, investments, and the mutual flow of services, tourists and students. A region of prosperity is also usually a region of peace.

Europe should thus allocate comparatively higher financial, human and diplomatic resources in extending its economic incentives to our neighbors. There is huge potential for investment in north Afri-

ca's agriculture and solar energy. Even larger potential exists in the huge space of Russia and the other post-Soviet republics. Emphasis would be placed on energy and food security, as well as technical know-how and high technology services.

¹In this paper we are using the term “Europe” as meaning all the countries of Europe, including the European Union member states

²Source: European Commission, DG TRADE, “EU position in world trade”, <http://ec.europa.eu/trade/policy/eu-position-in-world-trade/>

³See European Commission, European Development Policy, https://ec.europa.eu/europeaid/policies/european-development-policy_en

⁴See press release of the European Commission, “EU Official Development Assistance reaches highest level ever”, 11 April 2017, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-916_en.htm

Disclaimer: This text only represents the personal views of its authors in their private capacities, and not the position of the European Commission in any respect

Το «πράσινο» (GReen) GR²: ως στρατηγική επιλογή για την Ελληνική (GReek) παραγωγή¹

Γρηγόρης Ζαρωτιάδης

• [LinkedIn](#)

Κοσμήτορας Σχολής Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών ΑΠΘ

Διευθυντής του ΔΕΠΑΜΕΜ – ILABSEM

Πρόεδρος της Ένωσης των Οικονομικών Πανεπιστημίων της Νότιας και Ανατολικής Ευρώπης και της Παρευξείνιας Ζώνης

Αντιπρόεδρος Δ.Σ. ΠΑΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΑΒΕΕΑ - ΔΡΟΜΕΑΣ

Key ideas:

- 1) Βασικά χαρακτηριστικά του διεθνοποιημένου καπιταλισμού είναι η εκθετικά πλέον εξελισσόμενη **παραγωγικότητα της εργασίας**
- 2) Ανάγκη ανάπτυξης μιας αρκούντως μελετημένης, διεθνούς πολιτικής **εθνικού brandname**
- 3) Η ανάπτυξη της **πράσινης προοπτικής** για την ελληνική οικονομία, εκτός της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της παραγωγής, θα ανοίξει και δυνατότητες περαιτέρω επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και νέων ευκαιριών απασχόλησης

Οι συνεχώς εξελισσόμενες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες καθορίζουν τις σύγχρονες αναγκαιότητες στις διεθνείς αγορές δίνοντας ολοένα και περισσότερο έμφαση στα χαρακτηριστικά των αγαθών που σχετίζονται με τη διασφάλιση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Είναι επιτακτικό να δούμε πως μπορούμε να ανταποκριθούμε ως ελληνικό παραγωγικό σύστημα σε αυτές τις (σχετικά) νέες προκλήσεις και ευκαιρίες. Πολύ περισσότερο σημαντικό είναι να προχωρήσουμε στις ανάλογες συστημικές και μικροοικονομικές προσαρμογές, μια εθνική προσπάθεια που απαιτεί την ενεργοποίηση των πιο τολμηρών στρωμάτων της ελληνικής κοινωνίας.

Στο παρόν άρθρο θα ξεκινήσουμε από την

περιγραφή του σύγχρονου κοινωνικοοικονομικού πλαισίου και ακολούθως θα αναδειχθεί η σημασία των «πράσινων» προϊόντων. Στη συνέχεια θα εξειδικεύσουμε το πως μπορούμε να ανταπεξέλθουμε και θα αναδείξουμε τις δυνατότητες που ανοίγονται επαγγελματικά και επιχειρηματικά με έμφαση στις ευκαιρίες για τη νεολαία της χώρας.

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του διεθνοποιημένου καπιταλισμού είναι η εκθετικά πλέον εξελισσόμενη παραγωγικότητα της εργασίας. Το παγκόσμιο κατά κεφαλήν πραγματικό ΑΕΠ είναι σήμερα 3,5 φορές περισσότερο από τη δεκαετία του 1960, φτάνοντας από τα 4.386 \$ τα 15.212 \$ το 2018 σε τιμές του 2011². Αυτό το γεγονός έχει οδηγήσει στη μερική και σταδιακή υποκατάσταση του ανταγωνισμού κόστους από τον ανταγωνισμό

ποιότητας τουλάχιστον στις «ώριμες» αγορές (παραβλέποντας για τις ανάγκες αυτής της συζήτησης τα διαρκώς βαθαίνοντα προβλήματα της ταξικής και χωρικής ανισότητας). Οι ποιοτικές διαφοροποιήσεις, ιδιαιτερότητες και επεκτάσεις των προσφερόμενων εμπορευμάτων, υλικών και άυλων, τουτέστιν η «αξία χρήσης» τους επιστρέφει ως ολοένα και σημαντικότερο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα³.

Σε αυτήν την προοπτική αναδεικνύεται μια ιδιαίτερη σημασία της μικρής / μικρομεσαίας

παραγωγικής δραστηριότητας: δεν συνιστά απλώς, όπως συνηθίζαμε μέχρι σήμερα να υποστηρίζουμε, ένα ζήτημα κοινωνικής πολιτικής και διασφάλισης της οικονομικής βιωσιμότητας των ασθενέστερων κοινωνικών στρωμάτων, αλλά επιπρόσθετα μέσα από την ενίσχυσή της αναδεικνύονται και ενισχύονται τα σύγχρονα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της ευρωπαϊκής και ιδιαιτέρως της εγχώριας παραγωγής. Μέσω της ενδυνάμωσης της μικρομεσαίας «επιχειρηματικότητας» πετυχαίνουμε την ανάπτυξη πιο εξειδικευμένων, πιο στοχευμένων

προϊόντων και υπηρεσιών, στον αντίποδα του κοστολογικού μειονεκτήματος που έχουμε, καθώς είναι αδύνατο να φτάσουμε τις οικονομίες κλίμακας άλλων περιοχών του πλανήτη.

Σε αυτό το σύγχρονο ανταγωνιστικό πλαίσιο, δεδομένης της εντεινόμενης ανάγκης διασφάλισης της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, το συνολικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών αποτελεί πλέον σημαντικότητα πτυχή της αξίας χρήσης ή αλλιώς των ποιοτικών στοιχείων που αναδεικνύουν ένα αγαθό.

Βεβαίως, μαζί με την αναγνωριζόμενη από το πελατειακό κοινό σημασία των εν λόγω χαρακτηριστικών και την προσπάθεια ειλικρινούς ανταπόκρισης των παραγωγών, αναπτύσσονται ταυτόχρονα τακτικές εκούσιας ή ακόμη και ακούσιας παραπλάνησης (green-washing). Ως εκ τούτου, εντείνεται η συζήτηση στη σχετική βιβλιογραφία⁴, και εξελίσσονται συνεχώς τα ανάλογα προϊόντικά και διεργασιοκεντρικά πρότυπα.

Η ανάπτυξη τέτοιων χαρακτηριστικών στα προσφερόμενα προϊόντα και υπηρεσίες αποτελεί προφανώς πρόκληση και για την ελληνική παραγωγή!

Μια πρόκληση στην οποία για να ανταποκριθούμε πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ακόλουθες βασικές δυνατότητες και αδυναμίες μας:

- Στη θετική πλευρά των δομικών χαρακτηριστικών της σύγχρονης ελληνικής πραγματικότητας συμπεριλαμβάνονται (1) η ούτως ή άλλως μικρή κλίμακα της παραγωγικής δραστηριότητας στην ελληνική επικράτεια (το οποίο βοηθά «από χέρι» στον έλεγχο των περιβαλλοντικών επιπτώσεων),

(2) τα στοιχεία περιβαλλοντικής βιωσιμότητας που ενυπάρχουν στην παραδοσιακή παραγωγική κουλτούρα της χώρας, και
(3) τα ιδιαίτερα γεωκλιματικά χαρακτηριστικά της.

- Από την άλλη, αδυναμίες που πρέπει να ξεπεραστούν συνιστούν:
(1) η εν γένει μειωμένη περιβαλλοντική συνείδηση στην ελληνική κοινωνία, αλλά και (2) η σχετικά «καθυστερημένη» παραγωγική νοοτροπία, σε συνάρτηση βεβαίως με (3) την υστέρησή μας σε ανάλογη τεχνογνωσία και εγκατεστημένη τεχνολογία (με τις όποιες εξαιρέσεις ως φωτεινά παραδείγματα).

Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων μας και η αντιμετώπιση των δομικών προβλημάτων, προκειμένου να αναπτυχθούν αδιαμφισβήτητα «πράσινα» χαρακτηριστικά στην ελληνική παραγωγή, είναι ευθύνη και καθήκον τόσο της ιδιωτικής πρωτοβουλίας όσο και των δρώντων στη δημόσια σφαίρα και την πολιτική.

Ως προς την ίδια την παραγωγική δραστηριότητα, δεδομένων και των προαναφερομένων, απαιτούνται σημαντικές επενδύσεις περιβαλλοντικής στόχευσης σε τρεις κατευθύνσεις:

- (1) σε εξειδικευμένο παραγωγικό εξοπλισμό, αλλά και
- (2) στη μετεξέλιξη των ίδιων των παραγωγικών διεργασιών – από τον σχεδιασμό, και την αξιολόγηση των συνεργαζομένων προμηθευτών, στη διαχείριση των πρώτων υλών και της ενέργειας, έως τους τρόπους συσκευασίας και διάθεσης / μεταφοράς των τελικών προϊόντων.

- (3) Επιπρόσθετα και με ιδιαίτερη σημασία για την ελληνική πραγματικότητα θα πρέπει να προωθηθούν σημαντικές επενδύσεις στην ενίσχυση των γνώσεων, της νοοτροπίας και των σχετικών δεξιοτήτων του ανθρωπίνου δυναμικού.

Από την πλευρά του δημόσιου τομέα, η ασκούμενη πολιτική πρέπει να συμβάλει επικεντρώνοντας στα ακόλουθα:

1. Υλοποίηση ενός εθνικού σχεδίου πράσινων δημοσίων επενδύσεων με τον κεντρικό στόχο της άμεσης και έμμεσης ενίσχυσης του πράσινου χαρακτήρα της ελληνικής παραγωγής: από την ανάπτυξη πράσινων υποδομών μεταφορών και παροχής ενέργειας και την ουσιαστική επέκταση του συστήματος της ανακύκλωσης στην παραγωγή και τα νοικοκυριά, έως την ανάπτυξη του εγχωρίου πλαισίου προτυποποίησης και πιστοποίησης με επαρκή διεθνή αναγνωρισιμότητα. Ειδικότερα ως προς το τελευταίο πρέπει να υπενθυμίσουμε πως όσο σημαντική κι αν είναι η πραγμάτωση των πράσινων χαρακτηριστικών των προϊόντων μας, άλλο τόσο είναι απαραίτητη η αναγνωρίσιμη πιστοποίηση αυτών, προκειμένου να καταστούν στην πράξη ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Ας σημειωθεί ότι σε αυτήν την κατεύθυνση μπορούν να βοηθήσουν οι επαρκείς ερευνητικές δομές και το ερευνητικό δυναμικό της χώρας.
2. Ανάπτυξη μιας αρκούντως μελετημένης, διεθνούς πολιτικής εθνικού brandname (ο τίτλος του παρόντος άρθρου δίνει ένα παράδειγμα σε αυτήν την κατεύθυνση: **GR² – GReek GReek products**).
3. Το σύνολο της βασικής εκπαίδευσης, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια, αλλά και της επαγγελματικής / ακαδημαϊκής πρέπει

να αποκτήσει σημαντικό περιβαλλοντικό προσανατολισμό, ώστε να ενισχύσει την υστερούσα περιβαλλοντική συνείδηση και να προσδώσει τις κατάλληλες γνώσεις και συνήθειες στους αυριανούς πολίτες και παραγωγούς.

4. Μια στοχευμένη πολιτική ανταγωνισμού και θεσπισμένα κίνητρα στη συγκεκριμένη κατεύθυνση της πράσινης προσαρμογής των εγχωρίων παραγωγών, συνδυαζόμενη με ένα νομικό / κανονιστικό πλαίσιο αναβάθμισης (και όχι προστασίας) της εγχώριας αγοράς στη βάση των περιβαλλοντικών απαιτήσεων για τα παρεχόμενα προϊόντα και υπηρεσίες.

Η ανάπτυξη της πράσινης προοπτικής για την ελληνική οικονομία εν γένει, εκτός της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής παραγωγής, ανοίγει συγκεκριμένες δυνατότητες επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και ευκαιρίες απασχόλησης

- (1) στην έρευνα και στην ανώτερη επαγγελματική ή την ανώτατη ακαδημαϊκή εκπαίδευση,
- (2) στις υπηρεσίες πιστοποίησης, τεχνικής και οικονομικής αξιολόγησης, αλλά και τις σχετικές με το περιβάλλον συμβουλευτικές / μελετητικές υπηρεσίες,
- (3) στον τομέα της ανάπτυξης προϊόντων, υλικών και άυλων, τόσο ενδοεπιχειρησιακά, όσο και ως εξωτερικά παρεχόμενες υπηρεσίες, και τέλος
- (4) στην παροχή σχετιζόμενων, οριζόντιων δεξιοτήτων στην ίδια την παραγωγική διαδικασία.

Ο ρόλος της νέας γενιάς σε όλη αυτήν την προοπτική είναι προφανώς ιδιαίτερος σημαντικός. Υπό μια έννοια, η διαρκούσα περίοδος της εξόδου του δυναμικού μέρους της ελληνικής κοινωνίας στο εξωτερικό μπορεί να συνδυαστεί δημιουργικά

με την προοπτική της πράσινης παραγωγικής ανάπτυξης που περιγράψαμε στις προηγούμενες παραγράφους. Δεδομένων των ευκαιριών και των δυνατοτήτων που αυτή θα ανοίξει, η επιστροφή αυτού του ανθρώπινου δυναμικού που θα φέρει μαζί του γνώσεις, εμπειρίες και γνωριμίες θα έχει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα ως προς την βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας. Σε αυτήν την κατεύθυνση ελπίζουμε και πρέπει να δράσουμε.

¹Το παρόν άρθρο βασίζεται σε σχετική, ομότιτλη εισήγηση του αρθρογράφου στο πλαίσιο διαδικτυακής εκδήλωσης της ΑΛΛΗΛΟΝ στις 26 Οκτωβρίου 2021.

²Τα στοιχεία είναι από τη δημοσίευση των Bolt, J., & van Zanden, L., "The Maddison project: Maddison style estimates of the evolution of the world economy. A new 2020 update", Maddison-Project Working Paper WP-15, October, 2020, <https://www.rug.nl/ggdc/historicaldevelopment/maddison/publications/wp15.pdf>

³Το περιεχόμενο της σχεδόν ομότιτλης γνωμοδότησης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής είναι ενδεικτικό (ΕΟΚΕ, «Η 'αξία χρήσης' επιστρέφει: νέες προοπτικές και προκλήσεις για τα ευρωπαϊκά προϊόντα και υπηρεσίες», <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/use-value-back-new-prospects-and-challenges-european-products-and-services-own-initiative-opinion>).

⁴Σε αυτήν τη συζήτηση είναι καταρχάς σκόπιμο να καταλήξει κανείς σε έναν επαρκή ορισμό του «πράσινου προϊόντος»: «*green is a product (tangible or intangible) that minimizes its environmental impact (direct and indirect) during its whole life-cycle, subject to the present technological and scientific status*». (Sdrolia E. and G. Zarotiadis (2019), "A Comprehensive Review for Green Product Term: from definition to evaluation", Journal of Economic Survey, Vol. 33, Issue 1, Pg. 150-178.).

Photo by [SIMON LEE](#) on [Unsplash](#)

Σημείωμα του Καλεσμένου Εκδότη

Ελληνικό οικοσύστημα καινοτομίας

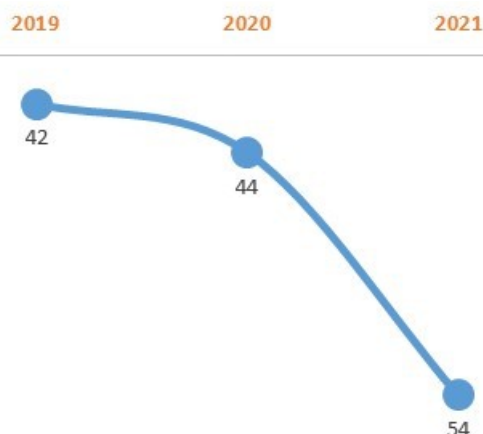
Θεόδωρος Ματακιάδης

Μέντορας Σπουδών και Σταδιοδρομίας

Startup Ecosystem

54^η

Η παγκόσμια κατάταξη της Ελλάδας με βάση το δείκτη Startupblink 2021.

Προκλήσεις: (α) Γραφειοκρατία, (β) Έλλειψη επιχειρηματικής νοοτροπίας

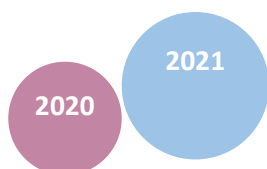
Πηγή: <https://report.startupblink.com/>

>1500 καταγεγραμμένες νεοφυείς επιχειρήσεις

>70 θερμοκοιτίδες, επιταχυντές και κέντρα τεχνολογίας νεοφυών επιχειρήσεων

Βιοεπιστήμες, Εμπόριο, Αγροτεχνολογία οι τρεις κορυφαίοι τομείς στους οποίους δραστηριοποιούνται οι νεοφυείς επιχειρήσεις. **Ναυτιλία** και **Υψηλή Τεχνολογία** βρίσκονται σε ανοδική πορεία.

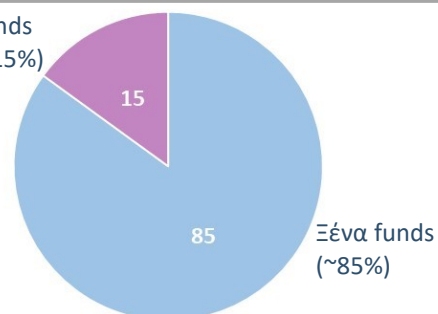

30% περισσότερες νεοφυείς επιχειρήσεις ιδρύθηκαν το 2021 (περίπου 70) με σύγκριση το 2020

Ύψος επενδύσεων σε νεοφυείς επιχειρήσεις Ελλήνων ιδρυτών (σε εκατ. \$)

Εγχώρια funds (~15%)

Επενδυτική δραστηριότητα 2021

Πηγή: [Startups in Greece 2021/2022](#)

Προτάσεις για διάβασμα...

[Χαρτογράφηση Ελληνικού Οικοσυστήματος Νεοφυών Επιχειρήσεων](#) — διαΝΕΟσις

[Startups in Greece 2021/2022](#) — FOUND.ATION

[Palms](#), ένας διαδραστικός, ψηφιακός χάρτης καινοτομίας που καταγράφει νεοφυείς επιχειρήσεις καινοτομίας

Μία ιστορική ευκαιρία που δεν πρέπει να χαθεί: το ελληνικό Δημόσιο Πανεπιστήμιο ως καταλύτης της οικονομικής ανάπτυξης μέσω της τεχνολογικής καινοτομίας: η περίπτωση του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Σπύρος Κίντζιος

• [LinkedIn](#)

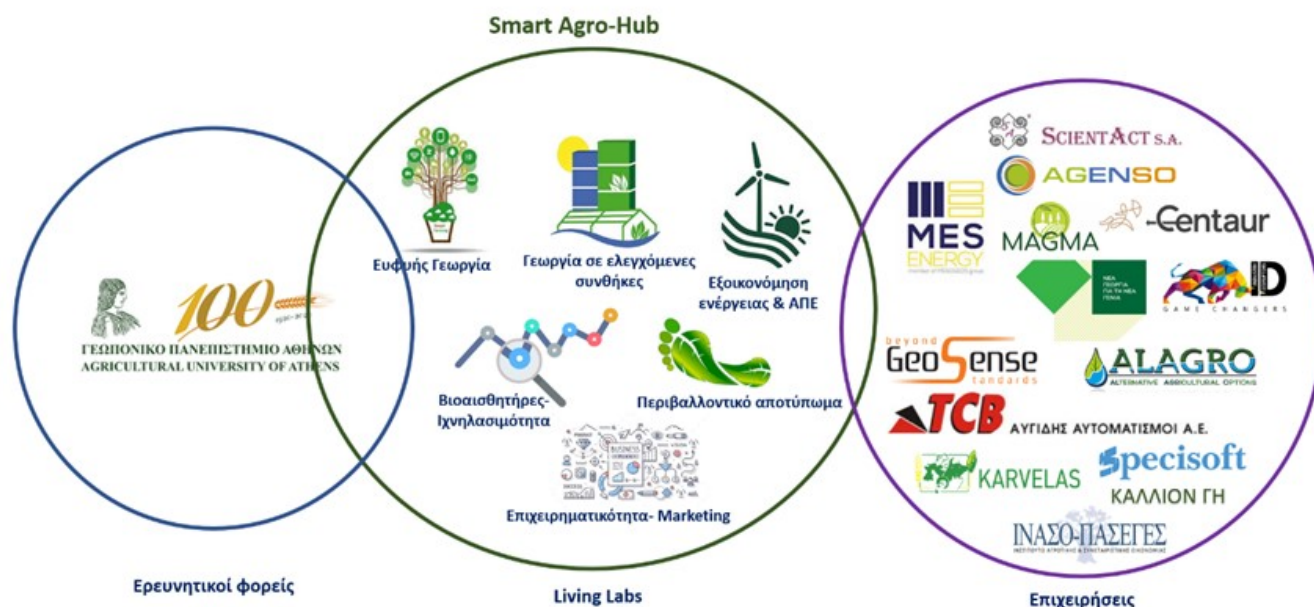
Key ideas:

- 1) Κομβικά βήματα για την προώθηση της καινοτομίας αποτελούν η καθιέρωση από την πολιτεία **θεσμικού πλαισίου** για ίδρυση τεχνοβλαστών, δημιουργία κέντρων ικανοτήτων και τα γραφεία μεταφοράς τεχνολογίας.
- 2) Η προσέγγιση της διεθνούς αγοράς προαπαιτεί την **χαρτογράφηση** τόσο των χρηστών όσο και των πιθανών επενδυτών από εξειδικευμένα στελέχη.
- 3) Απαιτείται να κληθεί **εξειδικευμένο προσωπικό** το οποίο θα στελεχώσει τις νεοφυείς επιχειρήσεις και τους τεχνοβλαστούς που θα αναλάβουν τη μετουσίωση της ερευνητικής δραστηριότητας σε εμπορικό προϊόν.

Η πρόσφατη ψήφιση του νόμου 4864/2021 αποτελεί ένα πρωτοπόρο όσο και κομβικό βήμα για την Ελληνική Πολιτεία. Με τον νόμο αυτό, απελευθερώνεται πλήρως το θεσμικό πλαίσιο για την ίδρυση **τεχνοβλαστών** (γνωστών, διεθνώς, ως spin-off) από όλα τα ενδιαφερόμενη μέλη των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, συμπεριλαμβανομένων ασφαλώς των φοιτητών όλων των κύκλων σπουδών. Η εφαρμογή του νόμου άρει τους περισσότερους περιορισμούς που ίσχυαν μέχρι πρότινος και επιχειρεί ακόμα να βάλει τάξη στο μέχρι τώρα χαοτικό καθεστώς της μεταφοράς της τεχνογνωσίας η οποία παράγεται στα εργαστήρια των ΑΕΙ και των ερευνητικών ιδρυμάτων στους παραγωγικούς φορείς. Και αυτό επειδή εμπλέκει θεσμικά, αλλά όχι ασφυκτικά το Πανεπιστήμιο ως απαραίτητο κρίκο στην όλη

διαδικασία.

Της ψήφισης του νόμου είχε προηγηθεί η δημιουργία ενός άλλου θεσμού, αυτού των **Κέντρων Ικανοτήτων**, μίας δράσης εθνικής εμβέλειας η οποία αποσκοπεί στη δημιουργία συμπράξεων πανεπιστημίων και ιδιωτικών φορέων με στόχο την υποστήριξη της καινοτομίας σε τομείς της Ελληνικής οικονομίας, μέσω της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών και προϊόντων και της μεταφοράς τεχνολογίας σε επιχειρήσεις ώστε να καταστούν ανταγωνιστικές σε διεθνές επίπεδο. Παρόμοιες συμπράξεις είχαν πραγματοποιηθεί και κατά το παρελθόν, ωστόσο η θεσμική σημασία των Κέντρων Ικανοτήτων έγκειται στη συμμετοχή των Ιδρυμάτων ως μετόχων στα κοινοπρακτικά σχήματα, τα οποία αποτελούν αυτόνομα Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ). Έχουν συνολικά ιδρυθεί δώδεκα

Κέντρο Ικανοτήτων στις ψηφιακές τεχνολογίες στην αγροδιατροφή

τέτοια σχήματα.

Το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το οποίο τα τελευταία χρόνια έχει αναδειχθεί σε πρωταθλήτη της εξωστρέφειας, έχει ιδρύσει το δικό του Κέντρο Ικανοτήτων με τη διακριτή επωνυμία Smart Agro Hub με τη σύμπραξη 14 ακόμη επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο τομέα της αγροδιατροφής, τεχνολογιών πληροφορικής και αυτοματισμών, και ενέργειας, με σκοπό να συμβάλει στην ανάπτυξη, αξιολόγηση, ενσωμάτωση και χρήση στην παραγωγική αλυσίδα, νέων, ψηφιακών τεχνολογιών στον αγροδιατροφικό τομέα της Ελλάδας.

Μία ακόμα θετική εξέλιξη αποτελούν τα **Γραφεία Μεταφοράς Τεχνολογίας**, τα οποία έχουν την εξειδικευμένη αποστολή υποστήριξης των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας σε θέματα μεταφοράς τεχνολογίας και διαχείρισης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

Ωστόσο δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι τα βήματα αυτά, όσο σημαντικά και αν είναι, θα καταλήξουν στην καθολική απορρόφηση των αποτελεσμάτων

της έρευνας από τις δυνητικά ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις στην Ελλάδα και διεθνώς και μάλιστα σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα.

Καταρχήν το μέγεθος της πλειοψηφίας των ελληνικών επιχειρήσεων είναι μικρότερο του πρακτικά απαιτούμενου για να είναι βιώσιμη και αποδοτική η διαδικασία επένδυσης σε ουσιαστικά καινοτόμες μεθόδους και προϊόντα. Αυτό αποδεικνύεται και από την υστέρηση των εγχώριων ιδιωτικών επενδύσεων για έρευνα και ανάπτυξη σε σχέση με τον δημόσιο τομέα (1,1 δις ευρώ έναντι 1,3 δις ευρώ για το 2020). Αξίζει ωστόσο να σημειωθεί ότι οι δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης αυξάνονται ραγδαία με την πάροδο του χρόνου, έχοντας σχεδόν τριπλασιαστεί κατά την τελευταία δεκαετία.

Σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, υπάρχουν δυνητικά απεριόριστοι τελικοί χρήστες και άρα ενδιαφερόμενοι αποδέκτες πρακτικά εφαρμόσιμων καινοτομιών οι οποίες παράγονται στα ελληνικά πανεπιστήμια και ερευνητικά ιδρύματα. Ωστόσο η προσέγγιση της διεθνούς αγοράς αποτελεί από μόνη της μία πρόκληση: η χαρτογράφηση τόσο των χρηστών όσο και των

πιθανών επενδυτών απαιτείται να διεξαχθεί από εξειδικευμένα στελέχη, τα οποία συνήθως σπανίζουν στην εγχώρια αγορά εργασίας.

Το ίδιο ισχύει και για το προσωπικό το οποίο θα κληθεί να στελεχώσει τις νεοφυείς επιχειρήσεις και τους τεχνοβλαστούς που θα αναλάβουν τη μετουσίωση της ερευνητικής δραστηριότητας σε εμπορικό προϊόν.

Προσωπικά είμαι της άποψης ότι τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας δεν μπορούν να έχουν ταυτόχρονα τον ρόλο των εκτελεστικών οργάνων μιας επιχείρησης υψηλής τεχνολογίας. Ο λόγος είναι απλός: οι ερευνητές – ειδικά οι ερευνητές καριέρας - σπανίως διαθέτουν τις απαραίτητες εξειδικευμένες δεξιότητες, διοικητικές και επικοινωνιακές, για τη χάραξη στρατηγικής και την αποτελεσματική διαχείριση μίας επιχείρησης, ενώ συχνά διακρίνονται από μία υπέρμετρα εστιασμένη αντίληψη της αξίας και των προοπτικών της καινοτομίας στην ανάπτυξη της οποίας έχουν συμβάλλει.

Αναδύεται λοιπόν η ανάγκη υποστήριξης της ερευνητικής κοινότητας με ομάδες εξειδικευμένων και έμπειρων στελεχών τα οποία θα αναλάβουν πολλές από τις επιμέρους φάσεις της μεταφοράς της τεχνογνωσίας στην πράξη: από την εξασφάλιση της χρηματοδότησης και την κοστολόγηση μέχρι την οργάνωση της γραμμής παραγωγής και την έκδοση των απαιτούμενων κατά περίπτωση εγκρίσεων. Είναι περισσότερο από προφανές ότι κανένας νόμος και καμία πρωτοβουλία της πολιτείας δεν πρόκειται να ευδοκιμήσει εάν δεν υπάρξει γενναία πρωτοβουλία σε έμπειρο ανθρώπινο δυναμικό το οποίο θα συνυπάρξει λειτουργικά με την ερευνητική κοινότητα.

Η ίδια διαπίστωση ισχύει για την απαραίτητη

δημιουργία κεντρικών υποδομών, είτε ανά Πανεπιστήμιο ή ακόμα και σε επίπεδο σχηματισμών (clusters) διαφορετικών

πανεπιστημίων, ξεχωριστών από τις ακαδημαϊκές δομές και προορισμένων να υποστηρίζουν την πιλοτική εφαρμογή της καινοτομίας.

Καταλληλότερα για αυτό τον σκοπό κρίνονται τα Τεχνολογικά Πάρκα, με προεξέχοντα τον Λεύκιππο, το Τεχνολογικό Πάρκο του Ερευνητικού Κέντρου «Δημόκριτος».

Το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών έχει ήδη ξεκινήσει την ταχεία ανάπτυξη του δικού του Τεχνολογικού Πάρκου, της Κυψέλης Καινοτομίας, εντός των ιδιόκτητων εγκαταστάσεων του στα Σπάτα. Εκεί θα λειτουργήσουν, ενδεικτικά, το Ινστιτούτο Βιοοικονομίας, το Κέντρο Εφαρμογών Κυτταροβιολογικών Τεχνολογιών, πρότυπη μονάδα πειραματόζων καθώς και ο Κόμβος Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας Περιφέρειας Αττικής. Επίσης θα φιλοξενηθούν σειρά από τεχνοβλαστούς, ειδικά εκείνους που έχουν ήδη ιδρυθεί και έχουν ως βασικά αντικείμενα τη ψηφιακή/ευφυή γεωργία, προηγμένα διαγνωστικά εργαλεία, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και καινοτόμα τρόφιμα. Στο Τεχνολογικό Πάρκο του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών εντάσσεται θεματικά και ο Κόμβος Ευφυούς Γεωργίας και Κυκλικής Βιοοικονομίας SmartBIC στην Αλίαρτο Βοιωτίας, ο οποίος απευθύνεται στους παραγωγούς της Στερεάς Ελλάδας.

Θα κλείσω την παρούσα παρουσίαση των δυνατοτήτων και προοπτικών των ελληνικών Δημόσιων Πανεπιστημίων απαντώντας σε ένα

πιθανό, όσο και εύλογο ερώτημα: πόσο ισχυρή είναι η ερευνητική δυναμικότητα της ελληνικής ερευνητικής κοινότητας; Είναι σε θέση, αφενός μεν να στηρίξει την εγχώρια επιχειρηματικότητα υψηλής τεχνολογίας, αφετέρου δε να διεκδικήσει με αξιώσεις μία δεσπόζουσα θέση στο διεθνές τοπίο παραγωγής γνώσης αιχμής;

Η απάντηση είναι emphaticά καταφατική: τα ελληνικά ΑΕΙ φέρουν το κύριο βάρος της εθνικής ερευνητικής δραστηριότητας σε σχέση με τα ερευνητικά κέντρα και τον ιδιωτικό τομέα, ενώ οι απόφοιτοι τους είναι περιζήτητοι στην ευρωπαϊκή και διεθνή αγορά εργασίας εξειδικευμένων επιστημόνων. Σε ποσοτική αποτίμηση, οι δείκτες αποκαλύπτουν την εντυπωσιακή ποσοστιαία αύξηση (με ετήσιο ρυθμό περίπου 9%) του αριθμού των ερευνητικών δημοσιεύσεων κατά το διάστημα 2009 – 2020, καθιστώντας έτσι την Ελλάδα (με 24.653 δημοσιεύσεις ανά έτος) την 18η χώρα στη σειρά παραγωγής ερευνητικών αποτελεσμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 κρατών-μελών, πάνω από την Ιρλανδία. Και αυτό παρά τη συγκριτικά πολύ χαμηλή κρατική χρηματοδότηση (μόλις στην 23^η θέση της ΕΕ των 27 κρατών-μελών). Η ελληνική επιστημονική κοινότητα διέπρεψε ακόμα και στον παγκόσμιο αγώνα για την αντιμετώπιση της πανδημίας, με πλήθος ερευνών σχετικών με τις επιπτώσεις της COVID-19 στον πληθυσμό αλλά και την ανάπτυξη, από το Εργαστήριο Κυτταρικής Τεχνολογίας του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, του παγκοσμίως ταχύτερου και πλέον ευαίσθητου αντιγονικού τεστ του κορονοϊού, το οποίο είναι και το μόνο πιστοποιημένο μέσο από τρεις μεγάλες και ανεξάρτητες κλινικές μελέτες.

Νεοφυείς επιχειρήσεις: Από την ΤΥΧΗ στην ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Δημήτρης Τσίγκος

• [Medium](#) Ιδρυτής της Starttech Ventures, www.starttech.vc

Key ideas:

- 1) Το πραγματικά δύσκολο δεν είναι να φτιάξεις ένα άριστο προϊόν αλλά να βρεις ποιο τελικά πρέπει να είναι εκείνο το **προϊόν**.
- 2) Το **ιδανικό προϊόν** μπορεί να επιτευχθεί μέσα από τη διαδικασία του Customer Development (Customer Discovery, Customer Validation, Customer Creation, Company Building).
- 3) Μία **επιχείρηση επιτυγχάνει** όταν προσφέρει λύσεις στο πρόβλημα της αγοράς της.

Στη συζήτηση περί επιχειρηματικότητας και επενδύσεων κυριαρχεί η έννοια του ρίσκου. Αυτό που προβάλλεται σχεδόν ως αναντίρρητη αλήθεια είναι πως η πλειοψηφία των εγχειρημάτων τελικά αποτυγχάνουν και ότι είναι λίγο έως πολύ φυσικό μια νέα εταιρεία, ειδικά μια startup, να μην τα καταφέρνει. Όχι σπάνια μάλιστα βλέπουμε μερικούς από τους κορυφαίους διεθνώς επιχειρηματίες να αποδίδουν μεγάλο μέρος της επιτυχίας τους στη θεά Τύχη.

Παρότι η τύχη πράγματι επηρεάζει κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα, η σύγχρονη προσέγγιση διαφέρει σημαντικά υπό την έννοια ότι προτείνει συγκεκριμένες ερευνητικές μεθοδολογίες στην ανάπτυξη νέων προϊόντων και στη δημιουργία νέων επιχειρηματικών οργανισμών οι οποίες καθιστούν τη διαδικασία αυτή πολύ περισσότερο μετρήσιμη και προβλέψιμη. Με άλλα λόγια, η επίδραση της τύχης μειώνεται κατακόρυφα, τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά.

Οι κεντρικές έννοιες στις οποίες στηρίζεται η

παραπάνω προσέγγιση είναι το Lean Startup, το Customer Development, το Agile και το Design Thinking. Το Customer Development, στο οποίο θα επικεντρωθούμε στο άρθρο αυτό είναι μια μεθοδολογία που προτάθηκε αρχικά από τον Steve Blank το 2005 ως μια διαδικασία που εξελίσσεται παράλληλα και σε αρμονική συνεργασία με το παραδοσιακό product development και βασικό σκοπό έχει την επίτευξη της βέλτιστης κατανόησης ως προς το ποιο προϊόν πρέπει πραγματικά να φτιαχτεί ώστε να επιτύχει στην αγορά.

Ο Steve Blank οδηγήθηκε στην ανάπτυξη αυτής της μεθοδολογίας παρατηρώντας και αυτός, μαζί με πολλούς άλλους, τις παταγώδεις αποτυχίες εκατοντάδων επιχειρήσεων στη διάρκεια του λεγόμενου DotCom Bubble, παρότι εκείνες είχαν συγκεντρώσει αδιανόητα υψηλές χρηματοδοτήσεις και εντάξει στους κόλπους τους τα πιο ταλαντούχα στελέχη της παγκόσμιας αγοράς. Γιατί λοιπόν εταιρείες που εισήγαγαν καινοτομία, είχαν άφθονη χρηματοδότηση και τις καλύτερες δυνατές ομάδες, εν τέλει αποτύγχαναν με εντυπωσιακό τρόπο;

Το βασικό συμπέρασμα ήταν πως οι εταιρείες έφτιαχναν **με άριστο τρόπο, το λάθος προϊόν** (φράση που είναι μεταγενέστερη και ανήκει στον Eric Ries, μαθητή του Steve Blank και θεμελιωτή του Lean Startup). Ξεκινούσαν λοιπόν οι εταιρείες με μια ιδέα της ιδρυτικής ομάδας, δεν την επιβεβαίωναν με πραγματικούς πελάτες και όταν το προϊόν έβγαινε στην αγορά ήταν αργά για να κάνουν τροποποιήσεις (πολύ συχνά, οι υψηλές χρηματοδοτήσεις και οι υπεραισιόδοξοι στόχοι, έκαναν τα πράγματα ακόμα πιο δύσκολα.

Η κεντρική ιδέα του Blank είναι πως το πραγματικά δύσκολο δεν είναι να φτιάξεις ένα άριστο προϊόν (product development) αλλά να βρεις ποιο τελικά πρέπει να είναι εκείνο το προϊόν. Το τελευταίο το επιτυγχάνεις με το Customer Development, το οποίο χωρίζεται σε τέσσερα βασικά στάδια:

1. Customer Discovery
2. Customer Validation
3. Customer Creation
4. Company Building

Η μεθοδολογία αυτή που, μαζί με στοιχεία του Agile και του Business Model Design οδήγησε το Lean Startup, το οποίο μετά απέκτησε ξεχωριστή υπόσταση και εξελίσσεται αυτόνομα, σκοπό έχει να επιβεβαιώσει πως η εταιρεία αναπτύσσει το κατάλληλο προϊόν.

Σημειώνω πως είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον ότι το Customer Development ιστορικά εμφανίστηκε αμέσως μετά το Agile, το οποίο επί της ουσίας εφαρμόζει την ίδια φιλοσοφία από την πλευρά όμως του product development.

Η λογική είναι απλή: Δεν χρειάζεται, και κυρίως δεν πρέπει, να έχει κανείς από την αρχή μια αναλυτική προδιαγραφή καθώς κάτι τέτοιο είναι αντικειμενικά αδύνατον να επιτευχθεί για χιλιάδες

συν έναν λόγους.

Ο “συν ένας” είναι πολύ απλά ότι οι ανάγκες των πελατών αλλάζουν με τον χρόνο, οπότε ακόμα και αν έβρισκε κανείς την τέλεια προδιαγραφή σήμερα, όταν τελειώνει το product development εκείνη θα ήταν ήδη παρωχημένη. Μια ωραία αναλογία που βοηθάει να αντιληφθεί κανείς το πρόβλημα είναι η σκοποβολή προς κινούμενο στόχο.

Στο άρθρο αυτό δίνουμε έμφαση στο πρώτο βήμα που είναι το Customer Discovery και αναμφίβολα αποτελεί το θεμέλιο της διαδικασίας. Για να αντιμετωπίσει λοιπόν κανείς την ρευστή κατάσταση των προδιαγραφών του προϊόντος που πρέπει να αναπτυχθεί, υιοθετεί την εξής προσέγγιση: Ξεκινάει με τη διατύπωση κάποιων πολύ βασικών υποθέσεων:

- Ποιοι είναι οι πελάτες των οποίων επιθυμώ να λύσω κάποιο πρόβλημα;
- Ποια είναι η περιγραφή του προβλήματος αυτού;
- Ποιες λύσεις υπάρχουν σήμερα στην αγορά για την επίλυση εκείνου του προβλήματος, πως συγκρίνονται μεταξύ τους και γιατί είναι ανεπαρκείς;

Αφού αυτά καταγραφούν σε πολύ σύντομα κείμενα, τότε κάποιος δίνει την περιγραφή της προτεινόμενης λύσης: *Ποιο είναι το νέο προϊόν/ υπηρεσία το οποίο θα απαντά στο πρόβλημα που έχω καταγράψει.*

Αφού κάποιος κάνει αυτήν την προεργασία (που δεν είναι κάτι παραπάνω από μια έρευνα και ένα μικρό κείμενο για κάθε βήμα (ideal customer profile, problem statement, market statement & positioning, product description), ο δημιουργός πρέπει από το δίκτυο επαφών του να βρει τουλάχιστον

πέντε (5) πελάτες που ανταποκρίνονται στο ideal customer profile και να τους πείσει να του αφιερώσουν είκοσι (20) λεπτά από τον χρόνο τους.

Στη συζήτηση με τον καθένα από αυτούς δεν πρέπει να προσπαθήσει να τους πουλήσει τίποτα αλλά αντίθετα να προσπαθήσει να επιβεβαιώσει πως οι βασικές του υποθέσεις ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

Ένα ιδιαίτερα σύννηθες πρόβλημα είναι πως ο δημιουργός έχει αντιληφθεί σωστά μια ανάγκη/κενό στην αγορά, όμως το πρόβλημα αυτό τελικά δεν είναι τόσο σημαντικό που να οδηγήσει τον πελάτη όντως να πληρώσει για να το καλύψει. Επί παραδείγματι, μπορεί ένας οικονομικός αναλυτής να δυσκολεύεται να φτιάξει ένα συγκεκριμένο report, να το επιβεβαιώνει ως πρόβλημα, αν όμως τελικά χρειαζόταν να πληρώσει €1.000/έτος για το λογισμικό σας που θα έβγαζε αυτόματα το report αυτό να σας απαντούσε *"δεν πειράζει, θα δουλέψω δυο ώρες παραπάνω στο excel και θα το φτιάξω μόνος μου"*.

Οι επαφές λοιπόν πρέπει να γίνουν με πελάτες που έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

1. Αντιμετωπίζουν ένα πρόβλημα
2. Το γνωρίζουν ότι το αντιμετωπίζουν
3. Έχουν αποφασίσει να κάνουν κάτι για να το λύσουν
4. Έχουν αποφασίσει να δαπανήσουν κάποια χρήματα για τον σκοπό αυτό
5. Στην ιδανική περίπτωση, έχουν ήδη ξεκινήσει να φτιάχνουν μια λύση προσαρμοσμένη στο πρόβλημα τους

Στην πραγματικότητα τα τρία πρώτα επαρκούν, αν όμως κάποιος βρει πελάτες στους οποίους ισχύουν και οι πέντε παραπάνω προϋποθέσεις, θα μπορέσει να κάνει το ιδανικό customer discovery.

Μετά τον πρώτο γύρο επαφών με υποψήφιους πελάτες που έχουν τα παραπάνω χαρακτηριστικά (τουλάχιστον πέντε διαφορετικούς, ιδανικά περισσότερους) ο δημιουργός αξιολογεί τα δεδομένα. Εάν υπάρχει επιβεβαίωση των θεμελιωδών υποθέσεων τότε δίνει το feedback στο product development team ώστε είτε να φτιαχτεί μια πρώτη, υποτυπώδης έκδοση του προϊόντος (αυτό ίσως που το Lean Startup αργότερα είπε MVP) ή μια πιο αναλυτική παρουσίασή του (κάποιο video, animation, κλπ) και να παρουσιαστεί εκ νέου στους ίδιους πελάτες.

Αν από την άλλη στις συναντήσεις με τους πελάτες φανεί ότι οι υποθέσεις δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, τότε ο δημιουργός επανέρχεται στις υποθέσεις, τις αναπροσαρμόζει και κάνει τη διαδικασία των συναντήσεων από την αρχή.

Αφού γίνει η παρουσίαση της πρώτης "υλοποίησης" στους πελάτες (είτε είναι όντως ένα MVP ή μια παρουσίαση τους προϊόντος), τότε κατά βάση πρέπει να επιβεβαιωθούν δυο πράγματα:

Αφενός ότι όντως κάτι τέτοιο θα κάλυπτε τις ανάγκες τους, αφετέρου, και το σημαντικότερο, Ότι θα ήταν διατεθειμένοι να πληρώσουν έστω και ένα μικρό ποσό για να το αγοράσει.

Όταν ο δημιουργός επιτύχει μια τέτοια επιβεβαίωση, ότι δηλαδή τουλάχιστον πέντε (ιδανικά περισσότεροι) πελάτες θα αγόραζαν το συγκεκριμένο προϊόν στη συγκεκριμένη τιμή, τότε μπορεί να θεωρήσει ότι έχει ολοκληρώσει με επιτυχία το στάδιο του Customer Discovery και να δώσει την τελική ενημέρωση για αυτήν τη φάση στην ομάδα του product development για να αναπτυχθεί το MVP.

Στην επόμενη φάση, εκείνη του Customer Validation, θα πρέπει να επιβιβαστεί μια διαδικασία πωλήσεων όπως επίσης και ότι το συνολικό busi-

ness model είναι λειτουργικό και κερδοφόρο. Στην τρίτη φάση, του Customer Creation, θα επιβεβαιωθεί το scalability της διαδικασίας πωλήσεις και τέλος, στο Company Building, θα αναπτυχθεί η επιχείρηση - οργανισμός που θα προωθήσει και θα υποστηρίξει με επιτυχία το νέο προϊόν στην αγορά.

Όλα όμως ξεκινούν με αυτήν την απλή διαδικασία τριών συν μιας υποθέσεων: Ideal Customer Profile, Problem Statement, Market Statement-Positioning και Product Description.

Θα ήθελα κλείνοντας το άρθρο αυτό να απευθύνω και μια προειδοποίηση:

Κάποιος μπαίνοντας στη διαδικασία αυτή είναι πολύ πιθανό να ερωτευτεί. Οι περισσότεροι δημιουργοί ερωτεύονται το προϊόν τους, δίνοντας εκεί όλη τους την προσοχή και ενέργεια. Ομοίως πολλοί άλλοι ερωτεύονται την αγορά τους, δαπανώντας απίστευτο χρόνο και προσοχή στη μελέτη του ανταγωνισμού, ώστε να είναι σίγουροι πως διαφοροποιούνται και εν τέλει υπερτερούν.

Όμως, φευ, αμφότερες οι δυο αυτές στοχεύσεις, οι δυο αυτοί έρωτες κάνουν περισσότερο ζημιά παρά καλό. Αποπροσανατολίζουν.

Αντίθετα, ο έρωτας που αποδίδει είναι εκείνος με τον πελάτη και πολύ περισσότερο με το πρόβλημα που αντιμετωπίζει το πελάτης. Ο δημιουργός που θα ανέβει στο υψηλό αυτό επίπεδο, εκείνος που θα μπορέσει να καταλάβει σε μεγάλο βάθος και σε πλήρη ανάλυση το πρόβλημα ενός συνανθρώπου του, ώστε να το λύσει με τον βέλτιστο τρόπο, εκείνος θα μπορέσει τελικά να δημιουργήσει μια ευημερούσα επιχείρηση.

Η διπλωματία της Καινοτομίας:

Μια νέα αντίληψη για παλαιές πρακτικές

Δημήτρης Ν. Ηλιόπουλος

Μέντορας καριέρας & σπουδών • [LinkedIn](#)

Πρέσβυς ε.τ., Μέλος ΔΣ [ΕΛΙΣΜΕ](#), Επιστημονικός συνεργάτης ΕΛΙΑΜΕΠ, Μέλος του Ακαδημαϊκού Συμβουλίου του ΕΙΠΔ

Key ideas:

- 1) Η καινοτομία αφορά μεγάλα πεδία και μπορεί να συσχετιστεί με πολλές μορφές δημιουργικότητας **στην τεχνολογία** (οργανωτική, εμπορική, πολιτική, πολιτιστική ή ακόμα και κοινωνική).
- 2) Πως η **επιστημονική διπλωματία** μετασχηματίζεται στην διπλωματία της καινοτομίας που ξεπερνάει τα όρια των εξωτερικών υποθέσεων και απαιτεί την εμπλοκή και άλλων φορέων του ευρύτερου Δημόσιου και Ιδιωτικού Χώρου.
- 3) Η **παραδοσιακή διπλωματία**, οι μέθοδοι και διαδικασίες άσκησης της δεν επαρκούν εάν δεν επενδυθούν με στοιχεία καινοτομίας, οπότε οι διπλωματικές υπηρεσίες που θα αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που προσφέρει η καινοτομία και είναι σε θέση να εκμεταλλευτούν τη δύναμη της τεχνολογίας, θα έχουν αναπόφευκτα προβάδισμα.

Ζούμε σε μια εποχή όπου τα πάντα εξελίσσονται με ολοένα ταχύτερους ρυθμούς και φυσικά η τεχνολογική πρόοδος δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση. Στα τεχνολογικά άλματα της εποχής ήλθε να προστεθεί το Διαδίκτυο και η ψηφιοποίηση της επαγγελματικής ζωής με την συνεπαγόμενη ανάγκη για κατάλληλη προσαρμογή απέναντι στις συνεχώς αυξανόμενες απαιτήσεις του παγκόσμιου ανταγωνισμού. Η εξέλιξη αυτή απετέλεσε το συνώνυμο της καινοτομίας αλλά και ένα από τα κύρια εργαλεία για την υλοποίηση της.

Υπό το φως των ανωτέρω τίθεται άμεσα το ερώτημα τι ισχύει στην περίπτωση της διπλωματίας. Έχει η διπλωματία την ικανότητα να ανταποκριθεί στην πρόκληση των καιρών για προσαρμογή στα νέα δεδομένα της ανάγκης για καινοτομία, αλλά και να συμβάλλει στην περαιτέρω ανάπτυξη της; Εάν δεν είναι σε θέση οι

διπλωμάτες να ανταποκριθούν στην πρόκληση αυτή κινδυνεύουν να γίνουν ουραγός των εξελίξεων και να υστερήσουν ως επαγγελματικός κλάδος με κίνδυνο τον πιθανό παραγκωνισμό τους ακόμη και εάν η ανάγκη της επαγγελματικής τους εμπειρίας είναι ακόμη επιθυμητή και αναγκαία. Τα ερωτήματα αυτά οδηγούν αναπόφευκτα στην διερεύνηση της φύσης αυτής καθ' εαυτής της καινοτομίας στον χώρο της διπλωματίας και των επιμέρους εκφάνσεως της που θα επιτρέψουν στο έργο των ασκούντων αυτήν να παραμείνει σχετικό, χρήσιμο και εξελίξιμο. Η ίδια προσέγγιση μας επιτρέπει να εισάγουμε την καινοτομία της διπλωματίας σε ένα ευρύτερο πλέγμα για να την δούμε μέσα από το πρίσμα ενός υβριδισμού που προκύπτει από τη σύγκλιση πρακτικών που αρχικά ανήκαν σε διάφορους τομείς της διπλωματίας (διεθνής, διμερής, οικονομική, δημόσια, πολιτιστική, κλπ).

Κατ' αρχάς θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι δεν υπάρχει συμφωνημένος ορισμός της «καινοτομίας

της διπλωματίας». Η ενασχόληση με το θέμα αυτό έχει επικεντρωθεί περιγραφικά στους εξής τομείς:

Ο γενικότερος τομέας που αποκαλείται

Δημόσια Διπλωματία (Public Diplomacy).

- Η άσκηση ήπιας ισχύος και επιρροής μέσω της προσελκύσεως πρωτοτύπων ιδεών, επενδύσεων και προσοντούχων ατόμων σε κόμβους καινοτομίας.
- Η ανάπτυξη ενός πρώιμου σταδίου διεθνών προ-εμπορικών και εμπορικών συνεργασιών μεταξύ επιχειρήσεων και πανεπιστημίων με στόχο την οικονομική ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα.
- Την δημιουργία συνθηκών πλαισίου προς τούτο (πνευματική ιδιοκτησία, συνθήκες εμπορικών δραστηριοτήτων, κανονισμοί απασχολήσεως, εκτίμηση ευκαιριών και απειλών, εξέταση δυνατοτήτων περιφερειακών και παγκοσμίων συμπράξεων καινοτομίας).
- Την ενθάρρυνση και διευκόλυνση συνεργασιών μεταξύ του δημόσιου και ιδιωτικού τομέων προς αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων οικονομικής φύσεως, των πανδημιών και άλλων προβλημάτων οριζοντίας φύσεως (καινοτομία, πνευματική ιδιοκτησία, παροχή κινήτρων για ίδρυση νεοφυών επιχειρήσεων, ανταγωνισμός, απασχόληση, ανεργία).
- Προσθήκη καινοτόμων πρακτικών για την άσκηση εθνικής και πολυμερούς διπλωματίας στην εργαλειοθήκη των φορέων ασκήσεως διπλωματίας. Αν και οι περισσότερες καινοτομίες σε διπλωματικές πρωτοβουλίες αποσκοπούν στην παροχή αμοιβαίων πλεονεκτημάτων στους εμπλεκόμενους εταίρους, έχει παρατηρηθεί μια αυξανόμενη τάση του ούτω πως αποκαλούμενου «μερκαντιλισμού καινοτομίας», που εξυπηρετεί την ενίσχυση της εγχώριας ικανότητας καινοτομίας, μέσω

π.χ. της αναγκαστικής μεταφορά τεχνολογίας ή μεροληπτικών δημόσιων συμβάσεων.

Εκείνο που καθίσταται εξ αρχής βέβαιο είναι ότι η **παραδοσιακή διπλωματία, οι μέθοδοι και διαδικασίες άσκησης της δεν επαρκούν εάν δεν επενδυθούν με στοιχεία καινοτομίας**. Τούτο αφορά όχι μόνο στην εξέλιξη της επιστημονικής διπλωματίας, αλλά και στην ανάπτυξη ενός ξεχωριστού συνόλου συναφών δραστηριοτήτων και δυνατοτήτων. Καθώς η παγκοσμιοποίηση της επιστήμης και η καινοτομία εντείνονται, οι αρμόδιοι χάραξης πολιτικής σε όλο τον κόσμο αναζητούν νέους τρόπους δυναμικής διαμόρφωσης και επιρροής. Μέχρι πρόσφατα, αυτές οι προσπάθειες είχαν επικεντρωθεί στην επιστημονική διπλωματία. Ωστόσο, ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον για τη διευκόλυνση της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της καινοτομίας επέτρεψαν την υιοθέτηση μιας σειράς νέων συνεργασιών και προσεγγίσεων.

Στην αρχή, αυτές οι προσπάθειες στο τομέα της καινοτομίας της διπλωματίας θεωρήθηκαν ως συνέχιση της επιστημονικής διπλωματίας, αλλά το θέμα είναι πιο σύνθετο καθώς το σύστημα καλείται να καθορίσει τα όρια μεταξύ εμπορικού και γενικότερου εθνικού/δημόσιου συμφέροντος. Αν η καινοτομία είναι ένα παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος, η εφαρμογή της στην διπλωματία δείχνει να έχει ως αποτέλεσμα ισχυρά αμοιβαία πλεονεκτήματα. Από την άλλη πλευρά, η πρόσφατη εμπειρία έδειξε ότι οι αρμόδιοι χάραξης πολιτικής, οι επιχειρήσεις και άλλοι ενδιαφερόμενοι χρειάζονται περισσότερο εξελιγμένη προσέγγιση για την αξιολόγηση των κινδύνων και των ευκαιριών που βρίσκονται σε κάθε στάδιο της αλυσίδας αξιοποίησης της καινοτομίας.

Στο πλαίσιο αυτό, παρατηρούμε την δημιουργία

μιας εργαλειοθήκης πρακτικών πρωτοβουλιών που επηρεάζουν την ανάπτυξη μιας διπλωματίας της καινοτομίας που ξεπερνάει τα όρια των εξωτερικών υποθέσεων και απαιτεί την εμπλοκή διαφορετικών Υπουργείων και άλλων φορέων του ευρύτερου Δημοσίου αλλά και ιδιωτικού χώρου. Συγκεκριμένα μπορούν να αναφερθούν:

- Η παροχή κινήτρων για συνεργασία μέσω νέων ευκαιριών χρηματοδότησης, συνεργασιών Έρευνας και Ανάπτυξης (R&D), παροχής ανεξάρτητων κεφαλαίων και αντίστοιχης χρηματοδότησης για διμερείς συνεργασίες.
- Η επιρροή στα πλαίσια χάραξης πολιτικής μέσω διαλόγου που θα λαμβάνει χώρα σε fora διαλόγου επί της πολιτικής καινοτομίας, της πνευματικής ιδιοκτησίας και των κοινών οικονομικών και εμπορικών δραστηριοτήτων.
- Η βελτίωση της πρόσβασης σε πληροφορίες και οι ικανότητες (capabilities). Η διεθνοποίηση των θεσμικών συνεργασιών ακολουθείται πλέον από κορυφαία παγκόσμια πανεπιστήμια και ερευνητικά ιδρύματα.
- Η αποσαφήνιση των εθνικών προτεραιοτήτων και στόχων για την καινοτομία συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών και εθνικών στρατηγικών που θα βοηθήσει τους διπλωμάτες να σχεδιάσουν τις νέες μεθόδους δράσης τους.
- Η αντιμετώπιση των διασυννοριακών προκλήσεων καινοτομίας. Μία μέθοδος που έχει ακολουθηθεί πρόσφατα είναι η οικοδόμηση παγκόσμιων συνασπισμών που διευκολύνεται από πολυμερείς ή μη κυβερνητικούς φορείς. Σαν χαρακτηριστικό παράδειγμα αναφέρεται η δημιουργία του Οργανισμού Συνεργασίας της Σαγκάης, ο οποίος καλείται καινοτομικά να επιλύσει σε ευρω-ασιατικό επίπεδο θέματα που δεν

σημείωναν πρόοδο στους ήδη υφιστάμενους γεωγραφικούς ή θεματικούς οργανισμούς.

Η επιστημονική διπλωματία συνδέει τους δύο τομείς πολιτικής των εξωτερικών υποθέσεων και της επιστημονικής πολιτικής. Η ανταγωνιστική σκέψη και οι τρόποι με τους οποίους αυτό επηρεάζει τις παγκόσμιες προκλήσεις θέτουν τώρα υπό πίεση τις τάσεις της παγκοσμιοποίησης στην επιστήμη, την τεχνολογία και την καινοτομία. Σε έναν κόσμο που βασίζεται όλο και περισσότερο στη γνώση, αυτό οδηγεί σε αλλαγές στους ρόλους των διπλωματών. Η εστίασή τους έχει ήδη μετατοπιστεί από τις σχετικά ουδέτερες επιστημονικές συνεργασίες στα ενδιαφέροντα τεχνολογίας και καινοτομίας των χωρών τους και επηρεάζει τους μελλοντικούς ρόλους και την ανάπτυξη της διπλωματίας καινοτομίας ως αποτέλεσμα των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των εξελισσόμενων χαρακτηριστικών της επιστήμης, της τεχνολογίας και της καινοτομίας από τη μια πλευρά και των διεθνών σχέσεων και των εξωτερικών πολιτικών από την άλλη. Στο πλαίσιο αυτό **η διπλωματία καινοτομίας μπορεί να γίνει κατανοητή μόνο ως μια υβριδική έννοια που αντικατοπτρίζει οργανισμούς και στρατηγικές που έχουν τις ρίζες τους σε παλαιότερες πρακτικές, οι οποίες εκφράζονται πλέον με όρους του παρόντος.**

Μετά την οικονομική διπλωματία, η έννοια της διπλωματίας της καινοτομίας έχει αναδειχθεί ως ένας από τους κύριους άξονες προβληματισμού σχετικά με τις νέες διπλωματικές πρακτικές και θεωρείται συχνά ως ένας διπλωματικός διάυλος για τη διατήρηση των σχέσεων σε περιόδους έντασης. Μπορεί επίσης να θεωρηθεί ως παράγοντας ειρήνης που προωθεί την προσέγγιση των λαών. Η καινοτομία αφορά μεγάλα πεδία και μπορεί να συσχετιστεί με πολλές μορφές δημιουργικότητας στην τεχνολογία (οργανωτική,

εμπορική, πολιτική, πολιτιστική ή ακόμα και κοινωνική).

Καταληκτικά, θα πρέπει να αναφερθούμε στην επιρροή της καινοτομίας στο καθ' εαυτό έργο των διπλωματών μέσω της ψηφιοποίησης της διπλωματίας. Πέραν της γενικότερης διευκολύνσεως που παρέχει η ηλεκτρονική επικοινωνία, δημιουργήθηκαν και οι προϋποθέσεις για μια ασφαλέστερη διακίνηση υπηρεσιακών εγγράφων, της ενδοεπικοινωνίας αλλά και την προβολή συγκεκριμένων θεμάτων εθνικής και διεθνούς πολιτικής. Βασικό στοιχείο για την επιτυχία του διπλωματικού έργου είναι απαρύγκλιτα η προσαρμοστικότητα των ασκούντων αυτό. Και στην περίπτωση της καινοτομίας, εντύπωση προκαλεί η ταχύτητα με την οποία οι διπλωμάτες προσαρμόστηκαν την περίοδο της πανδημίας μέσω της μετάβασης σε διαδικτυακές τηλεδιασκέψεις και υβριδικές συναντήσεις. Μάλιστα, αυτό άνοιξε έναν εντελώς νέο κόσμο δυνατοτήτων που είναι βέβαιον ότι θα παραμείνει ως βασική μέθοδος εργασίας και μετά την πάροδο της πανδημίας, χωρίς αυτό να αφαιρεί από την ανάγκη ασκήσεως των καθηκόντων τους και με παραδοσιακό τρόπο, όπως είναι η διεξαγωγή διαβημάτων με φυσική παρουσία. Εξίσου σημαντική είναι η καινοτόμος ψηφιοποίηση όλων των προξενικών υπηρεσιών που προσφέρονται από Πρεσβείες και Προξενεία σε όλο τον κόσμο.

Θα ήταν παράληψη να μην αναφερθούμε στην καινοτόμο Δημόσια Διπλωματία (Public Diplomacy) που διευκολύνθηκε τα μάλα από τις καινοτομίες στον τομέα της ψηφιακής επικοινωνίας. Με το πάτημα ενός κουμπιού εξασφαλίζουμε την ενημέρωση χιλιάδων εάν όχι εκατομμυρίων αναγνωστών, σε σημείο που επηρεάζεται η άσκηση εξωτερικής πολιτικής. Βεβαίως ο ρόλος των λεγόμενων fake news

προβληματίζει και αναζητούνται αντίδοτα (ελπίζοντας ότι η επιστημονική καινοτομία θα σταθεί αρωγός εν προκειμένω).

Εννοείται ότι εξελίξεις αυτές καθιστούν πλέον απαραίτητη την πραγματοποίηση μαθημάτων κατάρτισης για τους διπλωμάτες σχετικά με τη χρήση νέων ψηφιακών εργαλείων και τεχνολογιών. Είναι αναμφισβήτητο ότι, όπως ισχύει και με πλείστους άλλους τομείς δραστηριότητας τον 21ο αιώνα, η τεχνολογική καινοτομία θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του μέλλοντος της διπλωματίας. Οι διπλωματικές υπηρεσίες που αξιοποιούν τις δυνατότητες που προσφέρει και είναι σε θέση να εκμεταλλευτούν τη δύναμη της τεχνολογίας θα έχουν αναπόφευκτα προβάδισμα. Εννοείται βέβαια ότι **ο βασικός φορέας άσκησης, έκφρασης και εφαρμογής της εξωτερικής πολιτικής θα παραμένει πάντοτε ο ανθρώπινος παράγων, δηλαδή οι ίδιοι οι διπλωμάτες.**

Η πατέντα του Start upper

Δρ. Δημήτρης Κουζέλης
Μέντορας σταδιοδρομίας • [LinkedIn](#)

European Patent Attorney, πρώην Διευθυντής στο European Patent Office, συνιδρυτής της [Intellex](#), εκπρόσωπος του ΣΕΒ στην Business Europe, μέλος του ΤΕΣ Καινοτομία και Διανοητική Ιδιοκτησία, Πρόεδρος της Επιτροπής Διανοητικής Ιδιοκτησίας του ICC-Hellas.

Key ideas:

- 1) Τα τρία κριτήρια που πρέπει να πληροί μια **πατέντα** είναι να είναι «νέα», «εφευρετική» και «να έχει βιομηχανική εφαρμογή».
- 2) Το **κόστος** για την κατοχύρωση μιας πατέντας είναι επένδυση που ακολουθώντας τα κατάλληλα βήματα θα φέρει πολλαπλάσια κέρδη.
- 3) Αναλόγως το **διαθέσιμο κεφάλαιο**, ο δημιουργός της Διανοητικής Ιδιοκτησίας θα πρέπει να επιλέξει είτε την πατέντα του φτωχού είτε την πατέντα του start-upper.

Η πρόσφατη ειδησιογραφία γύρω από την [Accusonus](#) και την αποτίμηση της αξία της πάνω από ένα δις δολάρια, αλλά και άλλες μικρότερες εταιρείες, όπως η [Myr-mex](#), στην οποία επένδυσε η [Ocado](#), έφερε στην επικαιρότητα την αξία του χαρτοφυλακίου πατεντών. Για να προχωρήσουμε στις προτάσεις σε μια start-up για τη δημιουργία ενός σοβαρού χαρτοφυλακίου Διανοητικής Ιδιοκτησίας, θα πρέπει να αποσαφηνιστούν οι όροι και η χρήση τους.

Το Δίπλωμα Ευρεσιτεχνίας, ή Πατέντα (patent) είναι ένας τίτλος άυλης ιδιοκτησίας, ο οποίος απονέμεται από έναν εθνικό ή διεθνή οργανισμό, όπως είναι ο [Οργανισμός Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας](#) (OBI) στην Ελλάδα, το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας - [European Patent Office](#) (EPO), το Αμερικανικό Γραφείο USPTO, το Ιαπωνικό, Κινεζικό και πολλά άλλα. Η πατέντα απονέμεται μετά από ενδελεχή εξέταση

των τριών κριτηρίων που πρέπει να πληροί μια πατέντα, δηλαδή να είναι «νέα», «εφευρετική» και «να έχει βιομηχανική εφαρμογή». Η εξέταση γίνεται σε κάθε Γραφείο ξεχωριστά (στον OBI δεν γίνεται εξέταση, η πατέντα απονέμεται απλώς με την αίτηση και την πληρωμή τελών).

Η διαδικασία αυτή είναι ιδιαίτερα πολύπλοκη, διότι σε αυτή εμπλέκονται η περιγραφόμενη τεχνολογία, συναφείς τεχνολογίες, εθνικοί νόμοι, διεθνείς συμβάσεις, μεταφράσεις κλπ. Επομένως, είναι και πολύ ακριβή.

Η πατέντα είναι επένδυση

Η πολυπλοκότητα αυτή δημιουργεί μεγάλα έξοδα, στα οποία ένας πολίτης/ερευνητής με μέσο εισόδημα δεν μπορεί να ανταπεξέλθει. Εκτός όμως των χρημάτων, η ιδιαίτερη αυτή διαδικασία απαιτεί επιπλέον προσωπικό χρόνο και απασχόληση του εφευρέτη, διότι για τα πρώτα έτη απαιτούνται σημαντικές αποφάσεις κάθε σχεδόν 2-3 μήνες.

Όταν επενδύουμε χρόνο και χρήμα σε μια δραστηριότητα, αναμένουμε μια ανταμοιβή, ένα χειροπιαστό όφελος και αυτό δεν μπορεί να είναι απλώς η απόκτηση ενός τίτλου, ενός τροπαίου. Θα πρέπει να είναι είτε η προσέλκυση επενδυτών, είτε η αύξηση της αξίας της εταιρείας μας, είτε η εμπορική εκμετάλλευση του προϊόντος ή της διαδικασίας που εφηύραμε.

Η πατέντα, ακολουθώντας τα κατάλληλα βήματα θα μας φέρει πολλαπλάσια κέρδη. Για να γίνει αυτό εφικτό, κάποιος θα πρέπει να δει την κατάθεση μιας πατέντας ως την αρχή μιας νέας δραστηριότητας, στην οποία θα επενδύσει χρόνο και χρήμα και θα αναμείνει πολλαπλάσια οφέλη. Συχνά παρουσιάζω την πολυπλοκότητα αυτής της επένδυσης με την πολυπλοκότητα της ίδρυσης μιας θυγατρικής από μια υπάρχουσα εταιρεία.

Η πατέντα του φτωχού

Το πρώτο βήμα συνίσταται στην συγγραφή της περιγραφής, των σχεδίων και κυρίως των «αξιώσεων», ενός ιδιαίτερα προσεκτικά διατυπωμένου κειμένου, το οποίο θα οριοθετήσει το πλαίσιο προστασίας της πατέντας. Ακόμα και αν θεωρήσουμε ότι ένας εφευρέτης μπορεί να γράψει ένα τεχνικό κείμενο σε ικανοποιητικό βαθμό (δεν έχω δει κάτι τέτοιο στην 34-χρονη καριέρα μου), είναι αδύνατο να γράψει σωστά τις αξιώσεις.

Η επίκληση ενός ειδικού ο οποίος να κατέχει και την τεχνολογία αλλά και τον νόμο των πατεντών είναι μονόδρομος. Δεδομένου ότι δεν υπάρχουν Εθνικοί Πιστοποιημένοι Σύμβουλοι, η επίκληση ενός European Patent Attorney είναι απαραίτητη. Τα τέλη κατάθεσης και η πρώτη αμοιβή για τη συγγραφή και κατάθεση στο EPO είναι της τάξης

των 5.000 ευρώ. Αυτά τα χρήματα απαιτούνται στην πρώτη φάση, και θα δώσουν στον καταθέτη τη δυνατότητα να μιλά ελεύθερα και να αναζητά επενδυτές.

Αν κάποιος δεν διαθέτει αυτό το κεφάλαιο, η συμβουλή είναι να κρατήσει την εφεύρεσή του μυστική, όσο αυτό είναι δυνατό (η πατέντα του φτωχού). Αν αντίθετα προσπαθήσει να συγγράψει και να καταθέσει μόνος του στον ΟΒΙ, τότε θα πληρώσει μεν μόνο 250 ευρώ, αλλά είναι σίγουρο ότι οι γίγαντες της αγοράς θα τον κατασπαράξουν.

Η πατέντα του start-upper

Ο start-upper θα πρέπει να επενδύσει αυτά τα χρήματα στον σωστό χρόνο: όταν το προϊόν του είναι στο επίπεδο του πρωτοτύπου ή και νωρίτερα, αλλά όχι πολύ αργότερα. Στην εποχή του smartphone και των ηλεκτρονικών υποκλοπών, η βιομηχανική κατασκοπεία δεν είναι μόνο μια φαντασίωση του Χόλυγουντ.

Αμέσως μετά την πρώτη κατάθεση θα πρέπει να αναζητήσει επενδυτή, διαθέσιμο να χρηματοδοτήσει την δεύτερη φάση, η οποία τοποθετείται στο δωδεκάμηνο και σε ένα μέσο σενάριο κοστίζει επιπλέον 5.000 ευρώ. Η τρίτη φάση τοποθετείται στα 2,5 έτη μετά την πρώτη κατάθεση και απαιτεί πολλαπλάσια χρήματα, διότι τότε η αίτηση κατατίθεται σε όλες τις χώρες εκτός Ευρώπης στις οποίες απαιτείται προστασία. Δεδομένου ότι το μέσο κόστος ανά χώρα είναι της τάξης των 3.000 ευρώ, κάποιος αντιλαμβάνεται ότι η προστασία σε ένα μεγάλο μέρος του πλανήτη κοστίζει πολλές δεκάδες χιλιάδων και τα έξοδα αυτά συνεχίζουν όσο κρατά η εξέταση σε κάθε γραφείο.

Γίνεται επομένως αντιληπτό ότι μόνο η αρχική κατάθεση μιας πατέντας μπορεί να χρηματοδοτηθεί με ίδια κεφάλαια. Η αρχική όμως κατάθεση είναι ιδιαίτερα σημαντική, διότι δίνει

την λεγόμενη «ημερομηνία προτεραιότητας», που σημαίνει ότι ο εφευρέτης είναι πλέον ελεύθερος να μιλά και να αναζητά επενδυτή, χωρίς τον φόβο των διαρροών. Αμέσως μετά την πρώτη κατάθεση ο startupper θα πρέπει να αναζητήσει επενδυτή, ο οποίος να είναι εξοικειωμένος με τις πατέντες και να ξέρει πώς μια πατέντα μπορεί να αλλάξει ριζικά την αξία της εταιρείας. Ο επενδυτής ο οποίος μπαίνει αρκετά νωρίς στην start-up λέγεται angel investor ή business angel και ξέρει ότι αναλαμβάνει μεγάλο ρίσκο, αλλά έχει έναν μεγάλο πολλαπλασιαστή της επένδυσής του.

Συμπερασματικά, μια start-up μπορεί και πρέπει να χρηματοδοτήσει το πρώτο στάδιο για την κατοχύρωση της καινοτομίας της. Ίσως και το δεύτερο. Στη συνέχεια όμως, θα πρέπει να αναζητήσει επενδυτές, οι οποίοι θα έχουν γνώση περί πατέντας, θα εμπνευστούν από το ίδιο όραμα και θα οδηγήσουν την αξία της εταιρείας στα ύψη.

Photo by [Estée Janssens](#) on [Unsplash](#)

Υβριδικές Βιομηχανίες:

Ανακαλύπτοντας νέες διεξόδους ανάπτυξης μέσω της Σύγκλισης

Δρ Φώτης Φιλιππόπουλος

• [LinkedIn](#)

Ειδικός Εταιρικής Καινοτομίας, βραβευμένος με έπαινο για Καλύτερη Παροχή Έρευνας και Πληροφόρησης στα Ευρωπαϊκά Βραβεία European Association Awards

Key ideas:

- 1) Η **γνώση** δεν μπορεί πλέον να παραχθεί αυστηρά μέσα στα όρια ενός και μόνο επιστημονικού ή τεχνολογικού πεδίου, γιατί όλα αναμειγνύονται σε ένα.
- 2) **Επένδυση στη σύγκλιση** ισοδυναμεί με αύξηση των πιθανοτήτων επιχειρηματικής επιβίωσης.
- 3) Η σημαντικότερη **αναπτυξιακή πρόκληση** είναι η «διασύνδεση του επιτεύγματος της σύγκλισης με την πραγματική ζήτηση».

Σήμερα, οι επιχειρήσεις με τις κορυφαίες επιδόσεις είτε έχουν επανεφεύρει τον εαυτό τους είτε έχουν διερευνήσει νέες διεξόδους ανάπτυξης κυρίως μέσω των ταχέως διαμορφωμένων "υβριδικών βιομηχανιών" (σ.σ. Αυτές στις οποίες υπάρχει σύζευξη φυσικού και ψηφιακού κόσμου, π.χ., γεωργία ακριβείας, ψηφιακή μεταποίηση, ρομποτική ιατρική ή έξυπνες μεταφορές) που τροφοδοτούνται από τις δυνατότητες της «Σύγκλισης».

Η «Σύγκλιση» ενσωματώνει ιστορικά διακριτούς τεχνολογικούς και επιστημονικούς κλάδους σε ένα ενιαίο σύνολο και δημιουργεί άνευ προηγουμένου ευκαιρίες για την επιστήμη, την τεχνολογία και την επιχειρηματικότητα. Σε αυτά τα πλαίσια πολλές επιχειρήσεις καταφέρνουν να θολώσουν τα γνωστά όρια μεταξύ του ψηφιακού, φυσικού και διαδικτυακού περιβάλλοντος και δημιουργούν νέες εσωτερικές ευκαιρίες για την παραγωγή «συγκλινουσών» προϊόντων και υπηρεσιών.

Αν η «Google» για παράδειγμα, είχε περιοριστεί στο να λειτουργεί ως μηχανή αναζήτησης, σήμερα ενδεχομένως θα ήταν μόνο μια ισχυρή διαφημιστική εταιρεία. Δεν το έκανε. Δημιούργησε δικό της λογισμικό, αλλά δεν έμεινε ούτε εκεί. Έγινε κατασκευάστρια έξυπνων τηλεφώνων, συσκευών και ηχείων και πειραματίζεται διαρκώς πάνω σε νέες ιδέες, με τη συνδρομή ομάδων επιστημόνων από πολλούς κλάδους. Η εταιρεία αθλητικών ειδών «Nike» συνδυάζει τα προϊόντα της με υπηρεσίες δεδομένων εδώ και χρόνια, ενώ η μουσική πλατφόρμα «Spotify» επεκτάθηκε στο hardware, δημιουργώντας το «Car Thing» μια έξυπνη συσκευή για το αυτοκίνητο.

Η «Σύγκλιση» αλλάζει επίσης τη διεξαγωγή της επιστημονικής έρευνας χρησιμοποιώντας μια σειρά γνωσιακών βάσεων, μεθόδων και προσεγγίσεων από επιστήμονες σε πολλούς διαφορετικούς κλάδους. Για παράδειγμα, στις βιοεπιστήμες, η γονιδιωματική και τα μεγάλα δεδομένα συνδυάζονται και χρησιμοποιούνται για την προσαρμογή των θεραπειών στις ανάγκες των ασθενών.

Η σύγκλιση προσφέρει επίσης ένα ευρύ πεδίο για την ενίσχυση της δημιουργικότητας. Όπως αναλύει η Νέρι Όξμαν του MIT Media Lab, στο άρθρο της "The Age on Entanglement", η γνώση δεν μπορεί πλέον να παραχθεί αυστηρά μέσα στα όρια ενός και μόνο επιστημονικού ή τεχνολογικού πεδίου. Όλα αναμειγνύονται σε ένα.

Συγκεκριμένα, ο ρόλος της Επιστήμης είναι να εξηγεί τον κόσμο γύρω μας και να προβλέπει την εξέλιξή του. "Μετατρέπει" δηλαδή την πληροφορία σε γνώση. Ο ρόλος της Μηχανικής είναι να εφαρμόσει την επιστημονική γνώση, ώστε να παραχθούν λύσεις για συγκεκριμένα προβλήματα. "Μετατρέπει" εν ολίγοις τη γνώση σε χρησιμότητα. Ο ρόλος του Design (σχεδιασμός) είναι να παράγει λύσεις που μεγιστοποιούν τη λειτουργικότητα και αναβαθμίζουν την ανθρώπινη εμπειρία, με άλλα λόγια "μετατρέπει" τη χρησιμότητα σε συμπεριφορά. Και ο ρόλος της Τέχνης είναι να αμφισβητεί την ανθρώπινη συμπεριφορά και να δημιουργεί ενσυναίσθηση ως προς τον κόσμο γύρω μας, δηλαδή να "μετατρέπει" τη συμπεριφορά σε νέες αντιλήψεις γύρω από την πληροφορία.

Στη νέα εποχή λοιπόν, η επιστήμη, μηχανική, σχεδιασμός, και τέχνη "ψήνονται" μαζί σε ένα ενιαίο σύστημα, δημιουργώντας νέες ευκαιρίες ανάπτυξης καθώς η ανταγωνιστικότητα στο αναδυόμενο τεχνολογικό μέλλον απαιτεί τόσο ψηφιακό όσο και συγκλίνοντα μετασχηματισμό.

Η «Σύγκλιση» όμως δεν είναι «παιχνίδι» μόνο για τους ισχυρούς. Μπορεί οι επιχειρηματικοί κολοσσοί, όπως οι Google, Nike και Spotify, να έχουν προφανώς περισσότερες δυνατότητες να επενδύσουν στη σύγκλιση, αφού διαθέτουν μεγάλες επιστημονικές και τεχνολογικές ομάδες και ερευνητικούς πόρους. Τι γίνεται όμως με τους

μικρούς; Πώς μπορούν μεμονωμένοι επαγγελματίες ή πολύ μικρές επιχειρήσεις να επενδύσουν στη σύγκλιση, αυξάνοντας τις πιθανότητες επιχειρηματικής επιβίωσης;

Οι μικρές επιχειρήσεις και επαγγελματίες μπορούν να πετύχουν τη σύγκλιση, συνεργαζόμενοι μεταξύ τους πάνω σε κοινές ιδέες. Για παράδειγμα, μια γιατρός, μια προγραμματίστρια, μία επιστήμονας δεδομένων και μια καλλιτέχνης ή ειδικός εικονικής πραγματικότητας θα μπορούσαν να πετύχουν σύγκλιση, ενώνοντας τις διαφορετικές δυνάμεις τους πάνω στη δημιουργία ενός προϊόντος ή υπηρεσίας.

Είναι επίσης σημαντικό να αναφερθεί ότι την παρτίδα δεν την κρίνει ο όγκος των ερευνητικών κεφαλαίων που διαθέτει μια εταιρεία για να παράγει καινοτομία, αλλά ο τρόπος με τον οποίο διαθέτει αυτά τα κεφάλαια και η στρατηγική της.

Σύμφωνα με έρευνα της PWC, είναι η στρατηγική και όχι τόσο το μέγεθος των πόρων, που έχει σημασία στην ανάπτυξη καινοτομίας. Όταν έρχεται η ώρα του αποτελέσματος, αυτό δε σχετίζεται τόσο με το ύψος του προϋπολογισμού που είχες στη διάθεση σου, όσο με το πώς επένδυσες τα χρήματα. Και αυτό εξηγεί το γιατί ενώ η IBM δεν είναι η μεγαλύτερη εταιρεία στον κόσμο, το 2020 κατοχύρωσε τις περισσότερες πατέντες στις ΗΠΑ -πάνω από 9.100- ενώ η αμέσως επόμενη, Samsung Electronics είχε 6.400 και η Microsoft 2.905.

Συνοψίζοντας, για να καινοτομήσετε με επιτυχία μέσω της Σύγκλισης:

- Καλλιεργήστε τη συλλογική λογική μέσω ενός μοντέλου ηγεσίας που ευνοεί τη δημιουργία μιας «συγκλίνουσας» μορφής προϊόντων και υπηρεσιών και την ελεύθερη

ροή πληροφοριών.

- Κινηθείτε γρήγορα όταν βλέπετε μια νέα ευκαιρία να εμφανίζεται στην αγορά.
- Διαρκώς επαναλάβετε τη διαδικασία «ταχείας πρωτοτυποποίησης», που βελτιώνει την ταχύτητα ανταπόκρισης σας σε νέες ευκαιρίες.
- Αναπτύξτε τη δυναμική, την υποδομή και τον οργανωτικό σχεδιασμό, για να κάνετε την επιχείρησή σας έτοιμη για «Σύγκλιση».
- Κατανοήστε πώς οι τάσεις της τεχνολογίας αλλάζουν τις αγορές και τη συμπεριφορά των καταναλωτών.
- Εστιάστε στην εκπαίδευση και επανεκπαίδευση στο χώρο εργασίας, για να προετοιμαστείτε για ένα μέλλον, στο οποίο η επιτυχία εξαρτάται από τη δημιουργικότητα.

Παρόλο που η παραγωγική δυνατότητα αποτελεί τον πυρήνα της επιχειρηματικής δραστηριότητας, η μεγαλύτερη πρόκληση σήμερα για τα στελέχη σε όλον τον κόσμο είναι η οργάνωση γύρω από την αλυσίδα της ζήτησης καθώς και η απαραίτητη αλλαγή στην αντίστοιχη νοοτροπία που τη συνοδεύει.

Ένας κοινός λόγος που πολλά νέα προϊόντα με εξαιρετικές τεχνικές δυνατότητες αποτυγχάνουν στην αγορά είναι ότι οι εταιρείες δεν επικεντρώνονται αρκετά στην κατανόηση των παραγόντων που καθοδηγούν τη ζήτηση, όπως ενδεικτικά ο τρόπος με τον οποίο οι πελάτες αξιολογούν προϊόντα και λαμβάνουν αποφάσεις αγοράς.

Σε αυτές τις αρχές (μεταξύ πολλών άλλων) εδράζεται και μια από τις σημαντικότερες προκλήσεις που είναι η "διασύνδεση του τεχνολογικού επιτεύγματος με την πραγματική ζήτηση".

Building Bridges to Tech Innovation in Greece

Marina Hatsopoulos

• [LinkedIn](#)

Entrepreneur & writer (windystreet.com); Speaker, Tedx
President of Hellenic Innovation Network

Key ideas:

- 1) A deep understanding of the customer's problem is essential for designing a **marketable solution**.
 - 2) **Access to investors** is important, because funding is necessary to transform a novel idea into a reliable product.
 - 3) Every tech hub has its own strengths, industry specialties, economic framework, and corporate culture. **Creating bridges** between two complementary tech hubs allow entrepreneurs to have the best of both worlds.
-

As intellectually intriguing as technology innovation can be, its ultimate value is measured not by how cool and clever it is but by its ability to solve real problems in the world. This means taking the innovation to market, which is a massive endeavor requiring as much sweat, drive, capability and creativity as the original research which created the innovation. Reaching a market of any scale is not possible in isolation. It requires connections to critical people: customers, investors, suppliers, advisors, and other potential business partners. These people can be difficult to identify and to reach, so a personal introduction can save weeks or even months of effort.

Customers are absolutely critical, not just for validation and sales generation, but because strong input from customers can help guide the development of the product. A deep understanding of the customer's problem is essential for designing a marketable solution. Access to investors is also important, because funding is necessary to transform a novel idea into a reliable product.

Tech entrepreneurs in Europe understand that the United States offers a large market opportunity. In fact, one such entrepreneur in Greece right now is considering a move to the United States to reach a much larger market for their medical product. Of course, this involves a lot more than just booking an airline ticket. He needs an immigration attorney to handle his visa as well as a corporate attorney to deal with incorporation. He'll need space, and soon he'll be hiring, so he'll need to access pools of talent. All of this takes capital, of course, so he'll be looking for introductions to angel investors and venture capitalists. To prepare his approach to market, he'd like to expand his scientific advisory board to include locals. To get meaningful input and generate a sales pipeline, he'll want to meet decision-makers at the major hospitals.

Identifying all these people to contact and then connecting with them is a daunting task. While researchers in Greece have been doing great work in a range of areas from energy and maritime to agrotech and more, the entrepreneurs setting out to commercialize these technologies have found themselves in a challenging situation. While they

recognize that Greece is too small a market around which to build a sizable business, they don't have these critical connections in order to reach lucrative markets like the United States.

A group of us based in Boston created the [Hellenic Innovation Network](#) (HIN) to address this issue, with the ultimate goal of accelerating technological innovation and entrepreneurship in Greece to world-class level by 2030, thereby fueling the economy and job creation. As an outgrowth of [MIT Enterprise Forum Greece](#), HIN is a US-based non-profit organization created with the support of the [Consulate General of Greece in Boston](#) to facilitate access to resources, partners, and best practices by building bridges between the diaspora in global tech hubs like Boston and the tech entrepreneurial community in Greece.

Our Board of Directors and Advisory Council of global innovators have extensive experience in technology and entrepreneurship. We meet monthly on Zoom to organize in-person and virtual events designed to educate the Greek diaspora about technology innovation and startup activity in Greece, and to offer Greek entrepreneurs an opportunity to pitch and network within the well-developed Boston startup ecosystem.

Speakers at our events have included Alex Stamos (Former CSO, Facebook), Stelios Papadopoulos (Chairman, Biogen), Nikos Moraitakis (Co-Founder and CEO of Workable), Nicholas Negroponte (Founder, MIT Media Lab), and Giorgos Zacharia (President, Kayak). We have also had some fascinating Greek startups pitch and network at our

events. During our last season, we hosted 15 webcasts which had over 33,000 views.

Our recent Data Analytics panel held at Venture Café in Kendall Square included Evanthia Tapiri, a data scientist at Amazon, as well as founders Nikos Andrikogiannopoulos from Metrika, which makes state-of-the-art data analytics tools and infrastructure for blockchain networks; George Demos-thenous from Voda.ai, which creates data analytics for water systems; and Stavros Papadopoulos from TileDB, which has created a universal database solution.

At our more recent event at the Greek Consulate of Boston, over one hundred people came to hear Christos Dimas, Greek Deputy Minister of Development and Investments in charge of research and technology; Kostas Fragogiannis, Greek Deputy Minister of Foreign Affairs in charge of economic diplomacy; and Giorgos Zacharia, President of Kayak, a high-growth public company based in Boston. After the panel, we heard pitches by Manolis Kasseris from Emvolon, which transforms diesel engines from conventional vehicles into mini chemical plants to utilize otherwise wasted resources like flare gas and residue biomass; and Nicos Vekiarides from Attestiv, which utilizes artificial intelligence and blockchain technology to assure the authenticity of digital media.

Attendees of our events include investors, researchers, leaders from the Greek government, and technology businesspeople from startups through enterprise. More Greek startups are expected to follow in the footsteps of [Workable](#), which has a team of developers based in Athens and another team based in Boston. Given Boston's leadership in the area of life science, these could include life science startups such as [RTsafe](#), which provides personalized solutions in radiation oncol-

ogy, and [Advantis](#), which makes medical imaging software. Meanwhile, Greek-founded startups based in Boston like [Anodyne Nanotech](#) are establishing teams in Athens. With Delta's new direct flight from Boston to Athens, this sort of cross-border team-building will become even easier! In between events, our online platform at www.hellenic.org disseminates startup news and allows for virtual connections of our members. Our CEO group, led by [George Demosthenous](#) from Voda.ai, meets monthly in a confidential environment to discuss common challenges, exchange ideas, and provide mutual support.

Every tech hub has its own strengths, industry specialties, economic framework, and corporate culture. Teams in Greece tend to initiate startups more economically than in the US, with less poaching, while a US base provides access to the market and to generous sources of funding. A bridge between these two tech hubs allows entrepreneurs to have the best of both worlds.

«Η καινοτομία προϋπόθεση για μία βιώσιμη οικονομία»

Μάγκυ Αθανασιάδη

• [LinkedIn](#)

Διευθύντρια Τομέα Καινοτομίας ΣΕΒ

Κωνσταντίνος Διαμαντούρος

• [LinkedIn](#)

Permanent Delegate to Business Europe and the EU

Key ideas:

- 1) Η ικανότητα μία χώρας να καινοτομεί συνδέεται άμεσα με **υψηλότερο βιοτικό επίπεδο**, ανταγωνιστικότητα και καλύτερες θέσεις εργασίας.
- 2) Η καινοτομία είναι μια **διαδικασία εφευρετικότητας**, όπου οι επιχειρήσεις και οι άνθρωποι των επιχειρήσεων προσπαθούν να φτιάξουν διαφοροποιημένα προϊόντα, ανεξαρτήτως του μεγέθους της επιχείρησης.
- 3) Μέχρι το 2025 αναμένεται ότι η κεφαλαιοποίηση του οικοσυστήματος καινοτομίας να ξεπεράσει τα 15 δις ευρώ και θα δημιουργήσει 50.000 **επιπλέον θέσεις εργασίας**.

Η ικανότητα μία χώρας να καινοτομεί συνδέεται άμεσα με υψηλότερο βιοτικό επίπεδο, ανταγωνιστικότητα και καλύτερες θέσεις εργασίας. Ο ΣΕΒ έχει θέσει **την καινοτομία στους βασικούς πυλώνες της στρατηγικής του**, ισότιμα με τη βιομηχανία, την πράσινη οικονομία, τον ψηφιακό μετασχηματισμό και τις δεξιότητες.

Στο ΣΕΒ, αντιλαμβανόμαστε την καινοτομία ως μια διαδικασία εφευρετικότητας, όπου οι επιχειρήσεις και οι άνθρωποι των επιχειρήσεων προσπαθούν να φτιάξουν διαφοροποιημένα προϊόντα, ανεξαρτήτως του μεγέθους της επιχείρησης. Εν τέλει, αυτό που μετράει είναι η ικανότητα μιας επιχείρησης (νεοφυούς, μικρομεσαίας ή μεγάλης)

να βγάζει καινούργια και καινοτόμα προϊόντα.

Στόχος μας λοιπόν είναι

να συμβάλουμε εποικοδομητικά με δράσεις και πρωτοβουλίες ώστε:

- Η έρευνα που παράγεται στα πανεπιστήμιά μας και η οποία είναι αποδεδειγμένα πολύ υψηλού επιπέδου, να μετατρέπεται σε διπλώματα ευρεσιτεχνίας, σε spin-offs και τεχνολογική γνώση που μπορεί να αξιοποιηθεί από τις επιχειρήσεις και τη βιομηχανία,
- Να δημιουργούνται πολύ περισσότερες νεοφυείς επιχειρήσεις και αυτές που δημιουργούνται να κάνουν ταχύτερη μεγέθυνση
- Να αυξηθεί ο αριθμός των ελληνικών επιχειρήσεων που επενδύουν στην έρευνα και την γνώση, ώστε να ενισχυθεί η καινοτομία και η συμμετοχή των επιχειρήσεων μας στις διεθνείς αλυσίδες αξίας, συμβάλλοντας έτσι στην αλλαγή του

παραγωγικού μοντέλου της χώρας μας. Για να πετύχουμε τους στόχους μας, έχουμε σχεδιάσει και υλοποιούμε μια δέσμη σημαντικών πρωτοβουλιών.

Πρώτα και κύρια, το πολύ πετυχημένο [Innovation Ready](#). Στόχος των συναντήσεων δικτύωσης του **Innovation Ready** είναι η ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ εδραιωμένων επιχειρήσεων με startups και την ερευνητική κοινότητα. Γιατί τις θέλουμε αυτές τις συνεργασίες; Γιατί από τη μία έχουμε πολύ καλή έρευνα που ψάχνει τρόπους να βγει στην αγορά, έχουμε ένα δυναμικό οικοσύστημα νεοφυών επιχειρήσεων που προσφέρει καινοτόμες λύσεις και συνεχώς μεγαλώνει, ενώ από την άλλη έχουμε τις ελληνικές επιχειρήσεις και τη βιομηχανία που προσπαθούν να πετύχουν αύξηση της παραγωγικότητας, της ανταγωνιστικότητας και των εξαγωγών και αρχίζουν να κατανοούν ότι μόνο με καινοτομία μπορούν να το πετύχουν αυτό.

Τα καλά νέα είναι ότι υπάρχει πολύ θετική ανταπόκριση από τις μεγάλες επιχειρήσεις στην πρωτοβουλία **Innovation Ready** του ΣΕΒ. Οι επιχειρήσεις κατανοούν πλέον ότι τέτοιου είδους συνεργασίες αποφέρουν τεράστιο όφελος και στις δύο πλευρές. Οι νεοσύστατες εταιρείες μπορούν να αποκτήσουν πρόσβαση σε ανεκτίμητους πόρους, εγκαταστάσεις και πληροφορίες για την αγορά, που θα τους βοηθήσουν να αναπτυχθούν. Οι εδραιωμένες εταιρείες από την άλλη, μέσα από τέτοιες συνεργασίες υιοθετούν ταχύτερα καινοτόμες λύσεις, ενώ παράλληλα εκσυγχρονίζουν την κουλτούρα και τον τρόπο λειτουργίας τους.

Μέχρι τώρα, στους τομείς Βιοτεχνολογίας, Βιομηχανίας 4.0, Ενέργειας, Αγροδιατροφής,

Ναυτιλίας και Έξυπνων Υποδομών **έχουν πραγματοποιηθεί παρουσιάσεις από 67 startups & ερευνητικές ομάδες** και έχουν διοργανωθεί **πάνω από 60 B2B (Business 2 Business) συναντήσεις**, κάποιες από τις οποίες καταλήγουν και σε συνεργασίες. Το 2022 έρχονται συναντήσεις δικτύωσης για Τεχνητή Νοημοσύνη, Νέα Υλικά, Εφοδιαστική - Μεταφορές, Εξυπηρέτηση Πελάτη.

Δεύτερη σημαντική πρωτοβουλία, **οι Innovative Greeks, μία πρωτοβουλία του ΣΕΒ σε συνεργασία με την Endeavor**.

Στον ΣΕΒ είδαμε ότι υπάρχει μια ανεκμετάλλευτη πηγή ανάπτυξης και πλούτου για τη χώρα που είναι η **ελληνική διασπορά**.

Υπολογίσαμε ότι στην Αμερική μόνο οι εταιρείες που έχουν φτιαχτεί από Έλληνες επιχειρηματίες έχουν μια αξία πάνω από \$100 δις και έτσι, σε συνεργασία με την Endeavor, δημιουργήσαμε το [Innovative Greeks](#), τους «εφευρετικούς Έλληνες ανά τον κόσμο» και θελήσαμε με έναν πιο δομημένο τρόπο όλοι αυτοί οι άνθρωποι να συνενρευθούν, να αρχίσουν να συνεργάζονται με στόχο να μπορέσει η χώρα να αξιοποιήσει τον ανεκμετάλλευτο αυτό «πλούτο» που ενδιαφέρεται να συνεισφέρει στην ταχύτερη ανάπτυξη του οικοσυστήματος καινοτομίας της χώρας.

Διοργανώσαμε ένα launch event στις αρχές του χρόνου, το οποίο παρακολούθησαν πάνω από 10.000 συμμετέχοντες, **4.500 Έλληνες** της διασποράς ακολουθούν την πρωτοβουλία και **850** έχουν δηλώσει ενδιαφέρον για να προσφέρουν υπηρεσίες στο ελληνικό οικοσύστημα καινοτομίας. Ενημερώνουμε συστηματικά την κοινότητα αυτή, μέσω του μηνιαίου ενημερωτικού δελτίου και άλλων δράσεων που διοργανώνουμε τοπικά σε επιμέρους πόλεις, για τις επιτυχίες των

καινοτόμων Ελλήνων επιχειρηματιών αλλά και ερευνητών, αναδεικνύοντας έτσι την Ελλάδα που αλλάζει και το ελληνικό οικοσύστημα καινοτομίας που μεγαλώνει.

Παροτρύνουμε όλους τους Έλληνες της διασποράς που ασχολούνται με την τεχνολογία και την καινοτομία να εγγραφούν στην κοινότητα των Innovative Greeks στο www.innovativegreeks.com.

Τρίτη σημαντική πρωτοβουλία, η **θεσμοθετημένη ανάπτυξη συνεργασιών** με μεγάλα Ακαδημαϊκά και Ερευνητικά Ιδρύματα.

Είναι αναγκαία η έγκαιρη, συνεχής και αποτελεσματική **προσαρμογή της εκπαίδευσης, της έρευνας και της κατάρτισης** στη σύγχρονη οικονομία και τις ανάγκες της, έτσι ώστε να γεφυρωθεί το χάσμα δεξιοτήτων και να επιτευχθεί ο μετασχηματισμός της καλής έρευνας που παράγεται, σε καινοτομία προϊόντων και υπηρεσιών. **Απαραίτητη προϋπόθεση, η στενή συνεργασία** των επιχειρήσεων με την εκπαιδευτική και ερευνητική κοινότητα.

Η πρωτοβουλία του ΣΕΒ, έχει ως στόχο να ευθυγραμμίσει τις δεξιότητες των νέων με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ έρευνας και επιχειρηματικότητας και να ενισχύσει το οικοσύστημα καινοτομίας. Η πρωτοβουλία μας ευελπιστούμε ότι θα στηρίξει και θα εμπνεύσει όσο το δυνατόν περισσότερους νέους επιστήμονες και ερευνητές.

Μέχρι σήμερα έχουμε υπογράψει συμφωνίες συνεργασίας και συνδιοργανώνουμε δράσεις με το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ), το Οικονομικό Πανεπιστήμιο (ΟΠΑ), το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο και τον Δημόκριτο.

Τέταρτον, **ο ΣΕΒ έχει γίνει το σπίτι για τις εταιρείες τεχνολογίας και τις νεοφυείς.**

Όλο και περισσότερες νεοφυείς επιχειρήσεις γίνονται μέλη μας γιατί βρίσκουν στον ΣΕΒ την οργάνωση, την σοβαρότητα αλλά και τις

υπηρεσίες που αναζητούν. Σε αυτές συμπεριλαμβάνονται και μερικές από τις πιο γνωστές εταιρείες τεχνολογίας στην Ελλάδα που έχουν αποκτήσει πλέον διεθνή αναγνωρισιμότητα και προσδίδουν μια εθνική υπερηφάνεια στους περισσότερους Έλληνες.

Τι υπηρεσίες προσφέρουμε στις scaleups που γίνονται μέλη μας:

- Τις διασυνδέουμε με επιχειρήσεις και τη βιομηχανία, τόσο από την Ελλάδα όσο και από το εξωτερικό μέσω των Innovative Greeks για την ανάπτυξη συνεργασιών. Αυτές οι συνεργασίες μπορεί να είναι για co-development, για πιλοτική εφαρμογή ή ακόμη για την εξεύρεση πελατών.
- Τις βοηθάμε να αναπτυχθούν σε ξένες αγορές προσφέροντας στρατηγική πληροφόρηση και διαμεσολάβηση μέσω της υπηρεσίας Export Ready. Επίσης, οι Innovative Greeks προσφέρουν τις γνώσεις και τις επαφές τους για να βοηθήσουν τις εταιρείες να αναπτυχθούν στο εξωτερικό.
- Έχουμε πρόσβαση σε πολλά funds του εξωτερικού που ενδιαφέρονται να βρουν επενδυτικές ευκαιρίες στην Ελλάδα και διοργανώνουμε pitching events.
- Επίσης μέσω των Innovative Greeks, έχουμε πρόσβαση σε υψηλόβαθμα στελέχη επιχειρήσεων και επιχειρηματίες από όλο τον κόσμο που προσφέρουν mentoring για business development.

Τέλος, συμβάλουμε τόσο με προτάσεις πολιτικής όσο και με στοχευμένες δράσεις σε συνεργασία με τους Innovative Greeks για την **προσέλκυση ξένων επενδύσεων στην καινοτομία και την υψηλή τεχνολογία**. Τέτοιες επενδύσεις μπορούν να έχουν πολλαπλασιαστικά οφέλη για την ελληνική οικονομία. Λειτουργούν ως «επιταχυντής» για την ανάπτυξη του οικοσυστήματος καινοτομίας,

βοηθούν στην αξιοποίηση της έρευνας και στη μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας και αναβαθμίζουν τις δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού.

Σε συνεργασία με την Accenture υλοποιήσαμε πρόσφατα μελέτη με στόχο να αναδείξουμε την χώρα ως ελκυστικό προορισμό για ξένες επενδύσεις στην καινοτομία και την τεχνολογία καθώς και να προσδιορίσουμε πως πρέπει να βελτιωθεί το επιχειρηματικό περιβάλλον.

Για να καταφέρουμε όλα τα παραπάνω, συνεργαζόμαστε στενά με τη δημόσια διοίκηση, τα funds, με την αναπτυξιακή Τράπεζα, τα Ελληνικά προξενεία, αλλά και άλλους φορείς που είναι ενεργοί στο οικοσύστημα καινοτομίας, όπως η Endeavor, το Hellenic Innovation Network, κá.

Ευελπιστούμε να συμβάλουμε όλοι μαζί ώστε

μέχρι το 2025 η κεφαλαιοποίηση του οικοσυστήματος καινοτομίας να ξεπεράσει τα 15 δις ευρώ και να δημιουργήσει 50.000 επιπλέον θέσεις εργασίας.

Η επιτυχία είναι ένα ολόκληρο ταξίδι

Ιλιάδα-Ευαγγελία Κοθρά

• [LinkedIn](#)

Business consultant / Writer / Speaker
Founder of #dontacceptit campaign

Key ideas:

- 1) Οι κρίσεις δημιουργούν διακρίσεις.
- 2) Διαλέγουμε τα δικά μας «ύψη» και με αυτά πορευόμαστε.
- 3) Ο δρόμος για την επιτυχία είναι επιμονή, υπομονή, εστίαση, σιωπή, ευγνωμοσύνη, πάθος και στρατηγική.

Μέσα στην κρίση ξεφύτρωσαν
άπειρες εταιρείες με μια
καινοτόμα ιδέα.

Προϊόντα που θα έκαναν την «διαφορά».

Προσωπικότητες λαμπερές που έφερναν την
ελπίδα σε όλους τους τομείς της
επιχειρηματικότητας.

Η διάχυτη αισιοδοξία έστελνε το μήνυμα, ότι
όντως «η κρίση δημιουργεί διάκριση».

Πως μια νέα γενιά Ελλήνων δημιουργών σε όλα τα
επίπεδα, ήρθε για να μείνει.

Αυτό όμως που ενίοτε έλειπε από αυτήν την
«δημιουργική» έκρηξη, ήταν η στρατηγική, η
επιμονή, η υπομονή και ο σωστός
μακροπρόθεσμος σχεδιασμός. Αξίες που φέρνουν
διάρκεια.

Συχνά ακούμε το: «Μπορούμε να κάνουμε τα
πάντα, φτάνει να θέλουμε».

Πως «το σύμπαν συνωμοτεί για να μας ανταμείψει
πλουσιοπάροχα για τα όποια ταλέντα μας».

Μπορούμε αλήθεια; Πόσο σίγουροι είμαστε ότι
θέλουμε; Και τι χρειάζεται πέρα από μια καλή
επιχειρηματική ιδέα;

- Τεράστια κεφάλαια: Όχι πάντα. Τα χρήματα είναι
σαφώς απαραίτητα, αλλά δεν εξασφαλίζουν πάντα
την μακροπρόθεσμη επιτυχία. Αν το αρχικό
κεφάλαιο δεν είναι αρκετό, υπάρχουν
εναλλακτικές δυνατότητες, όπως η
χρηματοδότηση (ή η χορήγηση δανείων) από
κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε μικρές και
νεοφυείς επιχειρήσεις μέσω τοπικών
χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Και φυσικά
πάντα υπάρχει η προοπτική να έρθουμε σε επαφή
με επενδυτές που θα ήθελαν να είναι μέρος της
μελλοντικής μας κερδοφορίας. (Και να μην
φοβόμαστε την δική τους απόρριψη. Είναι αυτή
που θα μας δώσει έξτρα γνώσεις και
αποφασιστικότητα για να προσπαθήσουμε και
πάλι.)

- Ένας κύκλος από ανθρώπους που μπορούν να
μας βοηθήσουν: Δεν είναι σίγουρο ότι θα το
έκαναν. Το να αναζητήσουμε όμως εκείνους που
θα μας δείξουν τον δρόμο, είναι μια έξυπνη
επιλογή. Υπάρχουν εξαιρετικοί μέντορες που
θέλουν να μοιραστούν μαζί μας της γνώσεις τους.
Την δική τους διαδρομή. Οι επιτυχημένοι -και
εσωτερικά- άνθρωποι, θέλουν να εμπυχώνουν
τους γύρω τους. Αρκεί να τους το ζητήσουμε.

- Καλούς συνεργάτες: Από τα βασικά εφόδια του επιχειρηματικού μας «ταξιδιού». Το ταξίδι αυτό θέλει συν-επιβάτες. Συνεργάτες που θα μοιραζόμαστε τις ίδιες αξίες και την ίδια οπτική ζωής. Ένας καλός συνεργάτης μπορεί πραγματικά να απογειώσει ένα πλάνο, και να κατατροπώσει ένα άλλο. Και όταν μιλάμε για συνεργάτες, δεν εννοούμε πάντα τους ανθρώπους που ξεκινάμε μαζί, αλλά και εκείνους που έρχονται κοντά κατά την διάρκεια της διαδρομής, για να την κάνουν ακόμα πιο βιώσιμη. Η δύναμη της ομάδας, η κοινή πορεία προς τον στόχο, οι υγιείς διαφωνίες, όλα αυτά συμβάλλουν στο να φτάσουμε εκεί που αρχικώς φανταστήκαμε. Ενωμένοι μπορούμε να πετύχουμε πολλά και πιο ουσιαστικά. «Οι παρέες γράφουν τις ιστορίες». Αλλά οι παρέες με ψυχή, ηθική, και καλή ενέργεια.

- Ο ξεκάθαρος στόχος. Είναι αυτός που στρέφει το ενδιαφέρον μας στις πιο σωστές και γρήγορες κινήσεις: να αναπτύξουμε πελατολόγιο, να

επενδύσουμε σε ένα δυνατό σεμινάριο, να έρθουμε σε επαφή με τους σωστούς ανθρώπους. Χάνεται άπλετος χρόνος με τα λάθος άτομα, με λάθος στρατηγικές, και σκόρπιες κουβέντες. Και η γνώση δεν σταματάει ποτέ. Δεν τα ξέρουμε όλοι όλα, και δεν μπορούμε να επαναπαυτούμε σε ότι μάθαμε. Η εποχή αλλάζει με ρυθμούς απίστευτους, και η πρόκληση να γίνουμε καλύτεροι είναι πάντα μπροστά μας.

- Πίστη στον εαυτό μας. Σιγουριά για αυτό που πρεσβεύουμε ως «καινοτόμο και διαφορετικό». Να ξέρουμε τον βαθύτερο λόγο που επιθυμούμε κάτι, και ποιο είναι το τίμημα που θα πληρώσουμε. Η επιμονή δεν έχει να κάνει με κοινότυπο ενθουσιασμό. Έχει να κάνει με την επιμονή να συνεχίσουμε όταν όλα είναι εναντίον μας. Γιατί θα έρθουν και κάποιες μέρες που τα πράγματα δεν θα προχωράνε όπως επιθυμούμε. Ξαφνικά θα νιώσουμε την ανάγκη να τα παρατήσουμε, να κάνουμε και εμείς ότι κάνουν οι άλλοι. Αλλά κάπου εκεί βλέπουμε τον στόχο -έστω

και τον μακρινό- να περιμένει. Είναι το όραμα που δεν φεύγει από το μυαλό μας. Είναι το όραμα που βλέπουμε ολοζώντανο μπροστά μας. Είναι αυτό που μας πεισμώνει και μας κρατάει σε εγρήγορση. Όλα αυτά είναι η συνταγή για να «πετάξουμε ψηλά».

Και ας μην ξεχνάμε ποτέ: δεν είναι όλοι οι άνθρωποι γεννημένοι να «πετάξουν». Κάποιους τους ζαλίζει το «υψόμετρο» και φοβούνται - δικαιολογημένα- ότι θα χάσουν ότι είχαν συνηθίσει να έχουν.

Διαλέγουμε τα δικά μας «ύψη» και με αυτά πορευόμαστε.

Το παράδειγμα της Λ.

Η Λ. ήταν γύρω στα 42 όταν αποφάσισε να ασχοληθεί σοβαρά με αυτό που λάτρευε: την κατασκευή κοσμημάτων.

Ήταν χρόνια η ασχολία της, έβγαζε κάποια χρήματα από αυτό, αλλά ήξερε πως δεν το είχε εξελίξει όσο θα μπορούσε.

Αποφάσισε να κάνει πολλά σεμινάρια, πάνω σε τεχνικές, μέταλλα, υλικά. Άρχισε να δημιουργεί τις πρώτες συλλογές, άρχισε να παίρνει μέρος σε εκθέσεις, σε Ελλάδα και εξωτερικό.

Η μία έκθεση έφερε την άλλη, η δουλειά της απέκτησε ταυτότητα, ύφος, άποψη.

Μέσα στην καραντίνα έφτιαξε ένα εξαιρετικό ηλεκτρονικό κατάστημα και οι πωλήσεις της πήγαν ακόμα καλύτερα.

Στα 48 της χρόνια, αποφάσισε ότι έπρεπε να πάρει πτυχίο αγγλικών.

Ένιωθε πως τα λίγα που γνώριζε, την περιόριζαν στο να αναπτυχθεί επαγγελματικά αλλά και ως προσωπικότητα. Το έβαλε πείσμα και το κατάφερε.

Πριν μια δεκαετία είχα αναλάβει εκ μέρους ενός οργανισμού, να φέρω σε επαφή νέους σχεδιαστές με μια ομάδα Κινέζων

αγοραστών που έψαχναν συνεργασίες για ανάπτυξη δικτύου.

Έστειλα την ιδέα σε σχεδιαστές που ήδη ήταν στον χώρο, με σκοπό να τους ενημερώσω. Δεν ήρθαν, γιατί ένιωσαν πως δεν ήταν έτοιμοι για να μπουν σε μια τόσο τεράστια και απαιτητική αγορά.

Αλλά η Λ. πήγε. Χωρίς έτοιμες συλλογές, χωρίς καν εταιρική ιστοσελίδα, με την βοήθεια μιας φίλης που μιλούσε αγγλικά, χωρίς έναν φορητό υπολογιστή για να δείξει το ποια είναι, πήγε με ένα σκοπό: να μάθει τι έπρεπε να κάνει στο μέλλον. Ποια θα έπρεπε να είναι τα βήματα προς την δική της επιτυχία.

Ο δρόμος για την επιτυχία τελικά, (όπως ο καθένας την ορίζει) είναι πολλά πράγματα εκτός από ταλέντο. Είναι επιμονή, υπομονή, εστίαση, σιωπή, ευγνωμοσύνη, πάθος, στρατηγική.

Photo by [Ian Schneider](#) on [Unsplash](#)

Νέοι αγρότες, ιδέες για την επιτυχία ως επαγγελματικός προσανατολισμός

Πέτρος Φωτόπουλος

• [LinkedIn](#)

Key ideas:

- 1) Η επιλογή **καινοτόμου αντικειμένου καλλιέργειας ή εκτροφής** με προοπτικές ανάπτυξης και επιτυχίας είναι μια μεγάλη πρόκληση των αγροτικών επιστημών και του σύγχρονου αγρότη.
- 2) Η **εφευρετικότητα** σε συνδυασμό με καινοτόμες καλλιέργειες φυτικής παραγωγής και εκτροφής ζωικού κεφαλαίου αλλά και με τον εκμοντερνισμό των ήδη υπαρχόντων, θα αποτελέσει ένα βασικό μοχλό ανάπτυξης της οικονομίας.
- 3) Ο **αγροτουρισμός** και το μοναδικό κλίμα της Ελλάδας είναι οι κατεξοχήν σύμμαχοι επιτυχίας του νέου αγρότη.

Ε σωστρέφεια προκαλεί στους περισσότερους νέους σήμερα η επιλογή επαγγελματικής κατεύθυνσης, όπου αρκετοί οδηγούνται σε λάθος επιλογή.

Εγκλωβισμένοι, συνεχίζουν τις σπουδές τους και καταλήγουν στην αγορά εργασίας με μια «πικρή επίγευση». Μερικοί από τους κυρίως λόγους της απόφασής τους είναι οι αποδοχές, το πεδίο ενασχόλησης και τέλος η ποιότητα ζωής. Οι απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας, ο κορεσμός των θέσεων εργασίας και η εξειδίκευση, δεν λείπουν από την σύνθεση του παζλ. Ανατρέχοντας στο παρελθόν αναζητώντας απαντήσεις στον κύριο προβληματισμό, ο τομέας της γεωργίας και η στροφή των ανθρώπων προς αυτήν την κατεύθυνση, ήταν μοχλός ανάπτυξης. Οικείος στους περισσότερους ο χαρακτηρισμός «νέος αγρότης», όπου ετυμολογικά είναι το φυσικό πρόσωπο που ασχολείται ενεργά με τη γεωργία. Το φυτικό και ζωικό βασίλειο αριθμεί χιλιάδες είδη, όπου μέρος αυτών εκμεταλλεύεται ο άνθρωπος για την διαβίωσή του. Η επιλογή αντικειμένου καλλιέργειας ή εκτροφής, καινοτόμων, με προοπτικές ανάπτυξης και επιτυχίας, είναι πρόκληση των αγροτικών

επιστημών και του σύγχρονου αγρότη, με ορισμένες να ακολουθούν παρακάτω.

Φυτική παραγωγή

Η διατροφή είναι αναπόσπαστο κομμάτι της διαβίωσής μας. Η καθημερινή κατανάλωση διάφορων φαγητών, με γνώμονα την γεύση, ολοένα γίνεται πιο απαιτητική. Η διεθνής κουζίνα, η οργανοληπτική ικανοποίηση και η θρεπτική αξία, είναι κάποιοι από τους λόγους της αυξανόμενης ζήτησης σε **αρωματικά φυτά**. Με τον όρο αυτό χαρακτηρίζουμε τα φυτά που αποδίδουν άρωμα και ως βασικό χαρακτηριστικό τους, την περιεκτικότητά τους σε αιθέρια έλαια. Η ρίγανη, το δεντρολίβανο, το θυμάρι, ο δυόσμος, το εστραγκόν, το θρούμπι και ο βασιλικός, είναι ορισμένα παραδείγματα αντικειμένων καλλιέργειας, που χρησιμοποιούνται ως επί το πλείστον στις κουζίνες όλου του κόσμου. Ο σύγχρονος άνθρωπος σήμερα εκτός της διατροφής του, έχει επίσης ως γνώμονα το όφελος για την υγεία του. Τα **φαρμακευτικά φυτά**, που αποτελούν μία μεγάλη κατηγορία φυτών, εκμεταλλεύονται από την αρχαιότητα έως σήμερα από την λαϊκή ιατρική, ως θεραπευτικά μέσα. Τα βότανα, όπως

αλλιώς αποκαλούνται, αποτελούν το σύνολο των φυτών που κατά την κατάποσή τους, οι δραστικές ουσίες που περιέχουν παρουσιάζουν την ιδιότητα φαρμάκου. Το φασκόμηλο, το τσάι του βουνού, το χαμομήλι, το μελισσόχορτο, το βαλσαμόχορτο και πληθώρα άλλων, είναι επίσης μία ενδιαφέρουσα καλλιεργητική επένδυση. Οι κατηγορίες αυτές έχουν μεγάλο ενδιαφέρον, με υψηλές αποδοχές ανά στρέμμα και κατοχής μικρού σχετικά κλήρου. Φυτά που με μόλις δέκα στρέμματα, μπορούν να αποφέρουν ένα ικανοποιητικό εισόδημα στον παραγωγό. Η δημιουργία μίας μικρής μονάδας μεταποίησης, συνδυασμός για μια επιτυχημένη επιχείρηση. Ρόλος της η αποξήρανση και συσκευασία κάποιων από των βοτάνων, ή η εκχύλιση των αιθέριων ελαίων από κάποια άλλα, βρίσκουν εμπορικό αντίκρισμα ευκολότερα στην βιομηχανία τροφίμων και φαρμάκων, όπως επίσης στην λιανική και χονδρική πώλησή τους.

Η καλλιέργεια **μανιταριών** είναι επίσης μια ενδιαφέρουσα επένδυση. Αποτελούν το σύνολο των πολυκύτταρων μυκήτων, με χαρακτηριστική ομβρελοειδή μορφή, που αναπτύσσονται υπέργεια. Ποικιλίες όπως πλευρώτους, μαύρη και χρυσή τρομπέτα, σιτάκε, πορτομπέλο, *eryngii*, *shi-mei*, *enoki* και πληθώρα άλλων, συνθέτουν ευφάνταστα πιάτα σε εστιατόρια σε όλο τον κόσμο, με τη ζήτηση να αυξάνει ολοένα και περισσότερο. Στην κατηγορία αυτή δεν μπορεί να λείψουν οι **τρούφες**, που αποτελούν τους μύκητες που καρποφορούν υπογείως ή ημιυπογείως, με τις πιο δημοφιλείς την άσπρη και την μελανόσπορη μαύρη. Περιζήτητες και με πολύ υψηλές αποδοχές, τις κατατάσσει σε μία από τις πιο κερδοφόρες καλλιέργειες, στο σύνολο των μανιταριών. Τα προϊόντα σήμερα πωλούνται σε ξηρή ή νωπή μορφή, αποφέροντας ένα καλό εισόδημα στον παραγωγό.

Η καλλιέργεια **πολυδύναμων φυτών** είναι μία πολλά υποσχόμενη κατηγορία. Πρόκειται για φυτά που δίνουν καρπούς με υψηλή διατροφική αξία και πολλαπλές χρήσεις. Εκτός από τους καρπούς, σε ορισμένα από αυτά, εμπορική αξία έχουν και τα φύλλα. Ενδιαφέρον δείχνουν τα τελευταία χρόνια οι βιομηχανίες τροφίμων, χυμών, καλλυντικών και φαρμάκων, λόγω των ευεργετικών τους ιδιοτήτων και την ζήτηση από την αγορά. Το **υποφαές** είναι ένας φυλλοβόλος θάμνος, που δίνει καρπό edώδιμο και θρεπτικό, αρκετά όξινο και ελαιώδεις. Έχει υψηλή περιεκτικότητα σε βιταμίνες C και E, καροτενοειδή, αμινοξέα, μέταλλα, β-σιτοστερόλη, πολυφαινολικά οξέα και υψηλή συγκέντρωση κορεσμένων και πολυακόρεστων λιπαρών οξέων. Η νωπή κατανάλωσή του δεν είναι ευχάριστη λόγω στυπτικότητας, αλλά ο χυμός του, έχει κεντρίσει το ενδιαφέρον της βιομηχανίας καλλυντικών, χυμών και τροφίμων. Μετά την πολτοποίησή των καρπών, προκύπτει μείγμα που διαχωρίζεται σε τρία στρώματα, στο πάνω μέρος το καϊμάκι, στη μέση τα λίπη και στο κατώτερο ίζημα και χυμός. Τα δύο ανώτερα στρώματα χρησιμοποιούνται για καλλυντικούς σκοπούς, για την παρασκευή κρεμών, αλοιφών και λοσιόν. Στη χυμοποιία, μετά την σύνθλιψη των καρπών και την ανάμιξη με γλυκύτερους χυμούς όπως αχλαδιού, μήλου, ή σταφυλιού, δημιουργούνται φρουτοποτά υψηλής θρεπτικής αξίας, με αυξημένη ζήτηση στις σκανδιναβικές χώρες και Γερμανία. Στην βιομηχανία τροφίμων βρίσκει χρήση σε συμπληρώματα διατροφής, μαρμελάδες, παιδικές φρουτοκρεμες και σιρόπια. Τα τελευταία χρόνια ενδιαφέρον δείχνουν και οι φαρμακοβιομηχανίες, λόγω των πλούσιων σε φυτοθρεπτικά συστατικά του υποφαούς, ουσιών που μειώνουν τον κίνδυνο εμφάνισης καρδιακών παθήσεων, διαβήτη και ορισμένων μορφών καρκίνου. Στην ίδια κατηγορία με εξίσου ευεργετικές ιδιότητες, ανήκει και η **κρανιά**. Πρόκειται για ένα φυλλοβόλο δέντρο, με σφαιρικούς καρπούς έντονου κόκκινου χρώματος

και ξινής γεύσης, που ονομάζονται κράνα. Οι καρποί χρησιμοποιούνται για παραγωγή χυμών, πλούσιους σε βιταμίνη C, σίδηρο, κάλιο, φώσφορο, μαγνήσιο, ασβέστιο και αυξημένη αντιοξειδωτική ικανότητα, με ευεργετικές ιδιότητες για την υγεία. Τα φύλλα επίσης χρησιμοποιούνται για την παρασκευή εγχυμάτων, για την θεραπεία διάφορων στομαχικών παθήσεων. Οι καρποί έχουν τραβήξει το ενδιαφέρον της βιομηχανίας τροφίμων και χυμών, για τα οφέλη και την θρεπτική τους αξία, όπου παρασκευάζονται, μαρμελάδες, γλυκά, σιρόπια και φρουτοποτά. Ενδιαφέρον δείχνει επίσης και η ποτοποιία, όπου μετά την ζύμωση του χυμού, παράγεται ποτό με χαμηλή περιεκτικότητα σε αλκοόλ, αλλά υψηλή διατροφική αξία. Μελέτη που έχει πραγματοποιηθεί από ερευνητές μοριακής βιολογίας του πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, αποδεικνύει την υψηλή αντιοξειδωτική τους ικανότητα, από κάθε άλλο φρούτο που συγκρίθηκαν. Τα αντιοξειδωτικά και τα φλαβονοειδή που περιέχουν τα κράνα σε αφθονία, βοηθούν τα κύτταρα του οργανισμού από την απομάκρυνση των ελεύθερων ριζών, μειώνουν τον κίνδυνο εμφάνισης καρκίνου, εγκεφαλικών και στεφανιαίας νόσου. Τα πολυδύναμα φυτά είναι μία ανερχόμενη κατηγορία, που τα τελευταία χρόνια έχει πολύ μεγάλη ζήτηση από τους καταναλωτές. Γνωστά από την αρχαιότητα για τις ευεργετικές τους ιδιότητες, με αναφορές στο έργο του Ιπποκράτη, που τα χρησιμοποιούσε για την θεραπεία αρκετών ασθενειών.

Ζωική παραγωγή

Η **κτηνοτροφία** είναι γνωστή ως δραστηριότητα του ανθρώπου, από την νεολιθική εποχή έως σήμερα. Η ανάπτυξη της τοποθετείτε στην εποχή που άρχισε να αναπτύσσεται και η γεωργία, με οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική σημασία. Η

εξημέρωση, εκτροφή και εκμετάλλευση ζώων, τοποθέτησε τους πυλώνες στήριξης μικρών κοινοτήτων, που εξελίχτηκαν σε χωριά, πόλεις και τέλος κράτη σε όλο τον κόσμο. Βασική πηγή νωπού κρέατος, μαλλιού και φτερών, γάλακτος, αυγών, μελιού, δέρματος, αλλά και παράγωγων όπως αλλαντικά, γαλακτοκομικά, καλλυντικά, κοσμήματα και αλλά. Ο άνθρωπος εκτρέφει αρκετά είδη ζώων και με τις γνώσεις που του παρέχει η γεωπονική, η βιολογία, η γενετική, η κτηνιατρική και άλλες επιστήμες, η κτηνοτροφία έχει εξελιχτεί σήμερα σε μία προσοδοφόρα ενασχόληση. Η Ελλάδα εκτρέφει κυρίως πρόβατα, αίγες, χοίρους, βοοειδή και πουλερικά, με την διαφορά να κάνουν φάρμες που εκτρέφουν **ανερχόμενες ράτσες ή είδη ζώων**. Παραδείγματα φυλών με αυξανόμενη ζήτηση, ο μαύρος χοίρος ή ο αγριόχοιρος, μοσχάρια όπως Angus, Limousin, Simmental, Kobe, Wagyu και είδη ζώων όπως ζαρκάδια, βουβάλια, στρουθοκάμηλοι, σαλιγκάρια και αλλά. Οι **γηγενείς φυλές** επίσης έχουν ενδιαφέρον ανάπτυξης, με στοχευμένο μάρκετινγκ στην εξαγωγή. Αρκετές ράτσες προβάτων από τις περισσότερες γεωγραφικές περιοχές της χώρας μας, όπως Αγρινίου, Άργους, Ζακύνθου, Καρύστου, Κεφαλληνίας, Κύμης, Ανωγείων, Κοζάνης, Λέσβου, Πηλίου, Σερρών, Ηπείρου και άλλων, αίγες όπως η Σκοπέλου και βοοειδή την Κατερίνης, την Συκιάς και του ελληνικού βούβαλου, μπορούν να ανταπεξέλθουν στον ποιοτικό ανταγωνισμό των ξένων. Στην λίστα των γηγενών φυλών δεν μπορούν να λείψουν τα **ελληνικά άλογα**, που εξελίσσονται στον ελλαδικό χώρο για αρκετές χιλιετίες. Χωρίζονται σε δύο τύπους, των ορεινών και πεδινών φυλών, όπου στην πρώτη ξεχωρίζουν η Μεσσαράς, Πίνδου, Πηνείας, Ρόδου και Σκύρου, ενώ στην δεύτερη η Ανδραβίδας και Θεσσαλίας. Λόγω της προσαρμογής τους στο φυσικό περιβάλλον και της διατήρησης των αρχέγονων στοιχείων στο γονίδιό τους, αποτελούν μεγάλο εμπορικό ενδιαφέρον διασταυρώσεων και

εμπλουτισμού γονιδιώματος σε ξένες φυλές. Επίσης κεντρίζουν την προσοχή των ιππικών ομίλων, των ιδιοκτητών αλόγων ιπποδρόμου και τέλος την συμμετοχή τους σε διάφορες αγροτουριστικές δραστηριότητες.

Εκτός των παραπάνω αντικειμένων εκτροφής, μία καινοτόμα ενασχόληση του τομέα, είναι η ανάπτυξη ενός στάβλου όνων για την παραγωγή γάλακτος. Το **γάλα γαϊδούρας** είναι υψηλής διατροφικής αξίας και σημασίας, αν και όχι τόσο διαδεδομένο στην Ελλάδα. Εξασφαλίζει στον παραγωγό υψηλές αποδοχές, με την τιμή του ανά λίτρο να ξεκινά στα 50€/L. Χρησιμοποιείται κυρίως από την βιομηχανία καλλυντικών για την παρασκευή κοσμητικών προϊόντων, όπως αλοιφές, σαπούνια, κρέμες, σαμπουάν κλπ. Το γάλα καταψύχεται ή αφυδατώνεται με δυνατότητα μακράς αποθήκευσης, με τον δεύτερο τρόπο επεξεργασίας να είναι ο πιο κερδοφόρος, λόγω μεγαλύτερης ζήτησης από την αγορά.

Εξαιτίας της μεγάλης εμπορικής αξίας και εφαρμογής τους στην κατασκευή κοσμημάτων, η δημιουργία μιας **φάρμας καλλιέργειας μαργαριτοφόρων στρειδιών**, δεν μπορεί να λείπει από την λίστα. Πρόκειται για την εκτροφή οστρακοειδών που παράγουν μαργαριτάρια, σε γλυκά ή σε αλμυρά νερά. Κατά την διείδυση ενός ξένου σώματος στο όστρακο, τα επιθηλιακά κύτταρα του μανδύα κολλούν σε αυτό και εκκρίνουν στρώματα ίδιου υλικού με αυτό του κελύφους, καλύπτοντας το ξένο σώμα με μάργαρο ή αλλιώς μαργαριτίνη. Η γνωστή σε όλους μας πέρλα, το μαργαριτάρι, έχει γεννηθεί. Η διαδικασία απαιτεί τεχνογνωσία και υπομονή έως την συγκομιδή, που αμείβει αδρά τον παραγωγό. Ενδιαφέρουσα επένδυση για τις νησιωτικές και ορισμένες παράκτιες περιοχές της Ελλάδας, υψηλών αποδοχών, που σε συνδυασμό ενός εύστοχου μάρκετινγκ, η επιτυχία δεδομένη.

Ο αγροτουρισμός και το μοναδικό κλίμα της Ελλάδας, σύμμαχοι επιτυχίας.

Η Ελλάδα είναι μία πλούσια σε ιστορία, πολιτισμό και κουλτούρα χώρα. Η γεωμορφολογία της πολυσύνθετη, με βουνά, οροπέδια, πεδιάδες, νησιά και τοπία βγαλμένα από εικονογραφημένη κάρτα. Προορισμός τουριστών από όλο τον κόσμο σήμερα, για τις ομορφιές της και την μοναδική εμπειρία που αποκομίζει κανείς επισκέπτοντάς την. Ο **αγροτουρισμός**, ένας εναλλακτικός και ανερχόμενος τύπος τουρισμού, μπορεί να συνδυάσει την καλλιέργεια και εκτροφή, με ένα επισκέψιμο θέρετρο. Οι επισκέπτες μπορούν να συμμετέχουν στις αγροτικές δραστηριότητες του αγροκτήματος, αποκτώντας γνώση για τον τρόπο ζωής στην ύπαιθρο, μέσω της άμεσης επαφής. Η εκμάθηση παραδοσιακών συνταγών και οι γευσιγνωσίες τοπικών προϊόντων και οίνων, ολοκληρώνουν την εμπειρία του επισκέπτη, που πλέον ξεκινάει να τα αναζητά στις χώρες του.

Η γεωγραφική θέση της Ελλάδας συνθέτει **ένα μοναδικό στον πλανήτη κλίμα**, που είναι κυρίως μεσογειακό, αλλά με πολλές τοπικές παραλλαγές και εύρος μικροκλιμάτων. Από το αλπικό των βουνών της Πίνδου και Ροδόπης και το ηπειρωτικό της βορείου Ελλάδας, το μεσογειακό των πεδιάδων της Πελοποννήσου και Κρήτης, έως το ημιάνυδρο των νησιών μας. Η γεωργία και κτηνοτροφία, βρίσκει μεγάλο πεδίο εφαρμογής αντικειμένων καλλιέργειας και εκτροφής, λόγω αυτής της μοναδικότητας. Η ενασχόληση των νέων με την ύπαιθρο είναι πολλά υποσχόμενη, όπου με σωστό σχεδιασμό και ομαδικότητα, θα αποτελέσει κλειδί ανάπτυξης και προόδου για την χώρα. Η εφευρετικότητα σε συνδυασμό με καινοτόμες καλλιέργειες, εκμοντερνισμό των ήδη υπαρχόντων και τέλος το επιχειρείν, θα δράσουν καταλυτικά στην επιτυχία του εγχειρήματος.

Μία καινοτόμα πρόταση για την ανάπτυξη του Αγροτικού τομέα μέσω των Συνεργασιών

Θεόδωρος Ματακιάδης

Μέντορας Σπουδών και Σταδιοδρομίας • [LinkedIn](#)

Innovation Coach and Manager

Key ideas:

- 1) Ο **πρωτογενής τομέας** και ειδικότερα ο αγροτικός χώρος μπορεί να αποτελέσει έναν από τους βασικούς πυλώνες ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας.
- 2) Ο **αγροδιατροφικός τομέας** μπορεί να βρει διέξοδο στις διεθνείς αγορές με τρόπο που θα επιφέρει προστιθέμενη αξία στο παραγωγό.
- 3) Το **rebranding** είναι απαραίτητο αλλά ξεκινά με τη συνειδητοποίηση της αξίας της πρωτογενούς παραγωγής αρχικά εντός του Ελλαδικού χώρου.

Κατά διαστήματα έχω τονίσει την πίστη μου ότι ο πρωτογενής τομέας και δη ο αγροτικός χώρος μπορεί να αποτελέσει έναν από τους πυλώνες ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Η σημασία του πρωτογενούς τομέα στην Ελλάδα είναι μεγαλύτερη από ότι στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τόσο σε όρους προστιθέμενης αξίας, όσο και σε όρους απασχόλησης (**Χάρτη Εξόδου Από Την Κρίση, 2016**). Παρόλο που γνωρίζουμε αυτήν την αξία, δυστυχώς δεν παρατηρούμε και τους αναμενόμενους ρυθμούς ανάπτυξης.

Όντως λάτρης της εικόνας και του σκίτσου, παρόλο που δεν μπορώ να πω ότι τα καταφέρνω καλά, προσπάθησα να αποτυπώσω σε μικρά σκίτσα κάποιους τομείς που θεωρώ ότι μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του ευρύτερου αγροτικού τομέα, πέρα από την παραγωγή των αγαθών. Η λίστα σίγουρα δεν τελειώνει εδώ... Ελπίζω με τη συμβουλή σας να καταφέρω να εμπλουτίσω αυτές τις ιδέες και κάποια στιγμή να

σχεδιάσω /-ούμε έναν χάρτη με τομείς παράλληλης ανάπτυξης.

Η επιτυχία, κατά την ταπεινή μου γνώμη, βρίσκεται σε μία και μόνη λέξη: **συνεργασία**. Δεν αναφέρομαι τόσο στο κομμάτι της συνεργατικότητας μέσω των συνεταιρισμών που έχει αναλυθεί από πολλούς (μία πρόσφατη πολύ ωραία **μελέτη από τη διαΝΕΟσις**), αλλά στο κομμάτι του σχεδιασμού κοινής στρατηγικής με άλλους πυλώνες της ελληνικής οικονομίας και ανάπτυξης.

Καθετοποίηση Αγροτικής Παραγωγής:

Η αγροτική πολιτική πρέπει να στηρίζεται σε υγιή επιχειρηματικά δεδομένα. Με τον όρο καθετοποίηση της αγροτικής παραγωγής αναφέρομαι στην απόκτηση του πλήρους ελέγχου της παραγωγής, συμπεριλαμβανομένης της τελικής διάθεσης του παραγόμενου προϊόντος. Η καθετοποίηση της αγροτικής παραγωγής έχει πολλά συγκριτικά πλεονεκτήματα όπως: μείωση

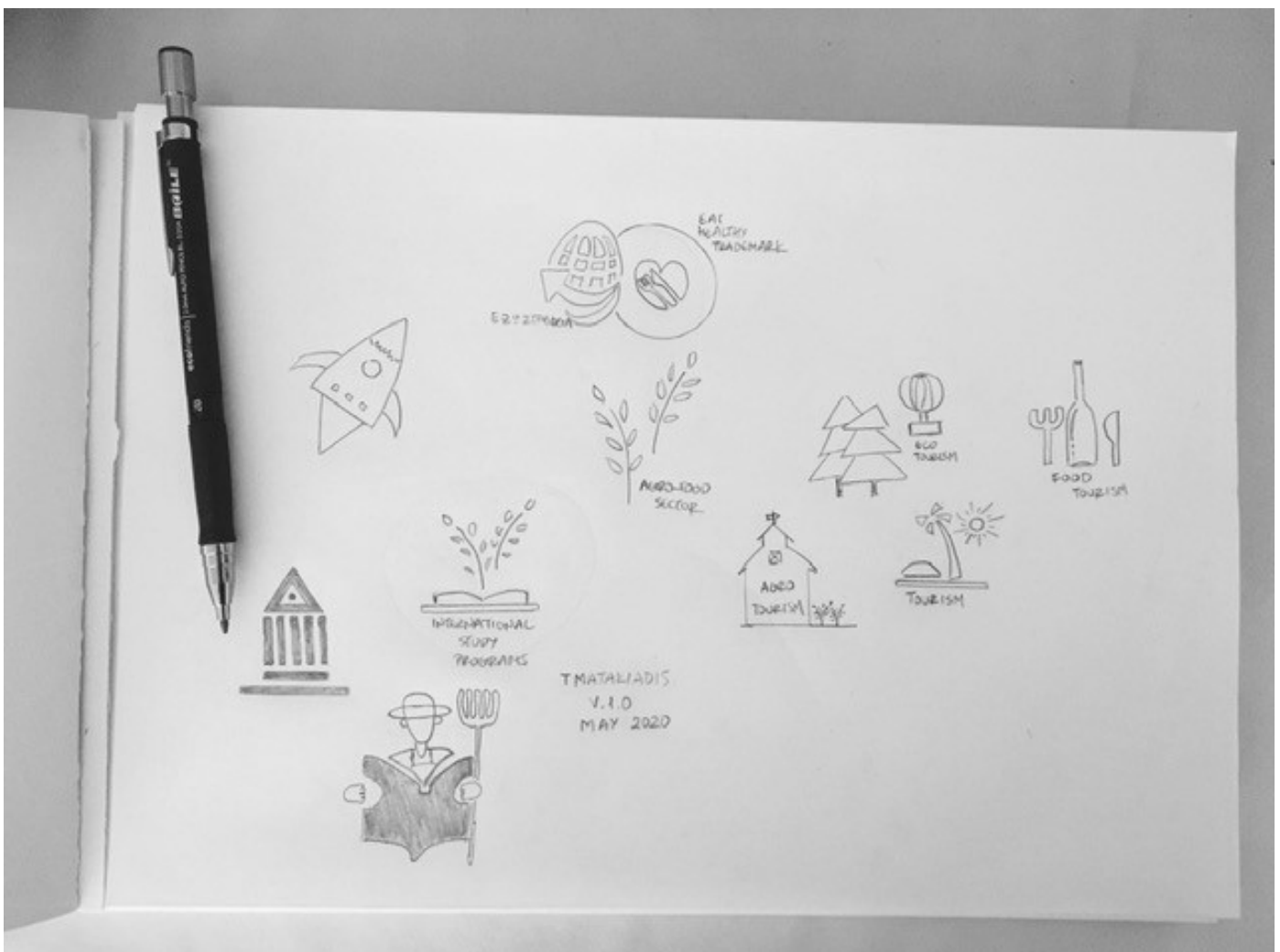
του κόστους των εμπορικών συναλλαγών παράγοντας ανταγωνιστικά προϊόντα, συγχρονισμός της ζήτησης και της αγοράς με την παραγωγική αλυσίδα, μείωση του ρίσκου και καλύτερη στρατηγική τοποθέτηση της παραγωγής. Στο άλλο άκρο απαιτεί υψηλή εξειδίκευση. Ο ελληνικός κατακερματισμένος αγροτικός τομέας μπορεί να υιοθετήσει αυτό το μοντέλο μέσω του συνεργατισμού, τόσο μεταξύ των παραγωγών όσο και μεταξύ παραγωγών και μεταποιητικών μονάδων.

Εξωστρέφεια και η Ανάγκη για ένα Νέο Brand Name:

Η εξωστρέφεια χαρακτηρίζεται από τη στροφή προς τις εξαγωγές συμπεριλαμβανομένου και του ενδοκοινοτικού εμπορίου. Ο ευρύτερος αγροδιατροφικός τομέας μπορεί να βρει διέξοδο στις διεθνείς αγορές, με τρόπο που θα αποφέρει προστιθέμενη αξία στους παραγωγούς. Η επιτυχία

αυτού του παραγωγικού μοντέλου δεν βρίσκεται μόνο στην ποιότητα των προϊόντων. Σήμερα στην ελληνική αγορά κάποιος μπορεί να βρει πολλά ποιοτικά προϊόντα που συνδυάζουν στοιχεία από την παράδοση και την ελληνική διατροφική κουλτούρα. Παρόλα αυτά, από μόνα τους δεν εγγυόνται κάποια επιτυχία. Οι προσπάθειες απαιτούν συνέπεια, οργάνωση (προϊόντα με μόνο ελληνική ετικέτα ή λανθασμένες μεταφράσεις δεν μπορούν να προωθηθούν σε διεθνείς αγορές), εφαρμογή όλων των ενδοκοινοτικών (και όχι μόνο) κανονισμών, γνώση της αγοράς, η εμπορική επωνυμία.

Η στρατηγική οργάνωση και αλλαγή νοοτροπίας για την τοποθέτηση των ελληνικών αγροτικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές ξεκινά κεντρικά, από το ίδιο το κράτος. Δέστε το παράδειγμα της Κίνας, που μέσω της οικονομικής διπλωματίας κατάφερα να εδραιώσει ένα από τα πιο αναγνωρισμένα labels στο κόσμο, το Made in Chi-

να. Το σημαντικό στην ιστορία τους είναι ότι δεν μείναν μόνο στην αρχική τους επιτυχία. Προχώρησαν στο σχεδιασμό ενός καινούργιου προγράμματος, Made in China 2025, που στοχεύει να βελτιώσει την ποιότητα των (μαζικών) παραγομένων προϊόντων. Σήμερα είναι σημαντικό να προωθήσουμε την Ελλάδα παρουσιάζοντας μία νέα αισθητική, μοντέρνα, διαφορετική από την εικόνα που βγάζαμε προς τα έξω την δεκαετία του 1960. Πρόσφατα ένας φίλος, μιλώντας για την εικόνα που έχουν οι Ολλανδοί (είμαι σίγουρος ότι το ίδιο ισχύει και για άλλους λαούς), περιέγραψε το ελληνικό "φαγητό" ως βουνό από κρέας ("mix grill"). Θα πρόσθετα το τζατζίκι και τη ρετσίνα! Μπορούμε να κάνουμε πολύ καλύτερα από αυτό. Η ελληνική διατροφική παράδοση συνδυάζει αρμονικά το γευστικό αποτέλεσμα με την υψηλή διατροφική αξία. Το ισορροπημένο ελληνικό διαιτολόγιο, ως αναπόσπαστο κομμάτι της παγκοσμίως αναγνωρισμένης μεσογειακής διατροφής, έχει αποδεδειγμένη θετική επίδραση στην υγεία. Παράλληλα, δεν πρέπει να ξεχνάμε την κοινωνική διάσταση, που αποκτά ακόμα περισσότερη αξία ειδικά τις δύσκολες μέρες της πανδημίας που όλοι μας ζήσαμε (ζούμε).

Τουρισμός:

Ανάμεσα στον αγροδιατροφικό και τουριστικό τομέα υπάρχει μια στενή σχέση. Και οι δύο τομείς συμβάλλουν σημαντικά στον ΑΕΠ της χώρας, όντως βασικοί πυλώνες της ελληνικής οικονομίας. Αναλύοντας τους δύο αυτούς τομείς μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει έντονη αλληλεπίδραση μεταξύ τους, μέσω διαφορετικών παραμέτρων. Η εμπειρία που αποκτά, ζει, κάποιος/α είναι το κλειδί της επιτυχίας. Η φύση του αγροτικού χώρου στην Ελλάδα επιτρέπει την ανάπτυξη μικτών μοντέλων αγροτουρισμού. Ο αγροτικός χώρος ειδικά σε συγκεκριμένες περιοχές μπορεί να αναπτυχθεί παράλληλα με εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως ο αθλητικός τουρισμός στη φύση

(π.χ. [Zagori mountain running](#)). Παράλληλα με την εκμετάλλευση των μικρών οικοσυστημάτων όπως οι μικρές κοινότητες και τα παραδοσιακά κτίσματα μπορούν να δώσουν την ευκαιρία ανάπτυξης μοντέλων αγροτουρισμού.

Ο τουριστικός χώρος πρέπει και μπορεί να αποτελέσει βάση και συνέχεια του νέου brand name. Η διατροφική μας κουλτούρα μπορεί να αποτελέσει το συνδετικό κρίκο των δύο αυτών πυλώνων ανάπτυξης. Οι πολλές και καλά ποιοτικές παραγωγικές μονάδες μπορούν να αποτελέσουν τοπία έλξης για έναν εξειδικευμένο τουριστικό κομμάτι, με επίκεντρο την αγροτική παραγωγή και τη διατροφή. Σημείο που παράλληλα μπορεί να προωθήσει το νέο brand name στο εξωτερικό.

Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας:

Η αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας προς όφελος των αγροτικών παραγωγών ή σαν μέρος ενός επιπλέον εισοδήματος για τους αγρότες (μεικτές μονάδες παραγωγής) πρέπει να εξεταστεί. Τα οφέλη είναι πολλαπλά, τόσο για το περιβάλλον και την εθνική οικονομία όσο και για την ίδια την αγροτική παραγωγή και τους αγρότες. Δίνοντας κάποια παραδείγματα, η χρήση της γεωθερμίας για θέρμανση θερμοκηπίων και άλλων κτηριακών εγκαταστάσεων προσφέρει μία χαμηλού κόστους παραγωγή θερμότητας που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί. Στην Ελλάδα τα γνωστά γεωθερμικά πεδία ανέρχονται σε πάνω από 30 με τα σημαντικότερα από αυτά να κατανέμονται στις περιοχές της Μακεδονίας-Θράκης, Αιγαίου, Ηπείρου και Θεσσαλίας. Η παραγωγή, διαχείριση, επεξεργασία και εκμετάλλευση της αγροτικής βιομάζας με κύριο σκοπό την παραγωγή βιοκαυσίμων και ενέργειας μπορεί να αποτελέσει άλλη μία μορφή εισοδήματος. Τέλος η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σε αγροτεμάχια μπορεί να είναι προς όφελος του αγροτικού εισοδήματος, αλλά πρέπει να γίνεται υπό προϋποθέσεις μόνο σε ένα μικρό ποσοστό της

γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας.

Εκπαίδευση και Νέες Τεχνολογίες:

Ο χώρος της εκπαίδευσης και της καινοτομίας μπορεί να συνδεθεί με την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου. Η παραγόμενη γνώση και τεχνολογία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ανάπτυξη της έξυπνης αγροτικής παραγωγής¹. Η ψηφιοποίηση της γεωργικής παραγωγής μπορεί να αποτελέσει συγκριτικό πλεονέκτημα για όλους, τους παραγωγούς, τους καταναλωτές και το περιβάλλον. Το τελικό αποτέλεσμα στοχεύει στη βελτίωση της παραγωγής και των γεωργικών προϊόντων βελτιώνοντας τις καλλιεργητικές τεχνικές.

Παράλληλα η παραγόμενη γνώση και τεχνολογία θα μπορέσουν να αναπτύξουν ένα χώρο πολλά υποσχόμενο αλλά δυστυχώς ως στιγμή αρκετά παραμελημένο. Ο χώρος των Δικαιωμάτων Διανοητικής Ιδιοκτησίας αποτελεί κινητήρια δύναμη για την προώθηση της καινοτομίας, της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας. Η Ελλάδα στη σημερινή συνεχώς ανταγωνιστικότερη παγκόσμια οικονομία δεν μπορεί να υστερεί σε ένα πεδίο τόσο κρίσιμο για την καινοτομία που μπορεί να φέρει πολλές επενδύσεις στη χώρα μας. Η Ελλάδα, από καθαρά γεωγραφική θέση, μπορεί να παίξει στρατηγικό ρόλο στην ανάπτυξη της αγροτικής έρευνας και εκπαίδευσης στον ευρύτερο μεσογειακό και βαλκανικό χώρο. Διεθνή προγράμματα σπουδών θα προσελκύσουν πολλούς εν δυνάμει φοιτητές από τις χώρες της μεσογείου. Μία στρατηγική ανάπτυξη σε αυτόν τομέα μπορεί να επιφέρει πολλά οφέλη τόσο στον χώρο της έρευνας και ανάπτυξης, όσο και στο χώρο του εμπορίου και της διπλωματίας. Ας μη ξεχνάμε ότι όλοι όσοι αποκτούν μία θετική εμπειρία στη χώρα μας αποτελούν τους καλύτερους εκπροσώπους μας στον κόσμο. Τέλος, ας μην ξεχνάμε τις δυνατότητες ανάπτυξης προγραμμάτων κατάρτισης για τους άμεσα

ενδιαφερόμενους, τους αγρότες. Είναι σημαντικό να τους παρέχουμε τόσο πληροφορίες για το πώς να μπορούν να βελτιώσουν τις παραγωγές τους, έχοντας υπόψη την καθετοποίηση των διαδικασιών, όσο και εκπαίδευση σε νέους τομείς που θα επιτρέψουν την ανάπτυξη της.

¹Η Έξυπνη Γεωργία συνδυάζει σύγχρονες τεχνολογίες, αισθητήρες και δεδομένα για να βελτιστοποιήσει υπάρχουσες αγροτικές δραστηριότητες, μειώνοντας το ρίσκο και παράλληλα αυξάνοντας την ποιότητα και την απόδοση των αγροτικών προϊόντων.

Καινοτομία:

Ο καταλύτης για την ενεργοποίηση της Οικονομίας της Γνώσης

Χρήστος Μπεζιρτζόγλου

Μέντορας Καριέρας • [LinkedIn](#)

Φυσικός, Υπάλληλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Key ideas:

- 1) Ο όρος «**Καινοτομία**» συνδέεται τόσο με τη διαδικασία όσο και με το αποτέλεσμα.
- 2) Η **ενσωμάτωση** της καινοτομίας στις διάφορες πολιτικές βοηθάει στην ενδυνάμωση των επιχειρήσεων που βρίσκονται στον πυρήνα της διαδικασίας της καινοτομίας.
- 3) Το **πνευματικό κεφάλαιο** μπορεί να αυξηθεί μέσα από την έρευνα, την εκπαίδευση, τη δικτύωση και άλλες διαδικασίες μάθησης, δημιουργικότητας και ανταλλαγής γνώσεων.

Ο όρος «Καινοτομία» συνδέεται τόσο με τη διαδικασία όσο και με το αποτέλεσμα. Η καινοτομία είναι το αποτέλεσμα διαφορετικών γειτνιάσεων, όπως η γεωγραφική, οι σχέσεις, η τεχνολογική, οι υποδομές και το κοινωνικό κεφάλαιο.

Καινοτομία είναι η μετατροπή μιας ιδέας σε ένα εμπορεύσιμο προϊόν ή υπηρεσία, σε μια λειτουργική μέθοδο παραγωγής ή διανομής – νέα ή βελτιωμένη – ή ακόμη σε μια νέα μέθοδο παροχής υπηρεσιών.

Όταν η καινοτομία συνδέεται με τη διαδικασία, η έμφαση δίνεται στον τρόπο με τον οποίο η καινοτομία εφευρίσκεται ή παράγεται, στα διάφορα στάδια που οδηγούν στην καινοτομία (δημιουργικότητα, μάρκετινγκ, έρευνα και ανάπτυξη, σχεδιασμός, παραγωγή και διανομή), καθώς και στις αλληλεξαρτήσεις τους. Δεν πρόκειται για μια γραμμική διαδικασία με ξεκάθαρα οριοθετημένες φάσεις, αλλά για ένα σύστημα αλληλεπιδράσεων και «αναστρέψιμων κινήσεων» μεταξύ διαφόρων λειτουργιών και διαφόρων παραγόντων, μέσα από τα οποία η εμπειρία, η γνώση και η τεχνογνωσία ενισχύονται και εμπλουτίζονται αμοιβαία.

Αυτό εξηγεί τη διαρκώς αυξανόμενη σημασία που αποδίδεται στους μηχανισμούς αλληλεπίδρασης στην επιχείρηση (συνεργασία μεταξύ των διαφόρων μονάδων, συμμετοχή των εργαζομένων στην οργανωτική καινοτομία) και στα δίκτυα που συνδέουν την επιχείρηση με το περιβάλλον (άλλες επιχειρήσεις, υπηρεσίες υποστήριξης, κέντρα τεχνογνωσίας, ερευνητικά εργαστήρια, κλπ). Η σύνδεση με τους χρήστες, η αξιολόγηση της εκφρασμένης ζήτησης, η αξιόπιστη πρόβλεψη των αναγκών της αγοράς και της κοινωνίας έχουν εξίσου – αν όχι μεγαλύτερη – σημασία με την άψογη γνώση των τεχνολογιών.

Όταν η καινοτομία συνδέεται με το αποτέλεσμα, η σημασία αποδίδεται στο νέο προϊόν, τη μέθοδο ή την υπηρεσία. Με αυτόν τον τρόπο, διαχωρίζουμε τη «ριζοσπαστική καινοτομία» και την «επικερδή καινοτομία», που αλλάζει, με προοδευτικές βελτιώσεις, τα προϊόντα, τις μεθόδους ή τις υπηρεσίες.

Η εμφάνιση νέων προϊόντων, μεθόδων ή υπηρεσιών μπορεί να αφορά όλα τα πεδία των δραστηριοτήτων, παραδοσιακή ή νέα τεχνολογία, δημόσια ή εμπορική, βιομηχανική, αγροτική ή τριτογενή. Η καινοτομία μπορεί επίσης να αφορά τις υπηρεσίες δημοσίου συμφέροντος ή κοινής

ωφελείας: δημόσια υγεία, διοικητικές διαδικασίες, οργάνωση των ταχυδρομικών υπηρεσιών ή της δημόσιας εκπαίδευσης.

Η καινοτομία δεν είναι απαραίτητα συνώνυμη με την (υψηλή) τεχνολογία, παρά το γεγονός ότι κάνει την εμφάνισή της πιο συχνά στο βιομηχανικό εξοπλισμό, τα υλικά, το λογισμικό (ενσωματωμένη τεχνολογία) και στις μεθόδους. Ένα σημαντικό τμήμα των καινοτομιών είναι αποτέλεσμα νέων συνδυασμών από ήδη γνωστά στοιχεία, ή νέων χρήσεων ή ακόμη, από τη δημιουργικότητα στο σχεδιασμό του προϊόντος.

Η καινοτομία καθορίστηκε στην Πράσινη Βίβλο του 1995 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ως « η ανανέωση και η διεύρυνση της γκάμας των προϊόντων και υπηρεσιών και των διασυνδεδεμένων αγορών, η υιοθέτηση νέων μεθόδων παραγωγής, τροφοδοσίας και διανομής, η εισαγωγή αλλαγών στη διαχείριση, την οργάνωση της εργασίας και τις συνθήκες εργασίας και τις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού ». Η καινοτομία δεν είναι επομένως μια αυτοτελής γραμμική διαδικασία, αλλά περιλαμβάνει έναν αριθμό φορέων, όπως είναι οι επιχειρήσεις, τα ερευνητικά κέντρα και τα πολιτικά κέντρα λήψης αποφάσεων. Επιπλέον, απαιτεί τη δημιουργία συνεργιών μεταξύ των διαφόρων πολιτικών, όπως η πολιτική για τις επιχειρήσεις, την εκπαίδευση και την έρευνα και τεχνολογία.

Επιπρόσθετα, η ενσωμάτωση της καινοτομίας στις διάφορες πολιτικές βοηθάει στην ενδυνάμωση των επιχειρήσεων που βρίσκονται στον πυρήνα της διαδικασίας της καινοτομίας. Μια επιτυχημένη συνεργασία με άλλες επιχειρήσεις και τις δημόσιες αρχές απαιτεί τη δημιουργία «πόλων καινοτομίας», τα οποία είναι γεωγραφικές συγκεντρώσεις συμπληρωματικών, αλληλοεξαρτώμενων αλλά και ανταγωνιστικών επιχειρήσεων.

Μέσω της Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Ε&ΤΑ), παράγεται ένας μεγάλος όγκος

επιστημονικής και τεχνολογικής γνώσης – δηλαδή συστηματικής και εφαρμόσιμης κωδικοποιημένης γνώσης – η οποία μπορεί να οδηγήσει σε καινοτομία. Εντούτοις, η καινοτομία μπορεί επίσης να απορρέει από άλλες ανεπίσημες μορφές γνώσης και γνωστικών ικανοτήτων που βρίσκονται αποθηκευμένες σε φυσικά πρόσωπα, ομάδες ή οργανισμούς, καθώς και από τις δραστηριότητες που αναλαμβάνουν. Αυτές, μαζί με την κωδικοποιημένη γνώση, περιγράφονται με τον όρο «πνευματικό κεφάλαιο».

Το πνευματικό κεφάλαιο μπορεί να αυξηθεί μέσα από την έρευνα, την εκπαίδευση, τη δικτύωση και άλλες διαδικασίες μάθησης, δημιουργικότητας και ανταλλαγής γνώσεων. Η εφεύρεση – η καινοφανής, μη-προφανής δημιουργία γνώσης – μπορεί να προέλθει τόσο από πειραματισμό, όσο και από προσεκτικά σχεδιασμένη Ε&ΤΑ.

Η ακόμη ευρύτερη έννοια του «άυλου κεφαλαίου» περιλαμβάνει όλες τις περαιτέρω μορφές κεφαλαίου που δεν έχουν υλική υπόσταση, όπως η αξία των δικτύων, η πρόσβαση στις αγορές, οι στρατηγικές μάρκετινγκ, οι τεχνικές διαχείρισης, οι οργανωτικές δομές και διάφορες μορφές κοινωνικού κεφαλαίου. Όλες αυτές μπορούν να αποτελέσουν σημαντικούς δυνητικούς στόχους και πηγές καινοτομίας και, κατά το μεγαλύτερο μέρος τους, βρίσκονται έξω από το παραδοσιακό πεδίο της Ε&ΤΑ.

Ξεκινώντας από τα Ικανά Άτομα (capable persons), περάσαμε στις Εξειδικευμένες Επιχειρήσεις (competent organisations) για να φτάσουμε στις Καινοτόμες Κοινωνίες (innovative societies). Η καινοτομία έγινε ο καταλύτης για την ενεργοποίηση της οικονομίας της γνώσης (knowledge economy).

Disclaimer: This text only represents the personal views of its authors in their private capacities, and not the position of the European Commission in any respect

Η καινοτομία δεν είναι μόνο τεχνολογική

Δρ. Μανώλης Δαμίγος

Μέντορας Επιχειρηματικότητας • [LinkedIn](#)

Φυσικοχημικός Βιομηχανικών Διεργασιών, Δρ. Χημικής Μηχανικής, Αξιολογητής Συστημάτων Διαχείρισης και Επιχειρηματικής & Καινοτομικής Αριστείας

Λέξεις κλειδιά: καινοτομία, λιτή διαχείριση, λιτή παραγωγή, 6σ, DMAIC

Η καινοτομία στην τεχνολογία στην τεχνολογία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την καινοτομία στον τρόπο διαχείρισης ενός οργανισμού, δηλαδή το τρόπο διοίκησης, τον τρόπο παραγωγής, τον τρόπο εσωτερικής και εξωτερικής επικοινωνίας. Η Λιτή Διαχείριση και η Λιτή Παραγωγή, η οργάνωση και η μέτρηση των επιδόσεων της εργασίας αποτελούν στοιχεία της καινοτομίας στην διαχείριση ενός οργανισμού.

Συνήθως, με τον όρο καινοτομία εννοούμε την τεχνολογία. Αυτή η θεώρηση είναι εντελώς λανθασμένη. Καινοτομία δεν υπάρχει μόνο στα τεχνολογικά θέματα, αλλά και στον τρόπο διοίκησης μιας επιχείρησης. Άλλωστε αν δεν υπάρξει καινοτομία στον τρόπο σκέψης μίας επιχείρησης, στον τρόπο διοίκησής της, δεν θα ληφθεί ποτέ η απόφαση να εισαχθεί και τεχνολογική καινοτομία, καθώς η επιχείρηση θα παραμείνει συντηρητική στις επιλογές της.

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ είναι η πρακτική μεταφορά πρωτότυπων ιδεών σε νέα ή υπάρχοντα προϊόντα, υπηρεσίες, λύσεις, διεργασίες, συστήματα διαχείρισης, οργανωτικές δομές και κοινωνικές αλληλεπιδράσεις.

Η ικανότητα μίας επιχείρησης να καινοτομεί

αποτελεί κύριο παράγοντα για βιώσιμη ανάπτυξη, οικονομική βιωσιμότητα, μεγαλύτερη ευημερία και ανάπτυξη της κοινωνίας.

Για να καινοτομήσει μια επιχείρηση ή ένας δημόσιος οργανισμός πρέπει:

- να έχει αναπτύξει την ικανότητα να κατανοεί και να ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες του επιχειρηματικού, οικονομικού και κοινωνικού περιβάλλοντός, ώστε γρήγορα να εντοπίζει τις ανάγκες της αγοράς και να έχει ετοιμότητα,
- να παρακολουθεί τις νέες ευκαιρίες που παρουσιάζονται, ώστε να αντιδρά γρήγορα αξιοποιώντας την ετοιμότητα που έχει αποκτήσει,
- να ενθαρρύνει την απόκτηση γνώσης και την δημιουργικότητα των μελών του προσωπικού της, ώστε να προτείνουν νέες ιδέες, μεθόδους & λύσεις και
- να συνεργάζεται με εξωτερικά της επιχείρησης ενδιαφερόμενα μέρη (άλλες επιχειρήσεις, εκπαιδευτικά ιδρύματα, ερευνητικά ιδρύματα, κοινωνικούς φορείς, κρατικούς φορείς) για να ανταλλάσσει εμπειρίες, νέες γνώσεις, να εντοπίζει νέες ευκαιρίες, να συμβάλλει στην ανάπτυξη νέων ειδικοτήτων και δεξιοτήτων.

Η καινοτομία, λοιπόν, δεν αφορά μόνο τις τεχνολογίες, όπως συχνά νομίζουμε, αλλά κάθε παράγοντα της διαχείρισης μιας επιχείρησης.

Γνωρίζουμε ότι οι αλλαγές σε μια επιχείρηση, τεχνολογικές, αύξηση προσωπικού, επέκταση στην αγορά, μεταβολές του ανταγωνισμού, πρόσληψη προσωπικού διαφορετικού γνωστικού επιπέδου, δημιουργίας νέων τμημάτων, μεταβολών του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, μεταβολών της νομοθεσίας ή των διεθνών κανονισμών, απαιτούν μικρές ή μεγάλες αλλαγές για την διαχείρισή τους. Οι αλλαγές αυτές συχνά επιβάλλουν καινοτομία και στον τρόπο διοίκησης. Κανονισμοί όπως ο πρόσφατος για την προστασία των προσωπικών δεδομένων ή, παλαιότερα, συνθήκες όπως η απορρύθμιση της αγοράς και η παγκοσμιοποίηση, επέβαλλαν στις επιχειρήσεις, που ήθελαν να αξιοποιήσουν την νέα συγκυρία, να καινοτομήσουν στο τρόπο διαχείρισής τους. Το ίδιο επέβαλε στις επιχειρήσεις και η στρατηγική τους για μείωση του κόστους της παραγωγής τους και γενικότερα της λειτουργιάς τους.

Μια επιχείρηση, μπορεί να καινοτομήσει πιο αποδοτικά εάν διαχειρίζεται όλες τις δραστηριότητές της ως ένα ολοκληρωμένο και συνεκτικό σύστημα.

Οι μέθοδοι και τα εργαλεία διαχείρισης που χρησιμοποιεί μια επιχείρηση έχουν δύο βασικούς στόχους:

1. την βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς, κυρίως μέσω της ποιότητας των προϊόντων της και των υποστηρικτικών υπηρεσιών της προς τους πελάτες της, και
2. την μείωση του κόστους λειτουργίας της.

Αυτοί οι στόχοι επιτυγχάνονται αποδοτικότερα με τις κατάλληλες καινοτομίες στις διάφορες λειτουργίες της επιχείρησης. Κρίσιμο σημείο για την επίτευξή τους, είναι η Άσκηση Ηγεσίας (το

Leadership). Ο Επικεφαλής, μιας εταιρείας, ενός τμήματός της, μιας ομάδας, πρέπει να αισθάνεται ηγέτης και όχι αφεντικό. Αυτή είναι η πρώτη και πιο κρίσιμη καινοτομία που οφείλει να κάνει μια επιχείρηση, η αλλαγή στον τρόπο συμπεριφοράς των προϊστάμενων, διότι από αυτήν εξαρτώνται η επιτυχής εισαγωγή και η αποδοτική εφαρμογή όλων των άλλων καινοτομιών, τεχνολογικών και μη.

Καινοτομία στην Άσκηση Ηγεσίας (στο Leadership) σημαίνει ότι ο επικεφαλής:

- είναι ο Συνοδός (Coach) των υφισταμένων του στις ασχολίες τους, όχι ο εντολέας τους,
- έχει Θετική Διάθεση (Κατανόηση) προς τους συνεργάτες του, δεν τους εξουσιάζει,
- προκαλεί Ενθουσιασμό για την εκτέλεση των υποχρεώσεων των υφισταμένων του και όχι φόβο,
- λέει «Εμείς», όχι «Εγώ» ούτε «Εσείς»,
- δεν απευθύνει κατηγορίες για τις αστοχίες, συμμετέχει στην επανόρθωσή τους,
- δείχνει «Πώς Γίνεται», δεν επιδεικνύει, τις γνώσεις του ούτε προβάλλει τον εαυτό του,
- αναπτύσσει και αξιοποιεί τις Ικανότητες του προσωπικού του, δεν το χρησιμοποιεί,
- ρωτάει για Ποίο Λόγο έγινε κάτι, δεν διατάζει,
- λέει «Πάμε» και όχι «Προχώρα».

Όταν η Διοίκηση μιας επιχείρησης αποκτήσει αυτή την κατάλληλη παιδεία και νοοτροπία, μπορεί να εφαρμόσει πολύ καλύτερη καινοτομία στην παραγωγή και στην διαχείριση της επιχείρησης. Η καινοτομία στον τρόπο παραγωγής είναι σημαντικός παράγοντας για να είναι ένας οργανισμός ανταγωνιστικός, καθώς η ανταγωνιστικότητα (Α) εξαρτάται από τον λόγο της ποιότητας (Π) ενός προϊόντος προς την τιμή του (Τ), συν την τεχνολογική καινοτομία που περιέχει το προϊόν για βέλτιστη ικανοποίηση και

διευκόλυνση του χρήστη του:

$$A = \frac{\Pi}{T} + K$$

Συνεπώς, **αν βελτιωθεί η ποιότητα τού προϊόντος** με νέες τεχνολογικές δυνατότητες **ή αν μειωθεί η τιμή του**, λόγω αύξησης τής παραγωγικότητας μέσω **ΛΙΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ, η επιχείρηση γίνεται πιο ανταγωνιστική.**

ΛΙΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Η Λιτή Διαχείριση επιτρέπει την μεγιστοποίηση τής παραγόμενης αξίας και την βελτιστοποίηση τής ροής των εργασιών.

Δεν απαιτεί την εισαγωγή τεχνολογικών καινοτομιών στα προϊόντα ή στον παραγωγικό εξοπλισμό, αλλά μόνο βελτιστοποίηση τού τρόπου οργάνωσης τής παραγωγής, τής λειτουργίας των αποθηκών πρώτων υλών και έτοιμων προϊόντων και των ροών τους προς και, αντίστοιχα, από την παραγωγή, και τής βέλτιστης οργάνωσης τής διανομής προς τούς πελάτες.

Στην Λιτή Παραγωγή μειώνουμε:

- τον αριθμό των δραστηριοτήτων, των διεργασιών παραγωγής, που δεν προσθέτουν επαρκή αξία και
- τον χρόνο που δαπανάται γι' αυτές.

Η οργάνωση τής Λιτής Παραγωγής βασίζεται σε 5 βασικές Αρχές:

- Προσδιορισμό τής αξίας** που προσθέτει η κάθε διεργασία, στην ικανοποίηση των προσδοκιών τού πελάτη και για τις οποίες ο πελάτης πληρώνει.
- Χαρτογράφηση τής Ροής** των διεργασιών για να διαπιστώσουμε ποιές δραστηριότητες και ποιές αρμοδιότητες δημιουργούν μεγαλύτερη αξία, ώστε να ενισχυθούν και να

αποτελέσουν αντικείμενο μέτρησης, αξιολόγησης και διαρκούς βελτίωσης.

- Δημιουργία μιας **Συνεχούς Ροής** εργασιών μέσα στην κάθε ομάδα εργασίας και από την μια ομάδα στην άλλη, με την δημιουργία αλληλοκαλυπτόμενων δραστηριοτήτων μεταξύ των ομάδων.
- Δημιουργία ενός **Μηχανισμού Έλξης** τής παραγωγής, που να βελτιστοποιεί τούς πόρους (ανθρώπινους και υλικούς) όποτε απαιτείται, ώστε να παρέχονται μόνο όταν υπάρχει πραγματική ανάγκη και να μην δημιουργείται αναξιοποίητο απόθεμα.
- Διαρκής βελτίωση** τής Λιτής Παραγωγής που δημιουργήθηκε με τα προηγούμενα βήματα, μέσω τού εντοπισμού των σημείων βελτίωσης στις ροές εργασίας από κάθε εργαζόμενο, ο οποίος θα εφαρμόσει με την σειρά αυτές τις 5 Αρχές τής Λιτής Παραγωγής. Η συμμετοχή των εργαζόμενων στην διαρκή βελτίωση πετυχαίνεται με το επίσης καινοτομικό εργαλείο (αν και εφαρμόζεται συχνά τα δέκα τελευταία χρόνια) που ονομάζεται Δοχείο Ιδεών. Σε αυτό ο κάθε εργαζόμενος ρίχνει ένα έντυπο στο οποίο αναφέρει σημεία βελτίωσης που παρατήρησε κατά την διάρκεια τής εργασίας του και προτείνει τρόπους βελτίωσης και το αναμενόμενο όφελος, την αναμενόμενη προστιθέμενη αξία, από την εφαρμογή τής ιδέας του. Οι ιδέες μελετώνται από αρμόδιες για την κάθε ιδέα ομάδες και από τον προτείνοντα την ιδέα και τίθεται σε εφαρμογή, ή τεκμηριώνεται για ποίο λόγο η εφαρμογή δεν είναι δυνατή.

Για να επιτευχθούν τα πιο πάνω στην επιχείρηση χρειάζονται Ηγέτες, όπως είπαμε, που θα αναπτύξουν την παιδεία τής επιχείρησης (την δική τους και τού υπόλοιπου προσωπικού), θα

παρακινήσουν και ευαισθητοποιήσουν όλο το προσωπικό. Οι παντογνώστες και αλάθητοι προϊστάμενοι που δίνουν εντολές και διαρκώς υπενθυμίζουν την υποτιθέμενη ανωτερότητά τους δεν προσφέρουν τίποτα στην καινοτομία. Δυστυχώς η παιδεία στην Ελλάδα δεν προετοιμάζει αρκετά, στελέχη οι οποίοι θα συμπεριφέρονται σαν ηγέτες, κι όχι σαν αυταρχικοί προϊστάμενοι προς το υπόλοιπο προσωπικό. Υπάρχουν βέβαια ορισμένες επιχειρήσεις που αποτελούν την εξαίρεση στον κανόνα. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να δοθεί πολύ μεγάλη σημασία στην εκπαίδευση των μαθητών, των φοιτητών, καθώς και των στελεχών των επιχειρήσεων.

Εργαλεία διατήρησης αποδοτικής και διαρκώς βελτιούμενης Λιτής Παραγωγής

Η Λιτή Παραγωγή, για να είναι πλήρης, απόλυτα ελεγχόμενη, και διαρκώς βελτιούμενη, πρέπει να συνδυαστεί και με κάποια άλλα καινοτομικά εργαλεία διαχείρισης, όπως το Κάιζεν και το 6 Σίγμα.

Το **Κάιζεν (Kaizen)** ή **5S**, προέρχεται από τις πέντε ιαπωνικές λέξεις Seiton (ταξινόμηση), Seiri (προετοιμασία), Seiketsu (καθαρισμός), Seiso (τυποποίηση), Shitsuke (διατήρηση), και αφορά την άριστη οργάνωση των θέσεων εργασίας. Σκοπός τού Κάιζεν είναι η αύξηση της αποδοτικότητας (και όχι απλά της αποτελεσματικότητας) όλων των διεργασιών που λειτουργούν στην επιχείρηση.

Η **Ταξινόμηση** αφορά τον διαχωρισμό σε μια θέση εργασίας των απαραίτητων αντικειμένων από τα μη απαραίτητα.

Η **Προετοιμασία** αφορά την τακτοποίηση των απαραίτητων αντικειμένων στην πιο εύχρηστη θέση τους, έτσι ώστε να μπορούν να βρεθούν και να χρησιμοποιηθούν άμεσα.

Ο **Καθαρισμός** αφορά την καθαριότητα στην θέση

εργασίας και στον εξοπλισμό που χρησιμοποιείται σε αυτήν, ώστε να μπορούν να εντοπίζονται εύκολα οι φθορές των αντικειμένων.

Η **Τυποποίηση** αφορά την συνήθεια τακτικής επανάληψης των τριών προαναφερόμενων βημάτων, με την δημιουργία από τον κάθε εργαζόμενο τής κατάλληλης διαδικασίας για την θέση εργασίας του.

Η **Διατήρηση** αφορά την εφαρμογή κανόνων ώστε να γίνει καθημερινός αυτοματισμός, συνήθεια, η τυποποιημένη εφαρμογή των 3 πρώτων βημάτων και να διερευνώνται κάθε μέρα δυνατότητες βελτίωσης.

Το **6 Σίγμα (6σ)** είναι ένας δείκτης ποιοτικού ελέγχου που εξάγεται από στατιστική ανάλυση και δείχνει ότι η απόκλιση από το επιθυμητό αποτέλεσμα (την τέλεια ποιότητα για την δική μας περίπτωση) είναι ελάχιστη. Όταν μια επιχείρηση επιτυγχάνει 6σ στην ποιότητα τής παραγωγής της, σημαίνει ότι το 99.999998% των προϊόντων της είναι χωρίς ελάττωμα, δηλαδή ότι περίπου σε 506 000 000 προϊόντα θα βρεθεί μόνο ένα ελαττωματικό.

Το 6σ αποσκοπεί στην διαρκή βελτίωση τής ποιότητας τού τελικού προϊόντος, με τάση να μειώσει τον αριθμό των άστοχων προϊόντων στο μηδέν (που αποτελεί την άπιαστη τελειότητα). Οι επιχειρήσεις οφείλουν να προσδιορίσουν για την κάθε διεργασία τους το επίπεδο Σίγμα που είναι κατ' αρχήν εφικτό (3σ: 1 ελαττωματικό στα 370, 4σ: 1 ελαττωματικό στα 16 000 κτλ.) διότι η πορεία προς το 6σ είναι προοδευτική ως αποτέλεσμα διαρκούς βελτίωσης. Το εργαλείο για την λειτουργία διεργασιών ικανών να πετυχαίνουν 6σ στο εξερχόμενο τους (το output, το αποτέλεσμα τους) είναι η μέθοδος ΠΜΑΒΕ (DMAIC) που σημαίνει Προσδιορίζω την χαρτογράφηση τού 6σ (Define), Μετρώ (Measure), Αναλύω (Analyse), Βελτιώνω (Improve), Ελέγχω (Control), που αποτελεί και την καινοτομία στην διαχείριση των

δραστηριοτήτων (τών διεργασιών) τής επιχείρησης.

Ο Προσδιορισμός τής χαρτογράφησης γίνεται με την αξιολόγηση τής τρέχουσας κατάστασης, που αφορά τον προσδιορισμό τής αξίας που παράγει η κάθε διεργασία.

Τα αποτελέσματα των Μετρήσεων επιτρέπουν να καθορίσουμε την μελλοντική κατάσταση τής χαρτογράφησης (τού διαγράμματος των διεργασιών), ανάλογα με την παραγόμενη αξία που εντοπίσαμε σε κάθε διεργασία.

Η Ανάλυση επιτρέπει να εντοπίσουμε, ποσοτικοποιήσουμε και προτεραιοποιήσουμε τις ευκαιρίες που θα παρουσιαστούν χάρη στην νέα χαρτογράφηση (το νέο διάγραμμα διεργασιών) που φτιάξαμε, απεικονίζοντας στο διάγραμμα τον στόχο τής κάθε διεργασίας.

Η Βελτίωση επιτυγχάνεται χρησιμοποιώντας την μέθοδο Κάιζεν (Kaizen), για να έχουμε γρήγορη εφαρμογή των βελτιωτικών ενεργειών.

Ο Έλεγχος γίνεται με συνεχείς επιθεωρήσεις, ώστε να προσδιοριστεί η εξέλιξη τής κατάστασης και τής επίτευξης των στόχων των χαρτογραφημένων διεργασιών και την κατάλληλη στιγμή να προσδιοριστεί η νέα τρέχουσα κατάσταση, να μετρηθούν και αναλυθούν οι επιδόσεις των διεργασιών και έτσι να ξαναεφαρμοστεί ο κύκλος τού ΠΜΑΒΕ (DMAIC).

Ένα παραστατικό παράδειγμα Λιτής Παραγωγής αποτελεί ένα εργοστάσιο ηλεκτρονικών συσκευών, που το εφάρμοσε στο τμήμα συναρμολόγησης. Ο κάθε τεχνικός είχε στον πάγκο εργασίας του έναν πίνακα με διάφορα κλειδιά, κατσαβίδια πένσες και άλλα εργαλεία. Διαπιστώθηκε ότι έχανε χρόνο όταν είχε να συναρμολογήσει κάποια συσκευή διαφορετική από την προηγούμενη, π.χ. όταν από την συναρμολόγηση αισθητήρων θερμοκρασίας περνούσε στην συναρμολόγηση μετρητών ροής (ροόμετρων), καθώς κάποια από τα εργαλεία που χρησιμοποιούσε ήταν διαφορετικά και έπρεπε να

βάλει στην θέση τους αυτά που δεν θα χρειαζόταν και να πάρει αυτά που ήταν αναγκαία για την τρέχουσα συσκευή. Αντικατέστησαν λοιπόν τον πίνακα εργαλείων με θήκες που περιείχαν τα αναγκαία εργαλεία για κάθε συσκευή. Το κόστος επένδυσης αυξήθηκε λίγο καθώς ο τεχνικός είχε π.χ. 3 φορές το ίδιο κατσαβίδι, διότι χρειαζόταν σε διάφορες συσκευές. Κέρδιζε όμως σε κόστος παραγωγής λόγω αυξημένης παραγωγικότητας, καθώς για κάθε συσκευή έφερνε μπροστά του την αντίστοιχη εργαλειοθήκη, χωρίς να ψάχνει τα εργαλεία ένα-ένα. Παράλληλα ο εργαζόμενος είχε περισσότερο χρόνο για ξεκούραση στο ειδικό χώρο που δημιουργήθηκε, για σκέψη, για νέες ιδέες κτλ.

Δήλωση αποποίησης: Το κείμενο αυτό κρατά τον τονισμό του σύμφωνα με την επιθυμία του αρθρογράφου.

Τεχνητή Νοημοσύνη

Χρίστος Δήμας

• [LinkedIn](#)

Υφηπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων

Λέξεις κλειδιά: Τεχνητή νοημοσύνη, “Εύρηκα!”, Elevate Greece

Χωρίς καμία αμφιβολία, η διείσδυση της Τεχνολογίας στην καθημερινότητα των ανθρώπων είναι τόσο μεγάλη που, συχνά, μας είναι δύσκολο να αναλογιστούμε πως θα ήταν η ζωή μας χωρίς αυτήν. Αρκούν λίγα λεπτά χωρίς Internet, ώστε να αντιληφθούμε πόσο σπουδαίο αγαθό είναι η τεχνολογική πρόοδος και πόσο ευγνώμονες πρέπει να είμαστε σε όλους εκείνους που καθημερινά δουλεύουν ώστε να κάνουν τη ζωή μας καλύτερη. Τα τελευταία χρόνια έκανε την εμφάνιση της η πιο σύγχρονη και πολυδιάστατη τεχνολογική εξέλιξη της γενιάς μας, γνωστή ως Τεχνητή Νοημοσύνη. Μπορεί να την είχαμε γνωρίσει και παλιότερα, όπου περιοριζόταν στο να παίζει μέτριο σκάκι στους υπολογιστές, ωστόσο πλέον εκατομμύρια άνθρωποι εμπιστεύονται την ΤΝ από τις απλές οικιακές συσκευές μέχρι τα αυτόνομα υπολογιστικά συστήματα στο τελευταίο μοντέλο αυτοκινήτου της Tesla. Επίσης, εφαρμογές υπάρχουν στα “έξυπνα” συστήματα για την αντιμετώπιση της πανδημίας της COVID-19 και πολλά άλλα. Πηγαίνοντας αρκετά χρόνια πίσω, την δεκαετία του ‘30 συναντούμε την πρώτη ολοκληρωμένη αντίληψη για την Τεχνητή Νοημοσύνη. Τότε, ο Άγγλος Μαθηματικός και πατέρας της Πληροφορικής, Alan Turing εξηγεί, πως δεν είναι ανάγκη να έχεις εγκέφαλο για να επεξεργαστείς πληροφορία. Και το 1936, μέσα από μία δημοσίευση 36 σελίδων, πραγματικά, επινοεί τον σύγχρονο ψηφιακό κόσμο. Λίγα χρόνια μετά, ο Turing θα γίνει ένας από τους μεγάλους αφανείς

ήρωες του Β’ ΠΠ, με την ανάπτυξη της πρώτης μηχανής Turing, την οποία οι Άγγλοι θα χρησιμοποιήσουν για να σπάσουν τον ναζιστικό κωδικό κρυπτογράφησης, τον Enigma. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, αυτή η εξέλιξη μείωσε τη διάρκεια του πολέμου 2 με 3 χρόνια, σώζοντας περισσότερους από 20 εκατ. ανθρώπους. Ταξιδεύοντας ξανά στο σήμερα, η πρόοδος της Επιστήμης Δεδομένων, μέρη της οποίας είναι η Μηχανική Μάθηση, η Τεχνητή Νοημοσύνη κ.ά. προκαλεί διαρκώς έκπληξη. Πριν 70 χρόνια, ανακαλύπτονται τα πρώτα τρανζίστορ και η τεχνολογική κοινότητα φτάνει στο πρώτο σκαλοπάτι, δημιουργώντας τον ENIAC. Από τότε, μέσα σε λιγότερο από ένα αιώνα, φτάνουμε στη σημερινή εποχή και το Internet of Things. Σε αυτή τη νέα τεχνολογία, πολλές διαφορετικές συσκευές αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους και με το περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται. Φυσικά, μπορεί όλες αυτές οι νέες τεχνολογίες να είναι εντυπωσιακές και εξόχως σημαντικές για την βελτίωση της καθημερινότητας των ανθρώπων ωστόσο είναι αρκετά τα πολιτικά, κοινωνικά και ηθικά ζητήματα που εγείρονται. Δεν αναφερόμαστε στις ακραίες απόψεις, επηρεαζόμενες από της ταινίες επιστημονικής φαντασίας, που μιλούν για την καταδυνάστευση του κόσμου από μηχανές ρομπότ. Αναφερόμαστε σε όλες εκείνες τις καταστάσεις που θα δημιουργηθούν από την μεγάλης κλίμακας αυτοματοποίηση των διαδικασιών, η οποία ενδέχεται να προκαλέσει ριζικές αλλαγές στην απασχόληση. Επίσης, η αποδοτικότερη λειτουργία των

αυτοματοποιημένων συστημάτων απαιτεί πρόσβαση σε προσωπικά δεδομένα, γεγονός που συχνά προκαλεί αντιδράσεις. Σε κάθε περίπτωση, είμαστε υποχρεωμένοι να αξιολογούμε όλα τα οφέλη αλλά και τις εκκρεμότητες που δημιουργούνται και να κινούμαστε πάντα προς το συμφέρον των πολιτών. Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε πως αυτή η μεγάλη και ταχεία επιστημονική εξέλιξη είναι πολύ διδακτική. Η ιστορία και η πρόοδος της Επιστήμης Υπολογιστών, όπως και οποιουδήποτε τομέα της επιστήμης δεν είναι μία αλληλουχία από “Εύρηκα!”. Είναι ένα δίκτυο που αποτελείται από πολλές καινοτόμες ιδέες και λύσεις σε επιμέρους προβλήματα. Η συνεργασία και η διάδραση όλων των μερών της επιστημονικής κοινότητας είναι αυτή που θα βοηθήσει στην περαιτέρω ανάπτυξη και πρόοδο της υπάρχουσας γνώσης προς νέες γνωστικές κατακτήσεις, ικανές να βελτιώσουν έτη περαιτέρω τη ζωή των ανθρώπων. Στη χώρα μας, έχουν γίνει σημαντικά βήματα προς την κατεύθυνση της μετάβασης μας στις νέες τεχνολογίες αιχμής. Μέσω της ψηφιακής πλατφόρμας [Elevate Greece](#) και της λεπτομερούς χαρτογράφησης του ελληνικού οικοσυστήματος καινοτομίας αναδύθηκαν πολλές αξιόλογες επιχειρήσεις, που χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες για την παραγωγή των προϊόντων και των υπηρεσιών τους. Από τις συνολικά 568 εγγεγραμμένες επιχειρήσεις του Elevate Greece, που κατανέμονται σε 21 τομείς δραστηριοποίησης, το 42% (241 επιχ.) έχουν δηλώσει χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης. Οι 37 από αυτές τις επιχειρήσεις είναι στον τομέα των βιοεπιστημών ενώ οι 31 στον τομέα της ανάλυσης και διαχείρισης μεγάλης κλίμακας δεδομένων. Επίσης, αξίζει να σημειωθεί πως σε εταιρείες, που χρησιμοποιούν την Τεχνητή Νοημοσύνη, απασχολούνται περισσότεροι από 2.600 εργαζόμενοι. Αξιοσημείωτη πρόοδο παρουσιάζουν και τα ερευνητικά ιδρύματα της χώρας μας, με τα

αποτελέσματα τους πάνω σε τεχνολογικές ανακαλύψεις σχετικές με την Τεχνητή Νοημοσύνη να προκαλούν μία ευχάριστη έκπληξη. Από ψηφιακούς βοηθούς και έξυπνα chatbots που παρέχουν αξιόπιστες και χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τον Covid-19 μέχρι εφαρμογές της ΤΝ για την πρόληψη του καρκίνου και νευροεκφυλιστικών παθήσεων. Ειδική μνεία αξίζει να γίνει στην νέα Ερευνητική Δομή “Αρχιμήδης”, το πρώτο κέντρο Τεχνητής Νοημοσύνης στην Ελλάδα. Εγκαινιάστηκε τον Δεκέμβριο του 2021, παρουσία του Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη, του καθηγητή στο πανεπιστήμιο του MIT Κωνσταντίνου Δασκαλάκη, του καθηγητή στο πανεπιστήμιο Columbia Χρίστου Παπαδημητρίου κ.ά. Στόχος του εγχειρήματος είναι να βοηθήσει να οικοδομηθούν συνεργασίες μεταξύ πανεπιστημίων εντός και εκτός Ελλάδος. Θα λειτουργεί ως κόμβος για τη συνεργασία διακεκριμένων Ελλήνων ακαδημαϊκών που εργάζονται στο εξωτερικό με ταλαντούχους νέους επιστήμονες. Ταυτόχρονα, θα αποτελέσει μαγνήτη για την επιστροφή των Ελλήνων που μετανάστευσαν, αλλά και για την προσέλκυση ξένων επιστημόνων και επενδυτών. Λαμβάνοντας υπόψιν όλα τα παραπάνω, δεν μπορεί κανείς διαφωνήσει πως η πρόοδος της επιστήμης είναι άρρηκτα συνδεδεμένη τόσο με την ερευνητική κοινότητα όσο και με την επιχειρηματικότητα. Η Τεχνητή Νοημοσύνη έχει γίνει αναπόσπαστο μέρος της καθημερινότητας των ανθρώπων. Είναι βέβαιο πως η εκλαΐκευση της τεχνολογικής εξέλιξης θα συνεχίσει να μας εκπλήσσει και συνεχώς νέα καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες θα έρχονται στο φως. Υποχρέωση της Πολιτείας είναι να δημιουργήσει το πρόσφορο έδαφος για την απρόσκοπτη έρευνα από πλευράς της επιστημονικής κοινότητας και για την σύνδεση των ευρημάτων της με τον επιχειρηματικό κόσμο. Το αποτέλεσμα είναι βέβαιο πως θα μας δικαιώσει!

Βήμα Φοιτητών & Ερευνητών

Ανθρώπινα δικαιώματα: Επιτεύγματα και σύγχρονες προκλήσεις

Photo by John Schnobrich on Unsplash

Βασίλης Γραμματίκας, LLM, PhD

• [LinkedIn](#)

Επικ. Καθηγητής Διεθνούς Δικαίου, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Key ideas:

- 1) Το πιο εξελιγμένο σύστημα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έχει εμφανιστεί μέχρι σήμερα είναι το σύστημα της **Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου**.
- 2) Η προσβολή **βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων** από τις κυβερνήσεις βασίζεται είτε στο δίπτυχο ασφάλεια έναντι ελευθερίας ή στην προστασία της δημόσιας υγείας.
- 3) Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ένα πεδίο όπου η **επαγγελματική ενασχόληση** πρέπει να συνοδεύεται και από πάθος για την προάσπιση και την ανάδειξή τους ως βασικών ανθρωπίνων αξιών.

Την σημερινή εποχή, στις κοινωνίες μας απολαμβάνουμε ένα ευρύ φάσμα δικαιωμάτων εντός κατά τεκμήριο δημοκρατικών καθεστώτων τα οποία, ειδικά στις δυτικές κοινωνίες, τα θεωρούμε περίπου αυτονόητα. Είναι όμως έτσι;

Εξέλιξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Αυτό που σήμερα ονομάζουμε Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΑΔ) είναι ένα σύνολο κανόνων που εμφανίστηκε πολύ πρόσφατα, μόλις μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (ΠΠ). Ωστόσο, στοιχεία ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορούμε να εντοπίσουμε και σε πολύ προγενέστερες περιόδους της ανθρώπινης ιστορίας. Ωστόσο, η ουσιαστική θεμελίωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έγινε σε θεωρητικό επίπεδο μέσω των ιδεών του διαφωτισμού και σε πρακτικό επίπεδο μέσω των δύο μεγάλων επαναστάσεων του 18^{ου} αιώνα της Αμερικανικής του 1776 και της Γαλλικής του 1789. Παρά το ότι η αφετηρία των δύο επαναστάσεων ήταν διαφορετική, ωστόσο κοινός παρονομαστής τους ήταν η κατοχύρωση

ενός καταλόγου δικαιωμάτων για όλους Χάρτα Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη (Γαλλία 1791), Bill of Rights (ΗΠΑ 1792). Κατά τον 19^ο αιώνα δεν παρατηρείται καμία εξέλιξη των δικαιωμάτων, ενώ μετά τον 1^ο Παγκόσμιο Πόλεμο οι προσπάθειες του Αμερικανού Προέδρου Woodrow Wilson να εισάγει έναν κατάλογο ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο καταστατικό της Κοινωνίας των Εθνών απέτυχαν λόγω της αντίδρασης των μεγάλων αποικιακών δυνάμεων (Βρετανίας, Γαλλίας). Μετά το τέλος του Β' ΠΠ, το καταστατικό του ΟΗΕ, ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών αναφέρεται στην προστασία και εξέλιξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, χωρίς όμως ουσία, καθώς δεν υπήρχε κάποιος κατάλογος συγκεκριμένων δικαιωμάτων. Αυτός υιοθετήθηκε λίγο αργότερα, το 1948 όταν η Γενική Συνέλευση του Οργανισμού ψήφισε την **Οικουμενική Διακήρυξη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου** που, μέχρι και σήμερα, αποτελεί σημείο αναφοράς και θεωρείται το πιο σημαντικό κείμενο προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στο επίπεδο του ΟΗΕ το 1966 υιοθετήθηκαν δύο διεθνείς συνθήκες, το Διεθνές

Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, με τις οποίες δημιουργούνται νομικές δεσμεύσεις για τα κράτη που τα υιοθέτησαν. Πρέπει βεβαίως να σημειωθεί ότι μέχρι και σήμερα περίπου 30 κράτη δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη σε κάποιο από τα δύο κείμενα.

Αναμφίβολα, το πιο εξελιγμένο σύστημα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έχει εμφανιστεί μέχρι σήμερα είναι το σύστημα της **Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου** για δύο κυρίως λόγους:

1. επειδή τα συμβαλλόμενα κράτη υποχρεούνται να μεταφέρουν και να εφαρμόσουν τα προστατευόμενα δικαιώματα στο εσωτερικό τους, ενώ όποιος θεωρήσει ότι παραβιάστηκε ένα από αυτά μπορεί να προσφύγει και να το επικαλεστεί απευθείας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων που είναι υποχρεωμένα να εφαρμόσουν τη Σύμβαση και
2. λόγω της ύπαρξης ενός ανεξάρτητου διεθνούς δικαιοδοτικού μηχανισμού, του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου όπου μπορούν τα άτομα να προσφύγουν εναντίον του κράτους που θεωρούν ότι παραβίασε ένα δικαίωμά τους.

Για τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) εξαιρετική σημασία έχει και ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (υιοθετήθηκε το 2000 και απέκτησε δεσμευτική ισχύ, αντίστοιχη των Συνθηκών το 2009) που επεκτείνει την υποχρέωση σεβασμού των δικαιωμάτων που διακηρύσσει και στα όργανα της ΕΕ, καθιστώντας του Δικαστήριο αρμόδιο για την αξιολόγηση της συμπεριφοράς τους.

Κατηγορίες και περιεχόμενο των ΑΔ

Τα ανθρώπινα δικαιώματα τα διαχωρίζουμε σε δύο βασικές κατηγορίες: τα ατομικά (και πολιτικά)

δικαιώματα και τα κοινωνικά δικαιώματα.

Ιστορικά τα πρώτα δικαιώματα που κατοχυρώθηκαν ήταν τα ατομικά. Αν και δεν μπορεί εδώ να γίνει αναλυτική περιγραφή τους ωστόσο, γενικά, τα ατομικά δικαιώματα εξυπηρετούν δύο σκοπούς: ορισμένα εξ' αυτών θέτουν όρια στην κρατική εξουσία έναντι των πολιτών (πχ. δικαίωμα στη ζωή, απαγόρευση των βασανιστηρίων, απαγόρευση αυθαίρετης σύλληψης και κράτησης, δίκαιη δίκη, προστασία της ιδιωτικής & οικογενειακής ζωής), ενώ άλλα κατοχυρώνουν τη δυνατότητα του καθενός να λειτουργεί ελεύθερα στο κοινωνικό του περιβάλλον (πχ. ελευθερία έκφρασης, θρησκευτική ελευθερίας, ελευθερία συνάθροισης & συνεταιρισμού, ατομική ιδιοκτησία). Ειδική κατηγορία ατομικών δικαιωμάτων αποτελούν τα πολιτικά δικαιώματα που συνίστανται στην κατοχύρωση της συμμετοχής του ατόμου στα κοινά (δικαιώματα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι) καθώς και στις δημόσιες λειτουργίες. Ορισμένα ατομικά δικαιώματα έχουν απόλυτο χαρακτήρα, δηλ. δεν επιδέχονται καμιάς εξαίρεσης (δικαίωμα στη ζωή, απαγόρευση των βασανιστηρίων, ελευθερία θρησκευτικής συνείδησης) ενώ τα υπόλοιπα υπόκεινται σε περιορισμούς που όμως περιγράφονται ρητά στην ίδια την Ευρωπαϊκή Σύμβαση (και στις κρατικές νομοθεσίες) και πρέπει να είναι οι απολύτως αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία. Τα κοινωνικά δικαιώματα δεν έχουν ατομικό χαρακτήρα αλλά αποτελούν συλλογικές απαιτήσεις της κοινωνίας, ορισμένες από τις οποίες έχουν αναχθεί σε κρατικές υποχρεώσεις έναντι του κοινωνικού συνόλου (πχ. το δικαίωμα στην υγεία, στην παιδεία, την κοινωνική ασφάλιση, το περιβάλλον).

Υποστηρίζεται από μερίδα κυβερνήσεων και συγγραφέων ότι και η δημοκρατία αποτελεί ανθρώπινο δικαίωμα. Μάλιστα η συγκεκριμένη άποψη χρησιμοποιήθηκε από την Αμερικανική

κυβέρνηση κατά τη δεκαετία του '80 προκειμένου να δικαιολογηθούν στρατιωτικές επεμβάσεις στην Αμερικανική Ήπειρο (Γρενάδα, Παναμάς). Η δημοκρατία δεν μπορεί η ίδια να συνιστά ανθρώπινο δικαίωμα αφού αποτελεί έναν τύπο πολιτικού καθεστώτος. Λόγω όμως των χαρακτηριστικών της είναι το πολίτευμα εκείνο μέσα στο οποίο μπορούν να προστατευθούν και να αναπτυχθούν όλα τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα.

Σύγχρονες προκλήσεις

Μετά τη λήξη του ψυχρού πολέμου η προστασία και ανάδειξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αναδείχθηκε σε ένα από τα σημαντικότερα ενδιαφέροντα της διεθνούς κοινότητας και τέθηκαν πολύ ψηλά στην ιεράρχηση των διεθνών ζητημάτων. Καθώς λοιπόν η κατάρρευση των κομμουνιστικών κρατών που ιδεολογικά ερχόταν σε αντίθεση με τα σημαντικότερα ατομικά δικαιώματα εξαφάνισε την ιδεολογική αντιπαράθεση ως προς τα δικαιώματα, θα ανέμενε κανείς την περαιτέρω ανάπτυξη και επέκτασή τους σε κοινωνίες που είχαν δομηθεί πάνω σε άλλες αξίες. Η ευρωπαϊκή προοπτική των κρατών της Ανατολικής Ευρώπης και ορισμένων της πρώην ΕΣΣΔ και οι αντίστοιχες πιέσεις εκ μέρους της ΕΕ με τη χρήση των κριτηρίων της Κοπεγχάγης επιτάχυνε μεταρρυθμίσεις που συνέτειναν προς την εμπέδωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου.

Θεωρητικά λοιπόν, τουλάχιστον στην Ευρώπη, βρισκόμαστε στη «χρυσή εποχή» των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι λαοί της Ευρώπης απολαμβάνουν ένα διαρκώς διευρυνόμενο και κατοχυρωμένο φάσμα δικαιωμάτων.

Η πραγματικότητα όμως είναι αρκετά διαφορετική. Ορισμένα παραδείγματα στα οποία θα αναφερθώ καταδεικνύουν τους κινδύνους. Μετά την 11^η Σεπτεμβρίου 2001, κατ' απαίτηση των ΗΠΑ η ΕΕ «συμφώνησε» στην παράδοση στις

«αρμόδιες» υπηρεσίες των ΗΠΑ όλων των ταξιδιωτικών δεδομένων (PNR – Personal Name Record) των ευρωπαίων πολιτών που θα ταξίδευαν στις ΗΠΑ. Αντίστοιχη απαίτηση υπήρξε και από τον Καναδά που απειλήθηκε από τις ΗΠΑ ότι αν δεν το κάνει θα εγκαθιδρύνονταν συννοριακοί έλεγχοι μεταξύ των δύο κρατών. Το πώς και ποιες υπηρεσίες των ΗΠΑ διαχειρίζονται τα προσωπικά δεδομένα είναι μέχρι και σήμερα αδιευκρίνιστο (και φυσικά η ΕΕ δεν έχει τη δυνατότητα να προβεί σε κανέναν τέτοιο έλεγχο).

Με εξήγηση την θωράκιση κατά της τρομοκρατίας η ΕΕ προχώρησε στην υιοθέτηση της Οδηγίας 2006/24/EC που προέβλεπε την καταγραφή και αποθήκευση των τηλεπικοινωνιακών δεδομένων των ευρωπαίων πολιτών. Με απόφασή του το 2014 (*Digital Rights Ireland Case*) το Δικαστήριο της ΕΕ ακύρωσε την Οδηγία επειδή «... εμπεριέχει μια ευρεία και ιδιαίτερα σοβαρή παρέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα, την προστασία της προσωπικής ζωής και την προστασία των προσωπικών δεδομένων, χωρίς αυτή η παρέμβαση να περιορίζεται σε ό,τι είναι απολύτως απαραίτητο».

Με αιτία ή αφορμή την αντιμετώπιση της πανδημίας σχεδόν το σύνολο των κρατών ανά τον κόσμο έχουν υιοθετήσει μέτρα που περιορίζουν μια σειρά ελευθεριών των πολιτών τους. Αν και εμφανίζεται μια ποικιλία τέτοιων μέτρων, ωστόσο κοινός του παρονομαστής είναι οι συστηματικοί περιορισμοί της ελεύθερης μετακίνησης (lockdowns), ο περιορισμός των πολιτών (καραντίνες), ενώ και ο υποχρεωτικός εμβολιασμός κατηγοριών πολιτών που δεν σχετίζονται με κρίσιμες επαγγελματικές ομάδες (πχ. άνω των 50 ή 60) χωρίς περαιτέρω κριτήρια, εμφανίζεται εξαιρετικά προβληματικός.

Πολύ πρόσφατα, η Κορέα (η Νότια, όχι η Βόρεια) ανακοίνωσε την εφαρμογή ενός προγράμματος «επιθετικής ιχνηλάτησης» όπου χρησιμοποιώντας ένα εκτεταμένο σύστημα καμερών και το σχετικό

λογισμικό μπορεί σε πολύ σύντομο χρόνο να εντοπίσει τις επαφές ενός επιβεβαιωμένου κρούσματος Covid. Περιγραφές αντίστοιχων πρακτικών μπορεί κάποιος να βρει στο 1984 του George Orwell ή σε ταινίες του Hollywood.

Το σύνολο των παραπάνω προσβολών βασικών δικαιωμάτων βασίζεται είτε στο δίπτυχο ασφάλεια έναντι ελευθερίας ή στην προστασία της δημόσιας υγείας. Τόσο η ασφάλεια, όσο και η δημόσια υγεία είναι σημαντικά αγαθά. Για να προστατευθούν όμως πρέπει να ανταλλάγουν με άλλα θεμελιώδη δικαιώματα;

Μεγάλος αριθμός κρατών έχουν υιοθετήσει νομοθεσίες κατά της «ρητορικής μίσους» όπου ποινικοποιείται η ελευθερία της έκφρασης όταν μέσω λόγου, κειμένων, εικόνων κλπ. στοχοποιείται ή προσβάλλεται μια ομάδα λόγω των εθνικών, φυλετικών, θρησκευτικών ή άλλων χαρακτηριστικών της. Αν και οι νομοθεσίες αυτές παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλομορφία τόσο ως προς το εύρος των απαγορεύσεων, όσο και ως προς την ποινική αντιμετώπιση, η λογική αυτών των απαγορεύσεων είναι μια ηθική αξιολόγηση όπου τα κράτη αυτά θεωρούν ότι τέτοιες μορφές λόγου δεν πρέπει να γίνονται ανεκτές στην κοινωνία τους.

Μια σειρά κρατών ποινικοποιούν τη στάση απέναντι σε ιστορικά γεγονότα. Έτσι, με αρχή τον γαλλικό νόμο του 1990 πολλά ευρωπαϊκά κράτη ποινικοποιούν την άρνηση του ολοκαυτώματος των εβραίων από τους ναζί. Ορισμένα άλλα (λιγότερα) ποινικοποιούν την άρνηση της γενοκτονίας των Αρμενίων. Η Πολωνία έχει υιοθετήσει νομοθεσία που ποινικοποιεί την αναφορά στα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης στο έδαφός της ως πολωνικά στρατόπεδα. Η Ουκρανία έχει υιοθετήσει νόμο που θεωρεί τον λιμό που την έπληξε τη δεκαετία του '30 ως γενοκτονία και ποινικοποιεί την αντίθετη άποψη. Το Ελληνικό κοινοβούλιο έχει θεσπίσει νόμο που ποινικοποιεί την άρνηση

γενοκτονιών που το ίδιο έχει αναγνωρίσει ως τέτοιες. Ο κατάλογος δεν είναι εξαντλητικός. Τέλος, η Ισπανία και η Γαλλία έχουν υιοθετήσει νομοθεσίες που ποινικοποιούν την εξύμνηση της τρομοκρατίας και προσπαθούν να πείσουν και τα υπόλοιπα κράτη να πράξουν το ίδιο. Έτσι αν κάποιος στα δύο αυτά κράτη εκφρασθεί θετικά υπέρ μιας τρομοκρατικής οργάνωσης ή ενέργειας, αυτό συνιστά ποινικό αδίκημα.

Ασφαλώς όλες αυτές οι νομοθεσίες έχουν στη λογική τους μια ηθική θεώρηση ως υπόβαθρο των απαγορεύσεων. Είναι ωστόσο ο στόχος που τίθεται ανάλογος προς την προσβολή της ελευθερίας της έκφρασης; Είναι οι περιορισμοί που επιβάλλονται όχι από ολοκληρωτικά καθεστώτα αλλά από δημοκρατικές χώρες -και μάλιστα με πολύ μεγάλη ευκολία- δικαιολογημένοι στο πλαίσιο δημοκρατικών κοινωνιών;

Ένας από τους μεγαλύτερους διανοητές της εποχής μας Noam Chomski είπε τα εξής: «Ο Goebbels ήταν υπέρ της ελευθερίας του λόγου για απόψεις που του άρεσαν. Το ίδιο και ο Στάλιν. Αν υποστηρίζεις την ελευθερία του λόγου τότε είσαι υπέρ αυτής, ακριβώς για τις απόψεις που απεχθάνεσαι ...».

Επαγγελματικές προοπτικές

Αν κάποιος θέλει να ασχοληθεί επαγγελματικά με την προαγωγή και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κατ'αρχήν θα πρέπει να διαθέτει πτυχίο νομικής, αφού η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είτε ως τμήμα του διεθνούς δικαίου, είτε ως τμήμα του συνταγματικού δικαίου εμπίπτει στον πυρήνα της νομικής επιστήμης. Δεν είναι ωστόσο λίγες οι περιπτώσεις όπου άτομα με άλλα πτυχία (πχ. πολιτικής επιστήμης) έχουν μια επιτυχημένη καριέρα στο πεδίο αυτό.

Η προφανής επαγγελματική ενασχόληση είναι η ακαδημαϊκή καριέρα όπου σε ένα πανεπιστήμιο,

ερευνητικό κέντρο ή άλλον αντίστοιχο φορέα οι ενδιαφερόμενοι επιδιώκουν την εξέλιξη των σχετικών προσόντων τους και την επιστημονική ενασχόληση με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Μετά την λήξη του ψυχρού πολέμου και την κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων, η μελέτη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ακαδημαϊκό επίπεδο αναβαθμίστηκε και πολλαπλασιάστηκαν σημαντικά οι προσφερόμενες θέσεις.

Τα τρέχοντα γεγονότα στη Ουκρανία μας δείχνουν πολύ γλαφυρά τη σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε πολλά επίπεδα, στην Ουκρανία, τη Ρωσία αλλά και την ίδια της Ευρωπαϊκή Ένωση. Μεγάλος αριθμός μη κυβερνητικών οργανώσεων ασχολείται συστηματικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα (ενδεικτικά Διεθνής Αμνηστία, Human Rights Watch) και αναζητούν στελέχη με γνώση και διάθεση να προασπίσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, γενικά ή εξειδικευμένα (πχ. δικαιώματα του παιδιού). Επίσης, όσο μεγαλύτερες είναι οι προκλήσεις που υπάρχουν, τόσο περισσότερο θα αυξάνεται η αναγκαιότητα για τους διεθνείς φορείς όπως η ΕΕ να αναζητούν εξειδικευμένο και επαρκώς καταρτισμένο προσωπικό σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα, έτσι ώστε να προωθούν τα δικαιώματα στο πλαίσιο των διεθνών τους δράσεων αλλά και να διασφαλίζουν την τήρηση και διατήρησή τους σε υψηλό επίπεδο στο εσωτερικό τους.

Ωστόσο, πρέπει να σημειώσω ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ένα πεδίο όπου η επαγγελματική ενασχόληση πρέπει να συνοδεύεται και από πάθος για την προάσπιση και την ανάδειξή τους ως βασικών ανθρωπίνων αξιών.

Εμπειρίες Ζωής

Η ανθρωπότητα σε κρίσιμο σταυροδρόμι

Photo by Aaron Burden on Unsplash

Βασίλης Πανίδης MBA

• [LinkedIn](#)

Ασφαλιστικό πράκτορας, Agency Manager στην Ionios New Agency, Μέλος του Πολιτικού Συμβουλίου και Πρόεδρος της ΤΟ Κεντρικής Μακεδονίας της «Δημιουργίας Ξανά», Μέλος του ΔΣ του Συνδέσμου Διαμεσολαβούντων Ασφαλιστικών Εργασιών και του Σωματίου «Θεσσαλονίκη 21^{ος} αιώνας»

Key ideas:

- 1) Κάθε αλλαγή δημιουργεί ευκαιρίες, αλλά κρύβει παγίδες.
- 2) Έμπνευση, δημιουργικότητα, καθοδήγηση, ηγεσία, εμπιστοσύνη, ευθύνη, επικοινωνία, φαντασία, θα είναι έννοιες που θα έχουν ζήτηση στο μέλλον, ενώ δουλειές ρουτίνας θα αποτελέσουν παρελθόν.
- 3) Η τεχνολογία μπορεί να βοηθήσει στην ενασχόληση με τα κοινά στα πρότυπα της άμεσης συμμετοχικής δημοκρατίας.

Είναι αλήθεια πως σήμερα γεννιούνται τα παιδιά των 200 χρόνων;

Πως αγοράζουμε το τελευταίο μας αυτοκίνητο;

Θα έχουν τα κινητά σε 10 χρόνια 1 000 000 φορές περισσότερες δυνατότητες από τα σημερινά;

Θα σταματήσουν οι χειρουργοί να πιάνουν νυστέρι;

Θα γίνει η Σαχάρα ένα τεράστιο πάρκο;

Θα αντικαταστήσει η εικονική πραγματικότητα την αληθινή ζωή;

Αυτά είναι μερικά μόνο από τα ερωτήματα που προκύπτουν για τον κόσμο μας και το πώς θα είναι σε μερικά χρόνια χάρη στην τέταρτη βιομηχανική επανάσταση και την ιλιγγιώδη έκρηξη της τεχνολογίας που αυτή φέρνει.

Μία ιδιαίτερα δημοφιλής κατηγορία ομιλητών εμφανίζεται τελευταία, οι περίφημοι «Ανθρωπολόγοι-Μελλοντολόγοι» (Humanists-Futurists), οι οποίοι περιγράφουν τη ζωή στον πλανήτη μας στο κοντινό μέλλον και ένα έχω να σας πω: **Είναι ένας διαφορετικός κόσμος!**

Ας πάρουμε κάποιες μόνο από αυτές τις προβλέψεις, προκειμένου να κατανοήσουμε τις τεκτονικές αλλαγές στον τρόπο ζωής μας που είναι προ των πυλών.

Αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητάς μας είναι πλέον τα κινητά τηλέφωνα μας. Είναι αμέτρητες οι εφαρμογές τους που καθορίζουν την κάθε λογής δραστηριότητα μας σε κάθε στιγμή της ημέρας, σε βαθμό εξάρτησης! Επαγγελματική δραστηριότητα, διασκέδαση και ψυχαγωγία, κοινωνική δικτύωση, σχέσεις, όλα περνούν από το κινητό! Δε μπορώ καν να διανοηθώ τι θα μπορεί να κάνει μία συσκευή με 1 000 000 φορές περισσότερες δυνατότητες από τις σημερινές, αν ευσταθεί η πρόβλεψη και μάλιστα σε δέκα μόλις χρόνια!

Μία άλλη πτυχή της καθημερινότητάς μας είναι η μετακίνηση μέσω της χρήσης αυτοκινήτων. Τα αυτοκίνητα τα οποία δε θα χρειάζονται οδηγό (self-driven cars), έρχονται κι αυτά πιθανότατα σε μία περίπου δεκαετία και θα αλλάξουν τελείως τη ζωή,

ιδιαίτερα μέσα στις πόλεις! Τα τροχαία ατυχήματα και οι θάνατοι στην άσφαλτο προβλέπεται να μηδενιστούν, η εικόνα στα αστικά κέντρα χωρίς το κυκλοφοριακό πρόβλημα θα είναι εντελώς διαφορετική.

Στον τομέα της ιατρικής συντελείται επίσης μια επανάσταση! Κατ' αρχήν οι χειρουργοί θα σταματήσουν να κρατούν νυστέρι, αφού τη χειρουργική διαδικασία θα αναλάβουν τα ρομπότ, κάτι που ήδη γίνεται με σπουδαία αποτελέσματα. Είναι επιβεβαιωμένο πως η ακρίβεια της μηχανής δε μπορεί να συγκριθεί με το πιο σταθερό χέρι. Κάτι αντίστοιχο ισχύει και στη διάγνωση. Ένας Η/Υ μέσα σε δευτερόλεπτα μπορεί να διαγνώσει π.χ. ένα μελάνωμα, καθώς έχει τη δυνατότητα να επεξεργαστεί εκατομμύρια απεικονίσεις με απίστευτη ταχύτητα! Δεν υπάρχει ανθρώπινη εμπειρία που να μπορεί να συγκριθεί με αυτό!

Η τεχνολογία της τριδιάστατης απεικόνισης & εκτύπωσης φέρνει επίσης κοσμογονικές αλλαγές! Εικάζεται πως θα μπορούν να δημιουργηθούν πρακτικά τα πάντα, από ανθρώπινα μέρη και όργανα, μέχρι τροφή! Το προσδοκώμενο ζωής θα εκτιναχθεί σε απίστευτα ύψη, ανάλογα και ο πληθυσμός στον πλανήτη, κάτι που επιφέρει προφανώς άλλα προβλήματα.

Και αυτά όμως ίσως ξεπεραστούν με τη βοήθεια της τεχνολογίας. Εκτός από το θέμα του επισιτισμού, στο οποίο αναφέρθηκα προηγουμένως, φαίνεται πως υπάρχει λύση και στο θέμα της επάρκειας σε νερό και οξυγόνο, χωρίς να χρειαστεί να εποικίσουμε σε άλλο πλανήτη! Τεράστιοι υδροφόροι ορίζοντες θα μπορούν να εντοπιστούν στο υπέδαφος και να αξιοποιηθούν κατάλληλα, μετατρέποντας για παράδειγμα την άγονη και αφιλόξενη έρημο της Σαχάρας σε έναν επίγειο παράδεισο.

Γίνεται φανερό πως η ανθρωπότητα βρίσκεται μπροστά σε ένα κρίσιμο σταυροδρόμι! Η τεχνολογία καλπάζει και δεν είναι εύκολο να προβλέψουμε με ακρίβεια πόσα και ποια από αυτά που ανέφερα και από τόσα άλλα που συζητούνται θα γίνουν πραγματικότητα ή πόσα άλλα θα συμβούν που δε μπορούμε καν να διανοηθούμε! Το σίγουρο είναι πως η εικόνα του πλανήτη σε ένα πολύ κοντινό μέλλον θα θυμίζει ταινία επιστημονικής φαντασίας.

Τεχνητή νοημοσύνη και γενετική από τη μία, υπερπληθυσμός και κλιματική αλλαγή από την άλλη, όλα συνέπειες άμεσες ή έμμεσες της τεχνολογικής έκρηξης που βιώνουμε, υπογραμμίζουν πολύ εμφαντικά πως η τεχνολογία, ενώ έρχεται να λύσει προβλήματα και να βοηθήσει το ανθρώπινο είδος να εξελιχθεί, ταυτόχρονα ευθύνεται για άλλα στα οποία καλείται εκ νέου να δώσει λύσεις.

Σε αυτό το κατώφλι προς ένα Νέο Κόσμο, η κοινωνία καλείται να προσαρμοστεί. Είναι γνωστό άλλωστε, πως κάθε μεγάλη αλλαγή δημιουργεί ευκαιρίες, αλλά κρύβει και παγίδες!

Ένα τεράστιο ερώτημα που τίθεται είναι τι θα γίνει με την απασχόληση. Σε ποιο βαθμό οι μηχανές θα αντικαταστήσουν τους ανθρώπους; Πόσα επαγγέλματα θα εκλείψουν; Πού θα φτάσει η ανεργία;

Ανέκαθεν οι τεχνολογικές εξελίξεις είχαν σαν αποτέλεσμα να κλείσουν επαγγέλματα, αλλά και καινούρια να δημιουργηθούν. Ποιος δε θυμάται τον Τσάρλυ Τσάπλιν στο «Μοντέρνοι Καιροί», να σφίγγει ανέκφραστος τη βίδα στη γραμμή παραγωγής; Μήπως όποιος περνά από τη θαυμάσια γέφυρα του Ρίο-Αντίρριο έχει ξεχάσει πως πριν λίγα μόλις χρόνια τη διαδρομή την έκανε με πορθμείο (επιβατηγό – οχηματαγωγό πλοίο); Ωστόσο αυτή τη φορά η ταχύτητα των εξελίξεων θα είναι ασύλληπτη!

Θα απαιτηθεί μεγάλος βαθμός προσαρμοστικότητας και αυτό ανοίγει ένα παράθυρο ευκαιρίας στους νέους που κατέχουν καλύτερα τις νέες τεχνολογίες και δεν έχουν ακόμη παγιώσει αντιλήψεις και συνήθειες. Για τους μεγαλύτερους τα πράγματα θα είναι πιο δύσκολα, άλλωστε το γνωστό αγγλικό ρητό «You can't teach an old dog new tricks» νομίζω τα λέει όλα.

Γενικά πάντως, φαίνεται πως θα απαιτηθούν δεξιότητες που σχετίζονται με τη Συναισθηματική Νοημοσύνη, το λεγόμενο EQ (Emotional Quotient), αφού από ό,τι φαίνεται, αργεί ακόμη η μέρα που θα γίνει κι αυτό προνόμιο των μηχανών: Έμπνευση, δημιουργικότητα, καθοδήγηση, ηγεσία, εμπιστοσύνη, ευθύνη, επικοινωνία, φαντασία, θα είναι έννοιες που θα έχουν ζήτηση, ενώ δουλειές

ρουτίνας θα αποτελέσουν παρελθόν.

Ειδικά για τη χώρα μας που ως συνήθως ακολουθεί ασθμαίνουσα τις εξελίξεις, πού διώχνει τα καλύτερα μυαλά, το μεγάλο κεφάλαιο της και προάγει μοντέλα βολέματος στο Δημόσιο, που απασχολεί τη νεολαία της σε καφετέριες και μπαρ, έχει έρθει πραγματικά η Ώρα Μηδέν! Άμεση αλλαγή κατεύθυνσης με στοχευμένο επαγγελματικό προσανατολισμό για τους νέους σε επαγγέλματα που έχουν προοπτική, όπως στον κλάδο της πληροφορικής και απομάκρυνση από άλλα τα οποία είναι κορεσμένα αλλά ικανοποιούν τους ευσεβείς πόθους πολλών γονιών, είναι σήμερα επιτακτική ανάγκη!

Ακόμη κι έτσι όμως, το πρόβλημα της υψηλής ανεργίας θα απασχολήσει ιδιαίτερα και αυτό αποτελεί μία ακόμη παράμετρο που πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν. Είναι λογικό, όσο μεγαλύτερο κομμάτι της παραγωγικής διαδικασίας ανατίθεται στις μηχανές, να απελευθερώνεται χρόνος και να δημιουργείται όφελος για τους ανθρώπους. Πως θα διανεμηθεί αυτό το όφελος στην κοινωνία;

Θα έχουμε υψηλών προσόντων και εξειδίκευσης στελέχη, με εξαιρετικά υψηλές αποδοχές, μία οικονομική ελίτ με άλλα λόγια από τη μία και στρατιές ανέργων από την άλλη, που θα ζουν με ένα ελάχιστο εισόδημα αξιοπρεπούς διαβίωσης από την άλλη; Μήπως αυτό είναι και το καλό σενάριο;

Επειδή αυτές είναι πολιτικές αποφάσεις, θα πρέπει να αναθερμανθεί, ιδιαίτερα ανάμεσα στους νέους, το ενδιαφέρον για τα κοινά και κατά συνέπεια για την πολιτική. Μόνο μία κοινωνία με υπεύθυνους, ενεργούς πολίτες είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τόσο περίπλοκα ζητήματα και η συμμετοχή από μέρους των πολιτών θα πρέπει να είναι καθολική.

Το ευχάριστο είναι πως και σε αυτή την κατεύθυνση μπορεί να συνδράμει η τεχνολογία.

Η αντιπροσωπευτική πολιτεία, που είναι το πιο διαδεδομένο πολίτευμα στις μέρες μας στις προηγμένες χώρες, υπήρξε μετεξέλιξη της άμεσης δημοκρατίας, λόγω αντικειμενικών δυσκολιών που είχαν να κάνουν με την πρακτική αδυναμία συνεχούς συμμετοχής του συνόλου των πολιτών στη λήψη των αποφάσεων, λόγω μεγάλου πληθυσμού και γεωγραφικών αποστάσεων.

Έτσι επελέγη ένα σύστημα εκπροσώπησης, όπου η εξουσία περιήλθε σε λίγους, κάτι που δυστυχώς οδήγησε σε φαινόμενα εξάρτησης, διαφθοράς και πελατειακών σχέσεων.

Ίσως έφτασε η ώρα να ξαναγυρίσουμε στην άμεση δημοκρατία, όπου το σύνολο των πολιτών παίρνει αποφάσεις για τα κοινά. Η τεχνολογία παρέχει τα εργαλεία για κάτι τέτοιο! Ενημέρωση για όλα τα ζητήματα είναι διαθέσιμη σε κάθε υπεύθυνο, ενεργό πολίτη που επιθυμεί να συμμετάσχει στις αποφάσεις που καθορίζουν το μέλλον του, και ασφαλείς πλατφόρμες απλουστεύουν την εκλογική διαδικασία, εξοικονομώντας χρόνο και χρήμα. Το μοντέλο ήδη εφαρμόζεται με επιτυχία στην Ελβετία!

Βρισκόμαστε λοιπόν στο κατώφλι μιας νέας εποχής! Μιας εποχής γεμάτης προκλήσεις, αβεβαιότητες, αλλά και προσδοκίες! Μίας εποχής που ανήκει ολοκληρωτικά στη νέα γενιά!

Και παρά το φουτουριστικό τοπίο, το οποίο διαμορφώνεται, θα ήθελα να κλείσω με μία εικόνα από τη φύση και ένα μήνυμα προς τους νέους:

Κάθε μέρα που ξημερώνει, ξυπνά στη σαβάνα ένα λιοντάρι, που ξέρει πως κατά τη διάρκεια της ημέρας θα πρέπει να τρέξει όσο πιο γρήγορα

μπορεί, προκειμένου να επιβιώσει.

Ταυτόχρονα, ξυπνά και μία αντιλόπη, η οποία ξέρει επίσης πως κατά τη διάρκεια της ημέρας θα πρέπει να τρέξει όσο πιο γρήγορα μπορεί, αν θέλει να επιζήσει.

Δεν ξέρω αν είστε λιοντάρι ή αντιλόπη;

Αυτό που ξέρω είναι πως **κάθε μέρα που ξημερώνει, πρέπει να τρέξετε όσο πιο γρήγορα μπορείτε!**

Photo by [Daniel Thiele](#) on [Unsplash](#)

Μέντορες

• Επιχειρηματικότητα

Κλεοπάτρα Κιττή

⇒ CEO και Ιδρύτρια του Mediterranean Growth Initiative.

⇒ Προσφέρει καθοδήγηση σε επιχειρηματίες, νεοσύστατες επιχειρήσεις, επιχειρήσεις που αναζητούν αναδιάρθρωση και πτυχιούχους.

⇒ Κύπρος.

Costantino Roselli

⇒ CEO και Ιδρυτής στην Weird Authentic People.

⇒ Προσφέρει καθοδήγηση στο πώς να δημιουργήσετε το εμπορικό σήμα σας, να συνδεθείτε με ανθρώπους και να δημιουργήσετε ένα πελατολόγιο.

⇒ Ελλάδα.

Γιώργος Μακρίδης

⇒ Ιδρυτής της κοινωνικής επιχείρησης Επανεκκίνησης.

⇒ Προσφέρει καθοδήγηση σε απόφοιτους και ασκούμενους τεχνικούς.

⇒ Ελλάδα.

Κώστας Χαλμούκης

⇒ CEO και Ιδρυτής στην HellenicPROM.

⇒ Προσφέρει καθοδήγηση σε ελεύθερους επαγγελματίες που εργάζονται στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό με αντικείμενο που αφορά την Ιδιοκτησία στην Ελλάδα.

⇒ Ελλάδα.

• Σπουδών & Καριέρας

Αθανάσιος Χαρέμης

⇒ Σύμβουλος Καινοτομίας του Ευρωπαϊκού Δικτύου Επιχειρήσεων για το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης.

⇒ Προσφέρει καθοδήγηση σε νέους επαγγελματίες και φοιτητές που ενδιαφέρονται να δημιουργήσουν μία σταδιοδρομία στις Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες.

⇒ Ελλάδα.

Δρ. Αναστασία Ρωμανού

⇒ Επιστημονική Έρευνα στη NASA.

⇒ Προσφέρει καθοδήγηση για νέους Έλληνες, φοιτητές/πτυχιακοί φοιτητές - μεταδιδακτορικοί επιστήμονες και ερευνητές, που θέλουν να χτίσουν μία καριέρα στις ΗΠΑ.

⇒ ΗΠΑ.

Ηλιάνα Αντωνίου

⇒ Καθηγήτρια του Τμήματος Μαθηματικών στο πανεπιστήμιο William Paterson.

⇒ Προσφέρει καθοδήγηση σε φοιτητές που επιθυμούν να ακολουθήσουν καριέρα στον ακαδημαϊκό χώρο και πιθανώς να σπουδάσουν στο εξωτερικό στις ΗΠΑ.

⇒ ΗΠΑ.

Ανδριάννα Τσόγκα

⇒ Ειδικός Αναφοράς Κεφαλαίων.

⇒ Προσφέρει καθοδήγηση σε πρόσφατους αποφοίτους, ειδικά στους τομείς της Διοίκησης Επιχειρήσεων και των Οικονομικών, που αναζητούν το επόμενο βήμα τους είτε ακαδημαϊκά είτε επαγγελματικά - Νέοι επαγγελματίες που εξετάζουν την επιλογή να μετακομίσουν στο Λουξεμβούργο.

⇒ Λουξεμβούργο.

• Καριέρας

Αθανασία Κανέλλου

- ⇒ Υπεύθυνη προσλήψεων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και Σύμβουλος Σταδιοδρομίας.
- ⇒ Προσφέρει καθοδήγηση σε αποφοίτους που χτίζουν το βιογραφικό τους και τις δεξιότητες τους για συνεντεύξεις και νέους επαγγελματίες που προωθούν την καριέρα τους.
- ⇒ Γερμανία.

Βασίλειος Τζουνάκος

- ⇒ Ανώτερος Οικονομικός Αναλυτής στην Wind Hellas.
- ⇒ Προσφέρει καθοδήγηση σε νέους επαγγελματίες & πτυχιούχους για το πώς να σχεδιάσουν μία επαγγελματική πορεία.
- ⇒ Ελλάδα.

Χρήστος Εμμανουηλίδης

- ⇒ Επικεφαλής στο Τμήμα Πωλήσεων στην DANAOS Technology Enterprises.
- ⇒ Προσφέρει καθοδήγηση πώς να εισάγεται προϊόντα και υπηρεσίες στις αναδυόμενες αγορές, με ιδιαίτερη έμφαση στην Αφρική.
- ⇒ Ελλάδα.

Χριστίνα Χριστοδούλη

- ⇒ Εξωτερικός ελεγκτής SESAR Joint Undertaking.
- ⇒ Προσφέρει καθοδήγηση σε νέους επαγγελματίες και πτυχιούχους που επιθυμούν να ακολουθήσουν καριέρα στον δημόσιον τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- ⇒ Βρυξέλλες.

• Young Mentors

Αλέξανδρος Μάρος

- ⇒ Υπάλληλος Υποθέσεων Ασύλου & Υπεύθυνος λήψης αποφάσεων στο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου Ελληνικής Δημοκρατίας.
- ⇒ Παρέχει υποστήριξη σε φοιτητές και αποφοίτους που ενδιαφέρονται για καριέρα στις Διεθνείς Σχέσεις και την Ανθρωπολογία.
- ⇒ Ελλάδα.

Φώτης Τέκος

- ⇒ Διευθύνων Σύμβουλος της FoodOxys.
- ⇒ Προσφέρει καθοδήγηση για παιδιά Θετικής και τεχνολογικής κατεύθυνσης, αλλά και όποιος ενδιαφέρετε για μεταπτυχιακά και γενικά σπουδές στο πεδίο του.
- ⇒ Ελλάδα.

Λίλα Σίσκα

- ⇒ Policy Officer στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δικηγόρος Αθηνών.
- ⇒ Προσφέρει καθοδήγηση σε νέους επαγγελματίες και φοιτητές που ενδιαφέρονται να δημιουργήσουν μία σταδιοδρομία στα ανθρώπινα δικαιώματα, σε ΜΚΟ ή διεθνείς οργανισμούς ή να συνεχίσουν σπουδές στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.
- ⇒ Ελλάδα.

Οδυσσέας Κωνσταντινάκος

- ⇒ Ελεύθερος Επαγγελματίας στην Ανάλυση Δεδομένων.
- ⇒ Προσφέρει καθοδήγηση σε πτυχιούχους με οικονομικό ή επιχειρηματικό υπόβαθρο.
- ⇒ Ελλάδα.

Εκ Libris

Γιάννης Καραμήσιος

Μέλος ΑΛΛΗΛΟΝ • [LinkedIn](#)

Πρόεδρος του σωματείου «Θεσσαλονίκη 21ος αιώνας» και υπάλληλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Επιμέλεια συνέντευξης: Χρήστος Μπεζιρτζόγλου

Photo by Sharon McCutcheon on Unsplash

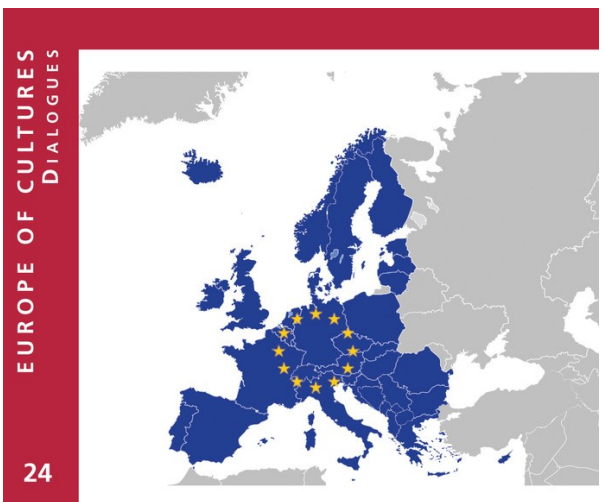
ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Στην τρίτη δεκαετία του 21ου αιώνα, η Ευρώπη αντιμετωπίζει πολλές σοβαρές προκλήσεις για την ευημερία και την ελευθερία της. Αυτές περιλαμβάνουν την οικονομική, χρηματοπιστωτική και παραγωγική παρακμή σε σύγκριση με τον υπόλοιπο κόσμο, τη δημογραφική στασιμότητα, τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, την ενεργειακή εξάρτηση από άλλες ηπείρους και τον αποκλεισμό από τις τεχνολογικές καινοτομίες.

Το βιβλίο προτείνει τη δημιουργία ενός ομοσπονδιακού ευρωπαϊκού κράτους που θα αντικαταστήσει και θα διαδεχτεί την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα κράτη μέλη της και άλλες πρόθυμες ευρωπαϊκές χώρες. Αυτός είναι ο μόνος τρόπος για την Ευρώπη να αντιμετωπίσει με επιτυχία όλες αυτές τις προκλήσεις και να παραμείνει στο επίκεντρο των παγκόσμιων υποθέσεων, στον αιώνα της παγκοσμιοποίησης, της κλιματικής αλλαγής και της τέταρτης βιομηχανικής επανάστασης. Αλλά η αντιμετώπιση των υπαρκτών προκλήσεων της Ευρώπης

δεν είναι ο μόνος λόγος για να κινηθεί προς αυτή την κατεύθυνση. Μια ομοσπονδιακή Ευρώπη θα γινόταν επίσης μια μεγάλη, αυτόνομη γεωπολιτική δύναμη, τόσο ισχυρή όσο ή ισχυρότερη από τις ΗΠΑ, τη Ρωσία ή την Κίνα. Θα ήταν πρότυπο για άλλες περιφερειακές ομοσπονδίες σε όλο τον πλανήτη.

Το βιβλίο δεν περιορίζεται στην ανάλυση του γιατί χρειαζόμαστε ένα ομοσπονδιακό ευρωπαϊκό κράτος, αλλά προτείνει περαιτέρω ουσιαστικές πολιτικές για πολλούς διαφορετικούς τομείς: οικονομία, τράπεζες, εξωτερικές υποθέσεις, άμυνα, εκπαίδευση, υγεία, κοινωνική ασφάλιση, μετανάστευση, ανθρώπινα δικαιώματα, γεωργία, τέταρτος βιομηχανική επανάσταση, κυκλική οικονομία και κλίμα - για να αναφέρουμε μερικά από αυτά. Στο τέλος, παρουσιάζει μια πρόχειρη εκτίμηση του προϋπολογισμού για να δείξει ότι μια τέτοια ομοσπονδία όχι μόνο θα ήταν επιθυμητή αλλά και εφικτή.

Time for a European Federation

How Europe could remain relevant in the century of globalization, climate change and the fourth industrial revolution

Yannis Karamitsios

PETER LANG

1 Τι σας ώθησε να γράψετε αυτό το βιβλίο; Τι πυροδότησε τη σύλληψη και συγγραφή του;

Ο κίνδυνος του Grexit το 2015 και το δημοψήφισμα του Brexit το 2016 με είχαν θορυβήσει ιδιαίτερα. Τότε συνειδητοποίησα ότι το σύστημα διακυβέρνησης της ΕΕ παραμένει προβληματικό. Δεν μπορούμε να συνεχίσουμε πλέον με μια ένωση μόνο κατά το ήμισυ. Για παράδειγμα, δεν μπορούμε να έχουμε νομισματική ένωση αλλά όχι δημοσιονομική. Δεν μπορούμε να έχουμε κοινή εμπορική πολιτική αλλά όχι κοινή εξωτερική πολιτική και άμυνα. Επιπλέον, ως Ευρώπη, αντιμετωπίζουμε πέντε υπαρξιακές κρίσεις: δημογραφική στασιμότητα, μειωμένη ανάπτυξη σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο, διατροφική ανασφάλεια, ενεργειακή ανασφάλεια, και μειονεξία στον ανταγωνισμό της τέταρτης βιομηχανικής επανάστασης. Για όλους αυτούς τους λόγους, αισθάνθηκα την ανάγκη να καταγράψω τις ανησυχίες και τις προτάσεις μου μέσα από αυτό το βιβλίο. Εξηγεί μέσα σε 270 σελίδες γιατί και πώς πρέπει να μεταβούμε σε μια Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία, η οποία θα λειτουργήσει ως κυρίαρχο κράτος και θα διαδεχθεί την ΕΕ και τα εθνικά της κράτη. Εξηγεί ότι η Ευρώπη πρέπει να μεταβληθεί από οικονομικό γίγαντα σε γεωπολιτικό, και ήδη δικαιώνεται με την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία.

2 Το βιβλίο σας πραγματεύεται αρκετά φλέγοντα και επίκαιρα θέματα. Τι θα μάθουμε από αυτό το βιβλίο; Τι ελπίζετε να αποκομίσει ο αναγνώστης από το βιβλίο;

Το βιβλίο προσφέρει μερικές βασικές γνώσεις σε μια ευρεία γκάμα θεμάτων: από ευρωπαϊκούς θεσμούς και πρόσφατη ιστορία, μέχρι το βασικό πλαίσιο της σημερινής οικονομίας, εξωτερικής πολιτικής, κοινωνικής πολιτικής, μετανάστευσης, δημογραφίας, σύγχρονων τεχνολογιών,

οικολογικών προκλήσεων και πολλά ακόμη. Επίσης ο αναγνώστης θα διαβάσει προτάσεις για όλα αυτά τα ζητήματα: τι πρέπει να κάνουμε ως Ευρώπη, με τι κονδύλια, με τι μέσα, και το κυριότερο με ποιες πολιτικές προτεραιότητες. Θα μάθει επίσης ποιες οι σύγχρονες τάσεις σε τομείς όπως η υγεία, η γεωργία, και γενικώς οι σύγχρονες τεχνολογίες, και θα βρει παραδείγματα και βέλτιστες πρακτικές. Κυρίως, όμως, το βιβλίο θα προσφέρει στον αναγνώστη μια μεγάλη εικόνα της εποχής μας, τουλάχιστον όπως την αντιλαμβάνομαι ο ίδιος.

3 «Ελεύθερη ερώτηση π.χ. Ποιος είναι ο άνθρωπος με τον οποίο δουλέψατε κατά τη διάρκεια της πολυετής καριέρας σας στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και σας ενέπνευσε περισσότερο;»

Εμπνέομαι περισσότερο από ιδέες και εξελίξεις, παρά από συγκεκριμένα πρόσωπα. Αυτό οφείλεται μάλλον στην ιδιοσυγκρασία μου: θεωρώ τις δομές και τις μεγάλες τάσεις πολύ πιο σημαντικές από τις μεμονωμένες προσωπικότητες. Δεν ψάχνω για ήρωες ή μέντορες, δεν τους είχα ποτέ ανάγκη, το θεωρώ κάπως παραπλανητικό να βάζεις κάποιο πρόσωπο πάνω σε ένα βάθρο. Αδικείς και εκείνο και τον εαυτό σου. Με ενδιαφέρουν ιδιαίτερα τα μαθήματα και εμπειρίες μέσα από τον κάθε επαγγελματικό χώρο, συγκεκριμένες πτυχές από συγκεκριμένα πρόσωπα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαθέτει πολλά αξιόλογα, έξυπνα και ταγμένα στο καθήκον άτομα, θα ήταν άδικο να ξεχωρίσω μόνο ένα ή δύο.

4 Μια συμβουλή που θα μπορούσατε να δώσετε σε ένα νέο που ετοιμάζεται να ξεκινήσει τις σπουδές του ή/και σε έναν άλλο που αρχίζει την επαγγελματική σταδιοδρομία του.

Να εστιάσει σε αυτό που μπορεί να κάνει καλύτερα, με ρεαλιστικές προσδοκίες. Να μην έχει μεγάλες προσδοκίες, επειδή αυτές μπορεί να κάψουν τα όνειρά του, αν δεν επιτευχθούν νωρίς ή όπως θα τις ήθελε. Αντιθέτως, να ξεκινήσει με μικρά ρεαλιστικά βήματα, να δοκιμάσει δυο-τρία διαφορετικά αντικείμενα απασχόλησης στην αρχή, να συνειδητοποιήσει ο ίδιος ή η ίδια πού ταιριάζει καλύτερα, και μετά να βάλει μπρος για τα μικρά ή μεγάλα σχέδια. Στην περίπτωση μου είχα επίγνωση από την αρχή ότι μπορώ να τα καταφέρω καλύτερα σε δύο τομείς: στη δημόσια διοίκηση, από επαγγελματική άποψη, και στη συγγραφή βιβλίων και άλλων κειμένων από προσωπική. Εστίασα σ' αυτά.

Δημιουργία και προσφορά. Αυτό είναι για μένα η ουσία και η απόλαυση της ζωής. Να πάρουμε τα πράγματα στα χέρια μας, να μην περιμένουμε τίποτα από τους άλλους, και να φτιάξουμε αυτά που επιθυμούμε ανάλογα με τις δυνατότητές μας. Στην περίπτωση μου, δημιούργησα αυτό που ξέρω να κάνω καλύτερα: καταγραφή ιδεών. Άλλοι μπορούν να κάνουν σπουδαία πράγματα στη μουσική, στις υπόλοιπες τέχνες, στις κατασκευές, στη μαγειρική – τα παραδείγματα ατελείωτα. **Πιστεύω ότι η ζωή νοηματοδοτείται μόνο μέσα** από τη δημιουργική δράση, η οποία στη συνέχεια πρέπει να μεταφραστεί σε προσφορά προς το κοινωνικό σύνολο.

5 Στείλτε ένα μήνυμα για τους αναγνώστες του περιοδικού μας. Ποιο είναι το μότο ζωής σας;

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1970 και φοίτησε στα Μακεδονικά Εκπαιδευτήρια (δημοτικό), στη Γερμανική Σχολή (Γυμνάσιο – Λύκειο) και στη Νομική Σχολή του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου. Έκανε το μεταπτυχιακό του στο ευρωπαϊκό δίκαιο, στο Europa Institut του Saarbrucken, στη Γερμανία. Το 1994 υπηρέτησε τη στρατιωτική του θητεία στην Ελληνική Δύναμη Κύπρου (ΕΛ.ΔΥ.Κ.).

Στην περίοδο 1997 – 2005 εργάστηκε ως δικηγόρος στη Θεσσαλονίκη, αλλά κυρίως ως μέλος διεθνών αποστολών του ΟΑΣΕ (Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη) ως αξιωματούχος εκλογών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ιδιαίτερα υπηρέτησε τρία χρόνια στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, όπως επίσης και σε αποστολές στο Κοσσυφοπέδιο, στην Κροατία, στη Μολδαβία, στην Αρμενία και στο Τατζικιστάν.

Από το 2006 εργάζεται ως νομικός στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στις Βρυξέλλες, στις Γενικές Διευθύνσεις Περιβάλλοντος και Υγείας.

Είναι παντρεμένος και έχει μια κόρη.

Ο Γιάννης είναι ενεργός στον πολιτικό και κοινωνικό στίβο. Η δράση του επικεντρώνεται στην υπηρεσία των αρχών του φιλελευθερισμού, της οικολογίας και του ευρωπαϊκού φεντεραλισμού.

Είναι πρόεδρος του σωματείου “Θεσσαλονίκη 21ος αιώνας”, το οποίο έχει ως στόχο την ανάδειξη των ευκαιριών και προκλήσεων που παρουσιάζει ο αιώνας μας για τη Θεσσαλονίκη και τις άλλες ευρωπαϊκές πόλεις. Το σωματείο εστιάζει ιδιαίτερα στις νέες τεχνολογίες, την κλιματική κρίση και το νέο πλαίσιο που έχει προκαλέσει η παγκοσμιοποίηση. Έχει γράψει το βιβλίο “Θεσσαλονίκη – 100 μικρές ιστορίες” (ΙΑΝΟΣ, 2017). Πρόκειται για εκατό μονοσέλιδα αφιερώματα σε μνημεία, προσωπικότητες, τοποθεσίες και ιστορίες της Θεσσαλονίκης και της περιοχής της. Το βιβλίο αυτό συνιστά την προσωπική του συνεισφορά στη μνήμη, το παρόν και το μέλλον της πόλης.

Είναι ιδρυτικό μέλος της Alliance 4 Europe, μιας πανευρωπαϊκής οργάνωσης που αποσκοπεί στην προώθηση των ευρωπαϊκών αξιών όπως αυτές διαμορφώθηκαν στους τελευταίους δύο αιώνες: δημοκρατία, ανθρώπινα δικαιώματα, κράτος δικαίου, κοινωνική δικαιοσύνη, οικολογία.

Ex Libris

Δημήτρης Ηλιόπουλος

• [LinkedIn](#)

Πρέσβυς ε.τ., Μέλος του ΔΣ του Ελληνικού Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών (ΕΛΙΣΜΕ)

Επιμέλεια συνέντευξης: Σοφία Καλλιαντερή

Photo by Sharon McCutcheon on Unsplash

Το περιοδικό μας έχει την τιμή και τη χαρά να φιλοξενεί μια άκρως ενδιαφέρουσα παρουσίαση της επετειακής βίβλου του ΕΛΙΣΜΕ από τον κύριο Δημήτριο Ηλιόπουλο, Πρέσβυς ε.τ και μέλος του ΔΣ του Ελληνικού Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών (ΕΛΙΣΜΕ). Ο κύριος Ηλιόπουλος με καίριο εύστοχο και μεστό τρόπο από τη μια μας περιγράφει πως ένα βιβλίο που πραγματεύεται μείζονα εθνικά και γεωπολιτικά ζητήματα της χώρας μας από την εθνική παλιγγενεσία και μετά αποτελεί μια διαχρονική πυξίδα γνώσης και ιστορικής συνείδησης και από την άλλη καλεί τους νεότερους να πορεύονται στην ομολογουμένως πολυσύνθετη σύγχρονη πραγματικότητα όσο το δυνατόν περισσότερο συνειδητοποιημένοι και θαρραλέοι, άξιοι συνεχιστές της λαμπρής μας ιστορίας.

Οι πρωταγωνιστές των μεγάλων επετησιακών δράσεων του ΕΛΙΣΜΕ, στο 2021

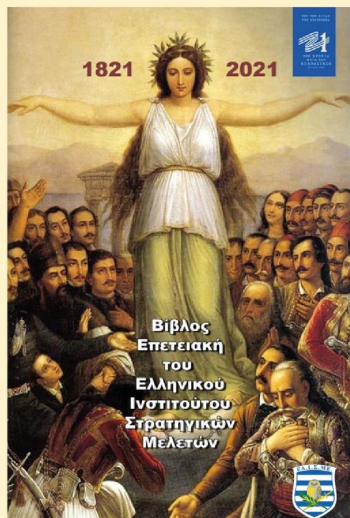
Συντάκτες:
Αλεξάνδρος Δ. Αργυρίδης Ν. Αργυρίδης Κ. Βίδος Π. Βλάσος Μ. Γεωργαντάς Θ. Δασκαλάκης Ι. Δεμότης Γ. Δεσλιός Ν. Ζώγας Χ. Ηλιόπουλος Δ. Καρανίκας Η. Καρανίκας Κ. Καρανικακούλης Θ. Καρανικακούλης Β. Καρανίκας Π. Καρανικακούλης Α. Μαλιόζης Χ. Μανωλάκης Γ. Μανωλάκης Χ. Μπαλτζώης Ι. Μπαλτζώης Β. Μπαλτζώης Π. Μπαλτζώης Ν. Παπαγιαννάκης Μ. Παπαγιαννάκης Δ. Παναγιώταρος Α. Ραδάκης Α. Ταραλός Γ. Τσιρκίτης Γ. Φωτιάκης Π. Σπυριδίου Εύδορος Τσαρταλάνης Εύα Συναλίστατος (Ισες) Γεωργία Α. Κρούση Ε. Μαρδός Κ. Μπαλαρά Ε. Βαλκάνιας Σπύριδης Α. Χατζηθανάκης Ε. Γκούκ Κ. Επόπτης - Συντονιστής - Συντάκτης Μπαλαράς Α.

Gratitude, Attitude.

ΛΟΓΙΣΜΟΣ ΜΑΡΙΝΗΣ
SCYTALYS
THEON
NEW YORK COLLEGE
APELLA
HDVS
KOTIROPOLOS
BLISS SKY
MILTECH
IDE
AcadPhoto

ΒΙΒΛΙΟΣ ΕΠΕΤΕΙΑΚΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

1821 2021

Βίβλος Επετειακή του Ελληνικού Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών

ΕΛΙΣΜΕ. Το Ελληνικό Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών (ΕΛΙΣΜΕ), συγκροτήθηκε τον Ιανουάριο του 2012, ως συνέχεια της Ελληνικής Εταιρείας Στρατηγικών Μελετών (ΕΛΕΣΜΕ), που ιδρύθηκε το 1994.

Αποστολή του ΕΛΙΣΜΕ είναι η αδιάλειπτη και αξιόπιστη άρθρωση δημοσίου λόγου επί θεμάτων γεωπολιτικής (γεωστρατηγικής), γεωοικονομίας, επί εξωτερικών και εσωτερικών θεμάτων εθνικού ενδιαφέροντος, καθώς και επί διεθνών θεμάτων, με έμφαση σε θέματα ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, με σκοπό την συμβουλευτική συμβολή στην εκπλήρωση των εκάστοτε Εθνικών Συμφερόντων, καθώς και στην εκπλήρωση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Στο πλαίσιο της αποστολής του, το ΕΛΙΣΜΕ διαθέτει την ιστοσελίδα www.elsme.gr, εκδίδει το τριμηνιαίο περιοδικό "ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ", εκπονεί μελέτες επί' υπερεθνικών θεμάτων ή ιδιαιτερώς φορέων και διοργανώνει διαλέξεις, ημερίδες, σεμινάρια και συνέδρια.

1 Τι σας ώθησε να συμμετέχετε ως συγγραφέας τριών άρθρων σε αυτό το επετειακό βιβλίο; Τι σας ενέπνευσε ως προς τη θεματολογία των άρθρων που συγγράψατε;

Η συμβολή μου στην πολυσυγγραφική επετειακή έκδοση του ΕΛΙΣΜΕ συνίσταται στην συγγραφή τεσσάρων κεφαλαίων και συγκεκριμένα για την Εθνική Ελληνική Μειονότητα της Αλβανίας (μαζί

με τον κ. Γ. Μενεσιάν), την Ελληνική βαλκανική πολιτική, την Βόρειο Μακεδονία και το Τσαμικό Ζήτημα (μαζί με τον Ανογο ε.α. κ. Ι. Μπαλτζώη). Βασικό κίνητρο για την συγγραφή τους ήταν η καλή γνώση και η επαγγελματική πείρα επί του αντικειμένου των άρθρων, αλλά και η σημαντικότητα των θεμάτων αυτών για το αναγνωστικό κοινό λόγω της υψηλής θέσης τους ανάμεσα στα υπόλοιπα 21 Εθνικά Θέματα που

πραγματεύεται το πόνημα.

2 Τι θα μάθουμε από αυτό το βιβλίο; Τι ελπίζετε να αποκομίσει ο αναγνώστης από το βιβλίο;

Το βιβλίο αυτό στο σύνολο του είναι μία συμβολή του ΕΛΙΣΜΕ στην 200η Επέτειο της Παλιγγενεσίας, η οποία προσφέρει με ευσύνοπτο, ουσιαστικό και περιεκτικό λόγο χρήσιμες πληροφορίες για τα 21 Εθνικά Θέματα που πραγματεύεται, οι οποίες πέραν της γνωσιολογικής τους χρησιμότητας, ελπίζεται ότι θα αποτελέσουν εφελκυστικό για τους ενδιαφερόμενους προκειμένου να εντρυφήσουν βαθύτερα μέσω της συναφούς σύγχρονης βιβλιογραφίας.

3 Θεωρείτε ότι η σωστή και ουσιαστική γνώση της ελληνικής ιστορίας μπορεί να επηρεάζει το μέλλον και τις επιλογές των νεότερων γενεών; Σε ποια θέματα και με ποιο τρόπο;

Ως γνωστόν, όπως έχει λεχθεί "ένας λαός που δεν γνωρίζει την ιστορία του, δεν μπορεί να έχει μέλλον". Η αλήθεια αυτή, όσο σκληρή και αν ακούγεται, είναι απολύτως αληθής, όχι μόνο διότι η ιστορία επαναλαμβάνεται, αλλά και διότι η καλή γνώση της προσφέρει αφενός την καλύτερη κατανόηση των σύγχρονων διεθνών και περιφερειακών εξελίξεων, και σίγουρα έρχεται αρωγός στην αποφυγή λαθών του παρελθόντος σε ανάλογες περιστάσεις εθνικού ενδιαφέροντος.

4 Μια συμβουλή που θα μπορούσατε να δώσετε σε ένα νέο που ετοιμάζεται να ξεκινήσει τις σπουδές του ή/και σε έναν άλλο που αρχίζει την επαγγελματική σταδιοδρομία του.

Θα τον συμβούλευα να προσπαθήσει να έχει συνειδητοποιήσει όσον το δυνατόν καλύτερα τον προσανατολισμόν του όσον αφορά στον σπουδαστικόν ή επαγγελματικόν του στόχο, διότι τούτο τον βοηθάει στην καλύτερη χρήση των πόρων του και της προσοχής του (focus). Εννοείται ότι θα πρέπει να προσπαθεί να αποκτήσει όσο το δυνατόν καλύτερη γνώση του αντικειμένου του. Επίσης να "ακονίσει" κατάλληλα τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζεται όσον αφορά τα προσόντα, τις γνώσεις και τις δυνατότητες του (communication). Τέλος να μην απογοητεύεται διότι όλες οι πόρτες δεν ανοίγουν με την πρώτη, αλλά σε περίπτωση αποτυχίας να κτυπήσουν (με κατάλληλη προετοιμασία βεβαίως) όσες περισσότερες μπορούν. Στατιστικά είναι βέβαιο ότι κάποια θα ανοίξει, έστω και αν στην αρχή μπορεί να μην είναι εκείνη της απολύτου προτίμησης του. Θα είναι όμως μια αρχή, μια είσοδος για το επόμενο βήμα.

5 Στείλτε ένα μήνυμα για τους αναγνώστες του περιοδικού μας. Ποιο είναι το μήτο ζωής σας;

Ο κόσμος είναι έξω εκεί και σε περιμένει. Μπορεί το αύριο να είναι μια άλλη μέρα, αλλά είναι και μια άλλη ευκαιρία. **Θαρσείν χρή.**

Ex Libris

Δρ Θεόδωρος Α. Καλλιάνος

• [LinkedIn](#)

Οικονομολόγος ΕΚΠΑ, Διδάκτωρ Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών Παν/μίου του Αμβούργου, Επ/της Καθηγητής Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης Παν/μίου Βόννης, π.Στέλεχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Επιμέλεια συνέντευξης: Χρήστος Μπεζιρτζόγλου

Photo by Sharon McCutcheon on Unsplash

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Το βιβλίο αποτελεί μια πολύγλωσση βιωματική θεώρηση και καταγραφή εμπειριών που επηρέασαν την σκέψη του συγγραφέα με στόχο να μεταλαμπαδευθεί η ευρωπαϊκή γνώση στην επόμενη γενιά. Η συνειδητοποίηση από όλους τους πολίτες της πραγματικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των δυνατοτήτων και ευκαιριών της οικονομίας της, η κυριαρχία του δικαίου και των ευρωπαϊκών δικαιωμάτων. Ένας στόχος δύσκολος αλλά όχι ακατόρθωτος, που χρειάζεται όμως γνώση και συνεχή επαγρύπνηση για να μη χαθεί στο σκοτάδι της προπαγανδιζόμενης άγνοιας και άρνησης. Διαβάζοντας το βιβλίο μπορούμε να χαρακτηρίσουμε τον κ. Καλλιάνο όχι μόνο ως έναν ένθερμο Έλληνα αλλά την ίδια στιγμή και ως έναν ψυχρό τεχνοκράτη. Έναν παγκόσμιο Ευρωπαίο που προτάσσει την επικοινωνία ως τον καλύτερο τρόπο για να λύσουμε τα προβλήματα. Το βιβλίο διακρίνεται από το μεγάλο εύρος της θεματολογίας του (ιδιαίτερη μνεία θα κάνω στο προφητικό άρθρο του Αυγούστου 1993 που πραγματεύεται το μεταναστευτικό) και συνιστά ένα πολύτιμο εργαλείο για όλους εκείνους οι οποίοι διαχειρίζονται διαρκώς εξελισσόμενα συνεχή ζητήματα εντός εθνικού, ευρωπαϊκού και παγκόσμιου περιβάλλοντος.

1 Τι σας ώθησε να γράψετε αυτό το βιβλίο; Τι πυροδότησε τη σύλληψη και συγγραφή του;

Κατ' αρχάς θέλω να σας συγχαρώ για το περιοδικό σας και τις πρωτοβουλίες σας.

Ειλικρινά δεν μπορώ να αναφέρω επ' ακριβώς τα ιδιαίτερα κίνητρα για την συγγραφή του «Χωρίς

πυξίδα;».

Αυτό που μπορώ όμως να πω με σιγουριά είναι ότι υπήρξαν κατ' αρχάς αρκετοί φίλοι, συνάδελφοι, φοιτητές μου καθώς και διάφοροι — γνωστοί και άγνωστοι — συνομιλητές μου για τα ευρωπαϊκά, που με παρότρυναν να καταγράψω εμπειρίες σε σχέση με τις δημόσιες δραστηριότητές μου στην

Ελλάδα, στην Γερμανία, στην Γαλλία, στην Αγγλία, στο Βέλγιο, μ' άλλα λόγια στην Ευρώπη.

Η διαπίστωση, επίσης, ότι τα τελευταία χρόνια η Ευρώπη και τα οράματά της απομακρύνονταν από τους πολίτες της, δεν ήταν και είναι μόνο δική μου διαπίστωση. Υπήρξαν άνθρωποι που είδαν, μεταξύ άλλων, την λαϊκή βούληση του Ηνωμένου Βασιλείου, για την αποχώρηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση ως απόδειξη αποσύνθεσης και αμφισβήτησης της πορείας προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση. Ενός ταξιδιού που άρχισε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο χαρίζοντας ήδη μια ειρηνική συμβίωση και αλληλεγγύη για πάνω από 70 χρόνια τώρα σε εκατομμύρια κατοίκους σε 28 κράτη και όχι μόνο σε αυτά. Το αποτέλεσμα αυτών των σκέψεων-κινήτρων είναι το ανά χείρας βιβλίο μου και μάλιστα σε 4 γλώσσες, μιας και η διαδρομή μου περνά και επηρεάζεται αυτονόητα από την πολυγλωσσία, άρα και την πολυπολιτισμικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2 Το βιβλίο σας πραγματεύεται ένα αρκετά φλέγον και επίκαιρο θέμα. Τι θα μάθουμε από αυτό το βιβλίο; Τι ελπίζετε να αποκομίσει ο αναγνώστης από το βιβλίο;

Προσπάθησα πράγματι στην θεματική επιλογή να παρουσιάσω θέματα και απόψεις κοινού αλλά και διαχρονικού ενδιαφέροντος για κάθε ευρωπαίο ενεργό πολίτη ιδίως τους νέους, όπως οι περιφερειακές ανισότητες.

Ο στόχος αυτού του βιβλίου δεν είναι ούτε να διδάξει ή να περιγράψει μέθοδο «30 και πλέον βήματα» για να φτάσει κανείς στην Ευρώπη ούτε να κάνει «απολογισμό πεπραγμένων», πολύ δε περισσότερο να διεκδικήσει επιστημονικές περγαμηνές έρευνας και σύνθεσης. Είναι απλά μια βιωματική (ανά)θεώρηση και καταγραφή εμπειριών που επηρέασαν την σκέψη μου κατά τη διάρκεια της «ευρωπαϊκής» διαδρομής, που

επιθυμώ να μοιραστώ — με κριτική διάθεση — με τους αναγνώστες του βιβλίου. Είναι δηλαδή μια επιλογή άρθρων, ομιλιών, συνεντεύξεων, απόψεων, προσπαθειών, γεγονότων, προτροπών καθώς και ελπίδων, που εκφράστηκαν δημόσια σε διάφορες περιοχές και συγκυρίες. Θεωρώ ότι αυτό το «μωσαϊκό ευρωπαϊκών εμπειριών μου» βοηθά στην κατανόηση του σήμερα αλλά και τις προσδοκίες ενός διαλόγου για το μέλλον της Ευρώπης.

Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει θέματα που αφορούν κυρίως στην περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα και τους τρόπους χρηματοδοτήσεών της καθώς και στις επιχειρήσεις στην Ευρώπη ενόψει της προετοιμασίας τους για την μεγάλη τομή της «Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς». Χρονικά δηλαδή την περίοδο μέχρι και το 1993 — έτος κομβικό λόγω της δημιουργίας της με βάση την Συνθήκη του Μάαστριχτ. Είναι ακριβώς η περίοδος κατά την οποία η «ΕΟΚ» διπλασιάστηκε — από 6 σε 12 Κράτη-Μέλη συμπεριλαμβανομένης, βέβαια, της διευρυμένης Γερμανίας μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου το 1989.

Το δεύτερο μέρος καλύπτει την περίοδο λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς από το 1993 μέχρι το 2004, έτος της ιστορικής διεύρυνσης προς τις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης. Το ΕΥΡΩ είχε πλέον εισαχθεί ως κοινό νόμισμα, τα δε θέματα παιδείας αποκτούσαν έντονο ευρωπαϊκό χαρακτήρα και ο αριθμός των Κρατών-Μελών έφθασε τα 25 και εν συνεχεία τα 28.

Το τρίτο μέρος του βιβλίου περιλαμβάνει δημόσιες παρεμβάσεις μου από το 2004 μέχρι το 2019 καθώς και ένα παράρτημα γραμμένο από δυο συνοδοιπόρους μου στα αναφερόμενα «30+... βήματα για την Ευρώπη».

Εν κατακλείδι, είμαι βέβαιος ότι ο αναγνώστης θα αντιληφθεί ότι η πραγματικότητα της Ευρώπης εξελίσσεται σε ένα τοπίο με έντονη αίσθηση ομίχλης και ασάφειας σε ένα πλαίσιο ωστόσο με χαραγμένους δρόμους, που καλούν σε συνέχιση

της πορείας, έχοντας ως πυξίδα ένα «σύνολο αξιών». Πράγματι, ο καθένας μας είναι ελεύθερος να συμφωνήσει ή να διαφωνήσει ή και ακόμη να πολεμήσει αυτό το σύστημα αξιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκείνο όμως που οφείλει να συνειδητοποιήσει είναι ότι η πλειοψηφία των ευρωπαίων πολιτών — όπως αυτή εκφράζεται στα δημοκρατικά αντιπροσωπευτικά συστήματα διακυβέρνησης των 27 κρατών μελών σήμερα — συμφωνεί. Προσωπικά θεωρώ ότι μια πορεία συνοδευόμενη από αυτό το πλέγμα αξιών έχει σαφή προσανατολισμό και οδηγεί στην κατανόηση του ευρωπαϊκού οικοδομήματος περισσότερο απ' οποιαδήποτε άλλη άρνηση ή παραποίηση αυτής της πραγματικότητας.

3 «30+...Βήματα για την Ευρώπη»: Ποια θεωρείτε ότι είναι τα τρία πρώτα βήματα που πρέπει να κάνουμε; Πιστεύετε ότι οι νέοι ενστερνίζονται αυτή την άποψη;

Η προτροπή για την βήμα-βήμα προσέγγιση στην Ευρώπη θεωρείται δεδομένη προϋπόθεση για να είναι κάποιος ενεργός συμμετέχων στην χάραξη της μελλοντικής της πορείας. Ως εκ τούτου, λοιπόν, θεωρώ πρώτο βήμα να συνειδητοποιήσουμε ότι ο καθένας μας κατοικεί στην Ευρώπη. Άρα η Ευρώπη είναι το σπίτι μας και ο κοινωνικός μας περίγυρος. Δεύτερον, ότι ως ενεργοί πολίτες πρέπει να μάθουμε την θεσμική λειτουργία της Ευρώπης και πώς εκπροσωπείται ο καθένας μας σε αυτή και τρίτον να προσεγγίσουμε και να κατανοήσουμε το αξιακό της σύστημα, δηλαδή την αλληλεγγύη, τον σεβασμό, την δικαιοσύνη, την συνεργασία κτλ και να μάθουμε να υπερασπιζόμαστε το αγαθό της ειρήνης που με τόσο κόπο έγινε πραγματικότητα στην Ευρώπη μας.

4 Μια συμβουλή που θα μπορούσατε να δώσετε σε ένα νέο που ετοιμάζεται να

ξεκινήσει τις σπουδές του ή/και σε έναν άλλο που αρχίζει την επαγγελματική σταδιοδρομία του.

Η συνειδητοποίηση από όλους τους πολίτες της πραγματικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των δυνατοτήτων και ευκαιριών της οικονομίας της, η κυριαρχία του δικαίου και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι στόχος δύσκολος αλλά όχι ακατόρθωτος. Είναι προσιτός, παρά το γεγονός ότι είναι ευμετάβλητος σε εξωτερικές απειλές και συγκυρίες. Χρειάζεται όμως γνώση και συνεχή επαγρύπνηση για να μη χαθεί στο σκοτάδι της προπαγανδισμένης άγνοιας και άρνησης. Αυτό είναι το ζητούμενό της. Στον επαγγελματικό μας προσανατολισμό πρέπει να σκύψουμε πάνω στην λειτουργία της εσωτερικής μας αγοράς, στις ευκαιρίες και τις προτεραιότητές της καθώς και στην δυναμική που υπάρχει στην ανταγωνιστική εξέλιξη των διαφόρων κλάδων της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών. Στο πλαίσιο αυτό η συνεχής βελτίωση των νέων στις δεξιότητες που τους προσφέρει η κυρίαρχη πλέον Ψηφιακή Τεχνολογία καθώς και η εκμάθηση τουλάχιστον δύο άλλων γλωσσών πέραν των Ελληνικών είναι βασική προϋπόθεση.

5 Στείλτε ένα μήνυμα για τους αναγνώστες του περιοδικού μας. Ποιο είναι το μήτο ζωής σας;

Είσαι στην Ευρώπη, ζούμε σ' αυτήν μαζί. Διαμόρφωσε, λοιπόν, το μέλλον της, είναι στα χέρια μας! Προσπαθώ στην ζωή να σκέφτομαι και να ενεργώ σε αρμονία με το δελφικό απόφθεγμα «**μηδέν άγαν**»! (που σημαίνει «τίποτα με υπερβολή»).

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Κατάγεται από τα Ίρια Ναυπλίου Αργολίδας και είναι απόφοιτος της Αναργυρείου και Κοργιαλενείου Σχολής Σπετσών, οικονομολόγος του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και διδάκτωρ Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου του Αμβούργου.

Ανώτερο Στέλεχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (1981 -2014), υπεύθυνος για χρηματοδοτήσεις έργων και προγραμμάτων σε Ελλάδα και Γερμανία στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής, επικεφαλής του δικτύου BC-NET (Business Cooperation Network) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με μέλη σε 30 και πλέον χώρες.

Έχει διδάξει ευρωπαϊκά θέματα (διαρθρωτικές πολιτικές και εσωτερική αγορά) στα πανεπιστήμια Βόννης, St Luis Βρυξελλών, Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Δημόσιας Διοίκησης του Μάαστριχτ, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ιδρυτής και Οργανωτής του ετήσιου Συνεδρίου για τους Έλληνες Εκπαιδευτικούς (αποσπασμένους στην Ευρώπη).

Αντί Επιλόγου

Μαθηματικές αναπαραστάσεις της καινοτομίας !

Κάποιοι ισχυρίζονται ότι τα πάντα είναι μαθηματικά, αφού πολλές δραστηριότητες, από την κατανόηση μιας έρευνας ή την πρόβλεψη ενός αποτελέσματος μέχρι το σχεδιασμό κάποιας διαδικασίας αποτελούν οργάνωση, ανάλυση, μεθοδολογική δόμηση και εξαγωγή τεκμηριωμένων συμπερασμάτων!

Μπορούν λοιπόν τα μαθηματικά, η γεωμετρία και το χρόνος να μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε καλύτερα την έννοια της καινοτομίας;

Το γραμμικό μοντέλο

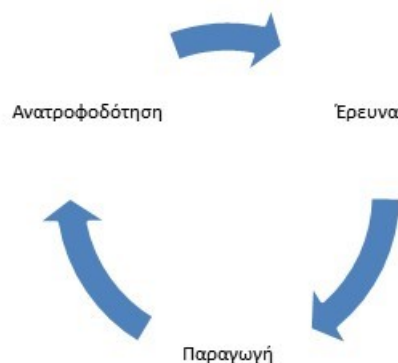
Σε μια απλοϊκή περιγραφή η καινοτομία θα είχε μια μονοδιάστατη γραμμική μορφή, από το πρώτο σημείο, στο δεύτερο για να καταλήξει στο τελευταίο. Από την Ανακάλυψη (Discovery) θα πηγαίναμε στην Ανάπτυξη (Development) και ακολούθως στην Αγορά (Delivery).

Τα διδιάστατα μοντέλα

Η καινοτομία αναπαρίσταται κυκλικά ως ένας σταθερός βρόχος. Οι ιδέες, όπως και οι άνθρωποι, γεννιούνται, ενηλικιώνονται και πεθαίνουν συνεχώς. Ο κύκλος της καινοτομίας, κατά αναλογία με τον κύκλο της ζωής, είναι μια συμβολική αναπαράσταση της γέννησης, της γιγάντωσης και των γεραμάτων. Από την Έρευνα (βασική και προτυποποίηση),

προχωράμε στην Παραγωγή (δοκιμές και

βελτιστοποίηση) για να ολοκληρωθεί ο κύκλος της ζωής όταν η Ανατροφοδότηση (τα σχόλια της έρευνας αγοράς) δεν επιτρέπουν την περαιτέρω εξέλιξη γιατί η αγορά ζητάει πια κάτι διαφορετικό.

Μια πιο σύνθετη προσέγγιση του κύκλου ζωής (Νέος-Ενήλικας-Ηλικιωμένος) με συνάρτηση με το mobius τριγωνικό παράδοξο Χρόνος-Χρήμα-Ενέργεια μας δίνει την ακόλουθη εικόνα. Η ιδιαιτερότητα του mobius τριγώνου είναι ότι ανά πάσα στιγμή μόνο δύο από τις τρεις πλευρές φαίνονται.

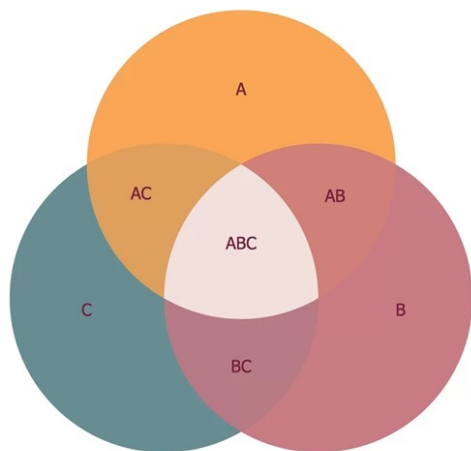

Ο νέος startupper με την ιδέα έχει την Ενέργεια και τον Χρόνο αλλά όχι τα Χρήματα για να την πραγματοποιήσει. Ο ενήλικας έχοντας στη διάθεσή του χρήμα και ενέργεια αλλά όχι χρόνο έρχεται ως επενδυτής (business angel/venture capitalist) για να επενδύσει σε νέες ιδέες και προϊόντα. Ο ηλικιωμένος τέλος παρόλο που έχει και χρήμα και χρόνο, δεν έχει πια την ενέργεια να ασχοληθεί με την ανάπτυξη μια νέας ιδέας ή την επένδυση σε ένα καινοτόμο προϊόν.

Σε μια εναλλακτική επιχειρηματική προσέγγιση θα

μιλούσαμε για τρεις αλληλεπικαλυπτόμενους κύκλους.

Ο πρώτος κύκλος (Α) προσδιορίζει τι θέλουν οι χρήστες/πελάτες, ο δεύτερος (Β) τι θέλει η αγορά ή αλλιώς την οικονομική βιωσιμότητα της ιδέας

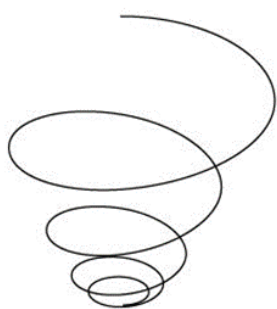

και ο τρίτος κύκλος (C) της μελέτης σκοπιμότητας θα μας βοηθήσει να βρούμε πως η τεχνολογία και οι συνεργασίες

μπορούν να βοηθήσουν στην ανάπτυξη της ιδέας. Οι περιοχές AC (αξιοποιήσιμη ιδέα), AB (πολύτιμη ιδέα), BC (πιθανό προϊόν) έχουν ψήγματα καινοτομίας, αλλά μόνο το κοινό σημείο τομής των τριών κύκλων (ABC) αποτελεί μια ολιστική αναπαράσταση της καινοτομίας με επικυρωμένο επιχειρηματικό μοντέλο.

Το τριδιάστατο μοντέλο

Ας προσθέσουμε στην συζήτησή μας και μια Τρίτη διάσταση. Υπάρχει ένα πνευματικό στοιχείο στον κύκλο, υπό την έννοια ότι το τέλος μιας ιδέας, όπως και της ύπαρξης, δεν είναι κατ' ανάγκη το τέλος της ζωής. Πολλές θρησκείες (Χριστιανισμός), φιλοσοφίες (Βουδισμός) και θεωρίες (Δαρβινισμός) πιστεύουν ότι σε μια ορισμένη πορεία της ζωής, μια άλλη ζωή (συνήθως μια καλύτερη - ανιόντας κύκλος - εξέλιξη) περιμένει από τη στιγμή που οι άνθρωποι φεύγουν από

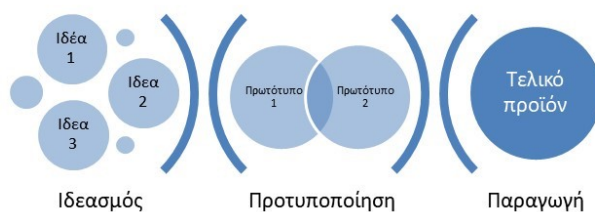
αυτήν. Έτσι, όταν πεθάνουν οι άνθρωποι, δεν είναι νεκροί, αλλά απλώς επαναγεννιούνται για να ξεκινήσουν έναν άλλο κύκλο ζωής. Κατά αναλογία θα

μπορούσαμε να απεικονίσουμε τον τροχό της καινοτομίας ως μια σειρά ανιόντων (και κατιόντων) κύκλων που αντιπροσωπεύουν ότι οι ιδέες που παράγονται μπορούν να οδηγήσουν σε καλύτερες νέες ιδέες (αλλά και ενδεχομένως και σε χειρότερες).

Η τέταρτη διάσταση – το τούνελ του χρόνου

Κατά αναλογία ο τροχός της καινοτομίας απεικονίζεται ένα τούνελ που αντιπροσωπεύει ότι δεν είναι όλοι οι δημιουργοί και όλες οι ιδέες σε θέση να ξεπεράσουν τις προκλήσεις της ζωής και άρα ένα ποσοστό ιδεών που παράγονται θα αποτύχει.

Οι αρχικές ιδέες θα περάσουν από το πρώτο φίλτρο της επιτευξιμότητας της ιδέας και της δυνατότητας προτυποποίησης της.

Ακολουθώντας τα επιτυχημένα πρωτότυπα θα περάσουν από το δεύτερο φίλτρο της οικονομικής βιωσιμότητας για τις ανάγκες της αγοράς για να καταλήξουμε στο τελικό εμπορεύσιμο προϊόν.

Ο Ηράκλειτος ο Εφέσιος είχε πει ότι « τα πάντα ρει, μηδέποτε κατά τ'αυτό μένει » και ίσως αυτό να είναι ο μόνος σταθερός ορισμός της περίπλοκης έννοιας της καινοτομίας.

Χρήστος Μπεζιρτζόγλου
Αρχισυντάκτης

2021

Επισκόπηση

4

Τεύχη

51

Αρθρογράφοι

2 άρθρα “Βήμα Φοιτητών & Ερευνητών”

1 Ένθετο

2 άρθρα “Νεανικές Ματιές”

2 άρθρα “Εμπειρίες Ζωής”

2 Βιβλιοπαρουσιάσεις

9 άρθρα στα Αγγλικά

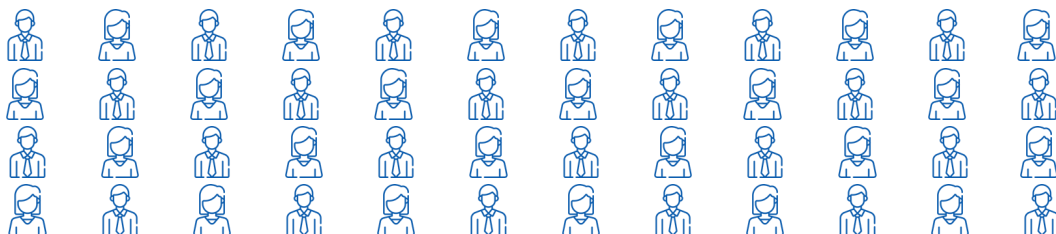
36 άρθρα στα Ελληνικά

54

Άρθρα

48

Παρουσιάσεις
Μεντόρων

The next step

Η καινοτομία είναι
αυτή που ξεχωρίζει
τον ηγέτη απ' αυτόν
που ακολουθεί.

Steve Jobs

#ΑΛΛΗΛΟΝ